COMMENTARII DE REBVS IN SCIENTIA NATVRALI ET MEDICINA GESTIS.

VOLVMINIS XXII. PARS II.

LIPSIAE MDCCLXXVII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam
Lugduni Batauor. apud Fratres Luchtmann, Londini apud Fr. Elmsly, Venetiis apud I. B. Pascali, Romae apud St. Richard, Aug. Taurinor. apud Giraud et Gravier.

I.

Iournal de Médecine, Chirurgie, Pharmacie etc. Par M. A. ROUX. Année 1773. Tome XXXIX. à Paris, chez Vincent. 8. 1. Alph. 13 pll. 1 tab. aen. et Tome XL. ib. eod. 1. Alph. 13 pll.

i. e.

Diarium ad artem ſalutarem, chirurgiam et pharmaciam pertinens, Auctore Cl. ROUX. Vol. XXXIX et XXXX.

Menſe Ianuario 1773 ſequentia continentur: Vol. XXXIX.

1. *Epitome voluminis ſecundi transactionum medicarum Londinenſium* *). p. 3.

2. *Deſcriptio fetus monſtroſi*, Auctore Cl. IASTELIER. Femina 22 annorum, quinque cum dimidio menſes grauida, abortum gemellorum patiebatur, quorum alter, ſexus ſequioris, naturali gaudebat conformatione, alter vero corpore mire conuoluto, ita, vt facies os ſacrum reſpiceret, bra- p. 27.

*) Vid. comm. noſtr. Vol. XIX. p. 195 ſeqq.

chiis ad longitudinem corporis extenſis, femoribus in dorſum replicatis cruribus et pedibus extremis planis, et occipiti appoſitis, halluce in vtroque pede verſus tempora flexo; placenta propria alterius infantis non adiuncta, funiculus vmbilicalis nullus (vbi tamen haec placenta cohaeſerit cum corpore, nullibi notat Cl. Auctor, quod tamen vehementer optaſſemus, praeſertim quum in ſectione ipſa moneat, ſe nullibi vaſorum vmbilicalium veſtigia vidiſſe): caput monſtroſae magnitudinis, facies itidem conſolito latior, collum fere nullum: pectus et abdomen in vnicam cauitatem coeuntia, quam ſaccus membranaceus, antrorſum multum prominens, adeo ſubtilis et pellucidus efficiebat, vt motus cordis in regione iliaca ſiniſtra per horam, qua viuebat, diſtinctiſſime conſpici poſſet; nates anterius et inferius ſitae, ad latus appendice criſtae ſimili inſtructae, quae quodammodo nymphas referebat, et in medio tuberculum carneum habebat; poſterius, vbi debebant eſſe nates, protuberantia carnea, a natibus per ſulcum tranſuerſalem ſeparata, et ad latus eiuſdem cicatrix, varias plicas cutis efficiens: extremitates inferiores, quum extendebantur, ſitum inuerſum obtinebant, ita vt criſta tibiae poſterius poſita eſſet; anus et genitalia prorſus deficiebant. Sectione inſtituta, ſaccus iſte membranaceus, qui nihil erat, niſi peritoneum, continebat omentum exiguum, hepar inſignis molis, cui veſicula fellea ſitu naturali iuncta erat; ſub hepate ventriculus exiguus, huicque adhaerens lien magnitudine ſeminis phaſeoli, ſub hoc capſula atrabiliaria, magnitudine nucis auellanae; meſenterium ſtructurae ſubtiliſſimae inteſtina cingebat, quae ſuperius per pylorum cum ventriculo connectebantur, inferius autem intra meſenterii duplicaturam libere in contextu celluloſo fluctuabant;

oſſi

oſſi ſacro et coccygis anterius incumbebant thymus, pulmones et cor, haec tamen viſcera diaphragmate quodam ab ipſa membrana inueſtiente efformato, ab abdominalibus diſtinguebantur; cor pericardio, ſimilis vt diaphragma ſtructurae, cinctum, apice verſus criſtam oſſis ilei ſiniſtri directum; pulmones contracti, coloris rubro fuſci, qui et integri et diſſecti aquae iniecti fundum petebant. Nates anterius ſitae muſculos gluteos naturales offerebant: maſſa carnea poſterior maximam partem muſculorum femoris et nonnullos dorſi, reliquis (vt probabile erat, et cicatrix exterius conſpicienda quodammodo euincebat) ſuppuratione conſumtis; ſub hac protuberantia prodibat cauitas inſignis, deſtructis ab vltimis vertebris dorſi vſque ad finem oſſis coccygis omnibus apophyſibus ſpinoſis, ipſaque medulla ſpinali ſurſum quoque ad primas vſque vertebras colli abſumta, ita vt ſolummodo ſupereſſet membrana laeuis, cauitatem inueſtiens, nullo tamen ſuperſtite praegreſſae putrefactionis veſtigio. Inferior peluis pars, cum qua haec cauitas communicabat, in fundo, ſub ſulco tranſuerſali exterius conſpiciendo, veſicam vrinariam, collo inflexo, et extremitatem inferiorem muſculorum abdominalium offerebat, adhaerentem ſymphyſi oſſium pubis, poſterius ſitae; nam tota peluis ſitum naturali prorſus oppoſitum habebat. Denique ſceleton oſſeum deſcribitur: in latere dextro ſex coſtae verae et quinque ſpuriae, quarum vltima criſtae oſſis ilei incumbebat; in ſiniſtro nonniſi ſex verae, et loco vltimae ac ſpuriarum lingula oſſea, cartilagini xiphoideae ſimilis; coſta ſecunda huius lateris ad vertebras duplici capitulo gaudebat, in progreſſu vnito. Spina dorſi in medio antrorſum flectebatur, aeque ac os ſacrum et coccygis. Praeter deficientes itaque coſtas, vertebra-

tebrarum apophyſes ſpinoſas et medullam ſpinalem, nullibi pancreas, renes cum vaſis ipſorum atque vreteribus, capſula atrabiliaria dextra, et organa generationis, conſpici potuere. Tranſimus iam corollaria, et notamus tantum, quod Cl. Auctor ſub finem addit, ſe infantem viuum noſſe ſeptem digitis in ſingulo pede, et ſex in ſingula manu natum.

p. 42. 3. *Alius fetus monſtroſi deſcriptionem*, ſed externam tantum, exhibet Cl. IACON. Duo capita, ſiniſtrum maius dextro, hoc tamen per dimidiam horam, illud per pauca tantum minuta vitae ſigna exhibuit; thorax, quantum exterius iudicari poterat, vnicus quidem, ſed duplex ſternum, in vnam cartilaginem xiphoideam terminatum: reliqua, fetu antrorſum ſpectato, prorſus naturalia; ſed retrorſum duo alia brachia inter ſe implexa, ita vt quatuor brachia conſpicerentur; quatuor ſcapulae, duae ſpinae dorſi, quatuor coſtarum ordines; ſpinae dorſi in regione lumborum inter ſe vnitae.

p. 45. 4. Cl. BOVRJENNE in cadauere militis continuationem muſculorum ſternomaſtoideorum vidit, quae ſtratum muſculoſum tres pollices latum, apophyſi maſtoideae, ſterno et clauiculae adhaerens, et a ſimili muſculo alterius lateris duorum pollicum interſtitio diſtans, efficiebat: vterque ſuper ſternum vſque ad muſculos rectos abdominales decurrebat, in quibus ſine tendinis cuiuſdam veſtigio inſerebatur.

p. 309. Poſtea Cl. IVPPIN in epiſtola ad editorem diarii huius directa narrat, Cl. PORTAL in cadauere quodam vidiſſe duos muſculos planos, ſuperius, vbi ſternum tegebant et muſculis ſternomaſtoideis inſerebantur, tendineos, poſtea latiores redditos et ſitum cum ſterno parallelum ſeruantes, carti-

cartilaginibus coſtarum verarum adhaerentes, ac demum in extremitatibus ſuperioribus muſculorum rectorum terminatos; de reliquo, aeque ac hi muſculi duabus interſectionibus tendineis diſtinctos: putatque, eiuſdem conditionis continuationem ſterno maſtoideorum fuiſſe, quam Cl. BOVRIENNE obſeruauerat.

5 Cl. TABARY ſeptuagenariam poſt febrem acutam anaſarca laborantem breuiſſimo tempore puluere ex ſcillae gr. vi nitri gr. xii et cinnamomi gr. ii, mane et veſperi cum ptiſana aperiente ſumto, ſanauit. p. 47.

6. *Noua experimenta* Cl. D'ARCET et ROVELLE *de deſtructione adamantis in vaſis clauſis* *). Adamantes globulis ex porcellana confectis et hermetice clauſis, hoſque crucibulis eiuſdem fabricae, tali modo, qualem adiuncta tabula aenea monſtrat, indiderunt, admotoque igne vehementiſſimo, ad octo interdum integros dies ſuſtentato, tractauerunt: pro varietate experimentorum lapides iſti vel prorſus diſparuerunt, vel inſignem ponderis iacturam paſſi ſunt; puluis cornu cerui vſti et pyromachi, iiſdem circumiectus, quo immediatus contactus parietum internorum vaſorum impediretur, iacturam potius accelerauit, quam retardauit. In igne aperto vera flamma vndulans ſuperficiem adamantis lambere conſpiciebatur, iſque paullo citius, quam argentum fluere inciperet, flammam concipiebat; puluis quoque illius flamma viua celerrime deflagrabat, paucis ſordibus in vaſe relictis, nullo tamen animaduertendo vapore; ſed ipſam p. 50.

 defla-

*) Vid. Obſeruations ſur la phyſique cet. par M. l'Abbé ROZIER Vol. VII. p. 131. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 278.

deflagrationem antecedebat ſplendor quidam, in nullo alio lapide, neque in metallis liquefactis detegendus. Adamantes Braſilienſes et Orientales iisdem mutationibus obnoxii ſunt, ſicut ex vtraque regione aeque melioris ac deterioris conditionis depromi gemmarius apud Pariſienſes celebris CARNAY Noſtros docuit; dignum tamen notatu, in vtraque India hucdum ſub eadem tantum ab aequatore diſtantia adamantem inueniri, ſed in Orientali ſeptentrionem, at in America meridiem verſus. Puluis carbonum deſtructionem adamantis retardat, ſed non plane impedit, ſi ignis maxima violentia diutius applicatur; an, quia puluis iſte leuis et ſpongioſus non adeo facile, quam puluis cornu cerui aut pyromachi, intenſiorem ignis gradum recipit et retinet? Adamas ipſe in vaſis clauſis, interius perfectam albedinem ſeruantibus, nigrum colorem adeptus eſt, quem ergo in interſtitiis ſeu inter laminas ipſius haeſiſſe oportet; inde difficultas lapides iſtos depurandi, quod ſaepe caſus praeſtitit, arte fruſtra adhibita. Ad experimenta haec adamantes minores praeſtant maioribus. Tandem Cl D' ARCET ad obiectiones quaſdam reſpondet, experimentis gemmarii MAILLARD, quae hic adductis contraria ſunt, innixas; quae experimenta in conſeſſu Academiae Regiae ſcientiarum capta ſunt, et vti nonnihil videtur, aſſenſum Celeberrimi MACQVER obtinuerunt *). Sub finem Auctores noſtri, prouocati quaſi a Cl BAVME **), qui calcinationem metallorum ac deſtructionem adamantis in vaſis porcellanis, aquae et acido vitriolico ſemper in argillis praeſenti adſcribit, experimenta ſuper calcinatione vaſorum in vaſis clauſis promittunt.

7. Cl.

*) Enarrata ſunt in diario illo notiſſimo Gazette de france, lundi 11 Maii 1772.

**) Avant-coureur, lundi 4. Mai 1772 n. 18.

7. Cl. ROVELLE *de praesentia alcali mineralis in vegetabilibus, et de modo idem absque ignis ope obtinendi,* qui satis simplex est, et nonnisi maceratione ac digestione sufficientis copiae plantae cuiusdam in gradu caloris, qui minor sit quam aquae ebullientis, addita aqua cum minima portione acidi mineralis cuiuscunque absoluitur; succus expressus, euaporationi relictus, crystallos praebet iis similes, quas coniunctio sodae cum acido quodam minerali largitur. Hunc mineralem aeque ac vegetabilem salem alcalinum fixum, itemque acidum triplex minerale, quae omnia regnum vegetabile subministrat, non heterogenea esse, sed aeque ac reliqua principia vegetabilium, opus vegetationis ipsius, cum propria experientia tum aliorum Auctorum testimoniis Noster compertum habet. p. 86.

Inferius inuentionis huius alcali fixi sine igne gloriam Cl. MONTET sibi vindicat, qui illud in *Salsola kali* detexit et in scriptis academiae regiae scientiarum proposuit *). p. 265.

Mense Februario:

1. *Continuata epitome tomi secundi transactionum Londinensium.* p. 99

2. Cl. IADELOT auctorem anonymum **), qui systema Cl. DE LAMVRE defendit, refutat. p. 122.

 Hypo-

*) Mém. de l' Acad. Roi. des sciences, Année 1762. Idem detexit Cl. MARCORELLE vid. mém. de Math. et de phys. présentés à l'Acad. par des Sc. v. p. 13. comm. nostr. Vol. XVII. p. 25.

**) Reflexions sur le systême de M. DE LAMVRE, touchant le battement des arteres, qui tractatus subiunctus est libro: Obseruations sur le cacao et le chocolat cet. à Paris 1772. 12. vid. comm. nostr. Vol. XX. p 314.

Hanc hypothesin et quae Noster eidem obiecerit, aliis locis commemorauimus *). Defensor Cl. DE LAMVRE eius quidem systema amplectitur, sed conuersionem cordis caussam esse motus arteriarum, negat, hancque in solo motu spastico membranarum neruearum et musculosarum vasorum arteriosorum, ab actione sanguinis ceu stimuli orto, ponendam existimat. Noster autem regerit, si haec subesset caussa, spasmum hunc non nisi per interualla agere debere; praeterea, licet actio organica his partibus aeque ac aliis mollibus corporis viui nequeat denegari, tamen nec fibras musculares in iisdem vmquam detectas esse, nec irritabilitatis essentialis fibrae muscularis characteris, vestigia quaedam apparuisse: solum igitur impulsum sanguinis ad latera vasorum sensum pulsationis digitis percipiendum producere.

p. 129. 3. Cl. EMMANVEL *de vsu vomitoriorum in grauidis*, aduersus Cl. BONNAVD **). Exempla ab hoc adducta id vitii habent, quod aegrae omnes, seu nuptae fuerint, seu innuptae, grauiditatem dissimulauerint, ideoque emetica largius exhibita, quid quod ab aegris ipsis vehementiora adhuc remedia ad abortum ciendum vsurpata fuerint. Monet autem Noster, vomitum non nisi tunc iuuandum esse, quum ventriculus impuritatibus scatet: symptomaticum vero vel sanguinis missione, vel sedantibus cet. compesci oportere. Addit exempla nonnulla felicis effectus vomitoriorum in grauidis; aliquando tamen, synocho putrida in septimo vel octauo grauiditatis mense accedente, abortus motus

*) Comm. nostr. Vol. XVII. p. 275. seqq. et Vol. XIX. p. 541. seqq. 314.

**) Iournal de médecine supplément à l' année 1770, deuxieme cahier 127. comm. nostr. Vol. XX. p. 65.

tus est, matre tamen seruata. In quadam, quae grauiditatem occultauerat, non tantum vena crebrius secta, sed etiam emetica et emmenagoga fortiora adhibita, fetui tamen non obfuerunt. In alia femina, dysenteria laborante, ipecacuanhae doses minores per quatuor vel quinque dies continuos exhibitae effectum speratum ediderunt. Tandem asserto Cl. BONNAVD, vomitum semper esse motum conuulsiuum ventriculi, musculorum abdominalium et diaphragmatis, effatum Cl. LIEVTAVD opponit, solummodo ventriculum et intestina eodem affici.

4 et 5. *Epistola* Cl. LE BLANC *ad* Cl. BEAVSSIER DE LA BOVCHARDIERE *de lithotomia*, huiusque ad eam responsio. Cl. BEAVSSIER superiore anno *) sinistrum euentum lithotomiae, quam ipse reformidauerat, a FRATRE COSMO susceptae, enarrans, interrogauerat, vtrum sectio calculi tunica inclusi sub quacumque rerum conditione tentanda, an potius aeger suo fato relinquendus sit? Cl. LE BLANC distinguit calculos tunicae tantum inhaerentes, vti gemma palae (*pierres châtonnées*), ab iis, qui cum tunica ambiente et vesica ipsa coaluerunt (*enkystées*). Differentiam hanc tactus, exploratione per specillum instituta, atque adeo sonitus, specillo in calculum nudum impingente, euincunt. Si porro digitus ano vel vaginae immissus superficiem calculi inaequalem detegit, probabile est, illum productionibus (*brides*) membranaceis super eum decurrentibus firmari, ideoque extractio tentari cum successu non potest. Idem iudicium ferri oportet, si digitus explorans calculum attingere nequit, versus fundum vesicae collocatum p. 147.

*) Tom. XXXVIII. p. 350. comm. nostr. Vol. XX. p. 653.

catum. Cl. Auctor, per viginti quinque iam annos lithotomiam exercens, se propediem synopsin operationem chirurgicarum editurum pollicetur, in qua descriptio huius operationis et instrumentorum, quibus ipse in eadem vtitur, vberior contineatur.

p. 341. Postea FRATER COSMVS ipse hanc quaestionem dilucidandam sibi sumsit. Primo ipse operationem a se factam enarrat, monetque, in prima operatione, a qua destiterat Cl. BEAVSSIER, sine dubio viam falsam electam fuisse, quia per 48 minuta quaesitus calculus detegi non potuerat, quum deinceps FRATER COSMVS duos calculos apparatu alto adhibito extraxerit; suppuratio acris diutius iusto perdurans euentum sinistrum praedicebat. Exempla calculorum tunica inclusorum vel vesicae accretorum adeo rara putat, vt tria exempla, quae enarrat, vnica ex plus quam mille calculosis, quos secuerit, fuisse pronunciet. Vidit Cl. BASEILHAC ex iuuene tres fungos exscindentem, qui soliditate, odore et colore lycoperdon referebant, intus grana sabuli cretaceae consistentiae continebant doloresque acerbissimos creabant. Ipse in infante eiusmodi fungum vesicae adhaerentem, calculumque liberum felici cum successu exscidit. In alio viro iuniore calculos tres exemit tunicis inclusos et fibris carneis obsitos, sine haemorrhagia, et aeger post insignem suppurationem perfecte conualuit. Alius aeger chirurgo exploranti iam calculos persentiscendos, iam non detegendos, obtulit; post mortem inuenti sunt plus quam triginta, superficiei politae, quorum vnus ouum columbinum, reliqui fabam magnitudine aequabant; hi omnes liberi pone prostatam haerebant, expansione fungosa obtecti, quae impediebat, quo minus illi ad collum vesi-

veſicae delabi poſſent. Rurſus de operatione Cl. BEAVSSIER: vſus ille eſt lithotomo occulto, ſed acie obtuſa, quod FRATER COSMVS reprehendit, ſicque inſtrumentum hoc nec collum veſicae, nec proſtatam attingere potuiſſe monſtrat, ſed tantum in contextum celluloſum ſub proſtata egiſſe, et forcipem hunc et partem inteſtini recti arripuiſſe, quod corpus Cl. BEAVSSIER pro calculo tunica incluſo habuerit et quum illud immobile deprehenderit, ab vlteriori operatione deſtiterit: Inde ſymptomata grauia, poſt operationem accedentia, et aegre tantum ſuperata; et eidem quoque cauſſae euentum ſiniſtrum repetitae operationis adſcribit. De reliquo ſectionem per apparatum altum plane periculo carere aſſerit, refertque ſe hecticum, iam per annum lecto affixum, eodem modo a duobus calculis oui gallinacei magnitudine liberaſſe, eumque ſedecim poſt operationem diebus perfecte ſanatum eſſe; vulnus veſicae cito coaleſcere, et hoc glutinato inciſionem in linea alba et integumentis breui et feliciter curari. Quae vero in ipſa operatione attendenda ſint, ex praeceptis a Cl. BASEILHAC datis *) optime ediſci. Praeterea Cl. BEAVSSIER operationem ſecundariam, cui ipſe non adſtiterit, veritati non conſentiente modo retuliſſe cet. Acriter in Academiam chirurgicam inuehitur, quae lithotomum occultum, a ſe inuentum, reiecerit, et correctiones a Cll. LE CAT et CAQVE propoſitas laudibus et praemiis condecorauerit **), quum tamen lithotomus ad mentem Cl. LE CAT globulo in apice

*) Iournal de Médec. Tom. XXVI. p. 528. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 326.

**) Mém. de l'acad. Roy de Chirurgie T. III. p. 623. comm. noſtr Vol. VIII. 224.

apice munitus *) a nullo practico in vſum ducatur.

p. 157. 6. Cl. LE FEBURE chirurgus obſeruationem ſimilem ei, quam Cl. AVRRAN communicauerat**), exhibet, doloris, in vertebris dorſi ſubito ſine cauſſa manifeſta apparentis, in homine ſaepius pondera grauiora geſtante; poſt aliquod tempus tuberculum in medio dorſo, nucis auellanae magnitudine, naſcebatur, ſenſim increſcens, quod Noſter poſt aliquot menſes inſtituto examine ab apophyſi ſpinoſa vertebrae ſeptimae dorſi formatum inuenit; tunc tantum extremitates inferiores paululum languebant, ſed ſucceſſiue, intempeſtiue adhibitis remediis, acceſſit paralyſis earum aeque ac veſicae et inteſtini recti, decubitus ad regionem oſſis ſacri, et alius ad partem ſuperiorem et internam femoris, multum ſeri rubelli fundentes, et aeger poſt biennium ab initio morbi maraſmo periit: ſectionem Cl. Auctor adminiſtrare non potuit.

p. 158. 7. IDEM ex inteſtino recto viri particulam oſſis bouis, ſpongioſae fabricae, 13 lineas longam et 7 latam, felici cum ſucceſſu excidit.

p. 160. 8. Cl. PEVFFIER *de fractura complicata oſſium faciei* in octogenario ab equo percuſſo, quae os maxillare vtriusque lateris, zygomaticum ſiniſtrum, vomerem, naſum, et vtrumque oculum tangebat; aeger, vulnere fere conſolidato, ex accidente ſingulari die poſt laeſionem vigeſimo ſexto moriebatur. Mirum erat, inde a momento laeſionis ſaliuam plane defeciſſe, vnde tanta oriebatur linguae gulaeque ſiccitas, quae vel liquidorum adeo

*) Deſcriptus in EIVSDEM ſecond recueil, qui contient la deſcription de pluſieurs lithotomes compoſés cet. à Rouen 1752. 8. p. 405.

**) Journal de Médic. Tom. XXXVII. p. 250. Comm. noſtr. Vol. XX. p. 649.

eo alimentorum vſum prorſus non admitteret: quare clyſmatibus aeger nutriebatur. Hoc ſymptoma ſtupori, alias nonniſi in vulneribus ſclopetariis obſeruando, maximam partem Noſter adſcribit.

9. *Epiſtola* Cl. IOVRDAIN *ad* Cl. LEVRET *de labio leporino connato*, occaſione tractatus, quem hic antea in hoc diario exhibuerat*). Originem huius vitii in imaginationem matris coniicere, dubium videtur Noſtro, qui potius nimis compreſſum fetus ſitum in vtero, pugnis verſus os oppreſſis, illud efficere putat, ſiue is a nimis exigua extenſione vteri ipſius, ſiue a compreſſione per veſtimenta profectus fuerit. Labia proprie ſuctionem non praeſtant, ſed tantummodo lactis effluxum ex ore impediunt. Ergo in labio leporino ſimplici infans lacte ex mammis ſucto, ſi res rite peragatur, omnino ſuſtentari poteſt, quod numeroſis adultorum exemplis Noſter comprobatum vidit, operatione nulla ſubiectorum. Haec, ſi ſolam vnionem labiorum ſpectat, coniunctionem palati oſſei praeſtare nequit, quae potius a ſola expanſione maxillae per dentes ſecundarios inciſiuos, atque inprimis molares ſi non ſemper, ſaltem in quibuſdam caſibus, exſpectari debet. Ad corrigenda incommoda, a deprauato vomeris ſitu metuenda, commendat tenuem laminam auream hiatui imponendam, cui filum aureum adiunctum ſit in duas partes abiens per nares et exterius ſuper vtramque genam ducendum et iuſto modo firmandum; ſpongiam ſimplici filo inſtructam, fini propoſito ſatisfeciſſe et ſuctionem iuuaſſe, iam experientia didicit. p. 163.

Ad hanc epiſtolam poſtea Cl. LEVRET reſpondet. Situm fetus mutationem hanc praeternaturalem p. 543.

*) Journal de Méd. Tom. XXXVII. p. 246. comm. noſtr. Vol. XX. p. 646.

ralem efficere non poſſe ex eo patet, quod in primis grauiditatis menſibus compreſſio talis, qualem Cl. IOVRDAIN deſcribit, ob inſignem copiam liquoris amnii, embryonem minoris molis circumdantem, locum non habet, et ſitus in vltimis grauiditatis menſibus talis non eſt, qualem ille aſſumit: praeterea compreſſio aſſumta velum palatinum diuidere non poteſt, quod aliquando ſolum, ſine labio leporino aut diducto palato oſſeo, animaduertit Noſter. De officio labiorum in ſuctione conſentit cum Cl. IOVRDAIN. Sed de vſu faſciae vnientis ad vniendum palatum oſſeum plane conuictus eſt, neque, niſi labiis integris, ſoli naturae negotium hoc committi poſſe docet: meliorem etiam ſpem felicis curationis in infantibus teneris affulgere, quum lamina cartilaginea oſſibus maxillaribus interpoſita mollitie ſua gaudeat, quam quum, corpore perfectum incrementum adepto, eadem oſſeam naturam acquiſiuit; exempla, quibus innitatur Cl. IOVRDAIN, eius indolis eſſe, vbi labium leporinum ſimplex non adfuerit; auxilio ab hoc propoſito magis diſtendi oſſa maxillaria, ideoque vitium augeri magis quam corrigi, cet. Faſciam vero vnientem a Cl. GVESNAI inuentam, cuius applicationem Cl. DE LA FAYE deſcripſit *), et quam in antecedente iam commentario commendauerat, nunc iterum vt optimum auxilium laudat.

p. 178. 10. Cl. MOLMY *de puella, quae tertio aetatis anno ex infortunio genitalia torre ambuſſerat*, et cuius ſoror laeſionem modo ſatis ſimplici, ſed eo euentu tractauerat, vt non tantum labia externa inter ſe coaleſcerent, ſed etiam femora ipſa ſuperius liga-

*) Mém. de l' acad. Roy. de Chirurgie T. I. p. 605. ſeqq.

ligamento admodum elaſtico, pollicem lato coniungerentur. Clitoris multum prominebat, ſolito maior, nonnihil conſtricta, in lateribus quaſi depreſſa; ſuper hac orificium, paruum ſtilum admittens, ex quo vrina, adſcendere coacta, proſiliebat, vt in viris. Pone labia conglutinata paruus canalis erat, in fiſtulae ſpeciem prope foſſam nauicularem deſinens, per quam guttae aliquot vrinae effluebant. Octauo aetatis anno abſceſſus vrinarius, in perinaeo prope anum formatus opem Auctoris noſtri poſtulabat, qui ligamento cutaneo aeque ac labiis coalitis diſciſſis, iuſtam curationem praeſtabat. Canalis iſte aeque ac orificium vaginae ſabulo adeo ſcatebant, vt acies ſcalpelli prorſus inde obtunderetur.

II. Cl. BOVRIENNE *ſingularem effectum vulneris ſclopetarii* refert. Miles in praelio glande plumbea tangebatur, quae per medium partis ſuperioris muſculi deltoidei ſiniſtri vſque ad baſin acromii penetrabat: quae quum detegi eximique non poſſet, res ſucceſſui temporis relinquebatur. Tertio die febris vehementius accedebat, cathartico ſumto rurſus miteſcens, ſuppuratio rite ſuccedebat, et omnia aegrum ſeruatum iri promittebant, quum ſubito die duodecimo pleuritis cum ſymptomatibus funeſtis accederet, aegrum die decimo ſexto, omni licet adhibita opera, tollens. Sectione inſtituta detegebatur glans, ictu applanata, inter acromion, cuius baſis fracta erat, et apophyſin coracoideam inclauata, ac tertia coſta vera in medio diffracta, cuius fragmentum pleuram dilacerauerat et vna cum pulmone inflammauerat, ita vt in vtroque pectoris cauo ſatis inſignis copia puris haereret. p. 181.

Menſe martio:

p. 195. 1. *Epitome actorum philoſophico -- medicorum ſocietatis academicae ſcientiarum principalis Haſſiacae* *).

p. 215. 2. *Epiſtola* Cl. GVILLEMANN *filii, ſuper effectu morſus caniculae rabidae in aliquot hominibus obſeruato.* Quinque pueri et vna femina, quantum reſciſci poterat, mordebantur: femina laeſionem dentibus inflictam ipſa certe ſatis affirmare nequibat, neque auxilium exigebat; pueri autem protinus a cognatis in mare immerſi hoc remedio ſeruati putabantur, praeter vnum, qui eodem caruerat, et aeque ac alius, at regularum praeſcriptarum negligentiſſimus, ab Auctore noſtro frictionibus mercurialibus, ſingulo mane ad ℥j vnguenti, quod mercurii dimidiam partem capiebat, veſperi balneo tepido, et ſi opus erat, per noctem emulſione, per diem vero potu refrigerante copioſiore, ac verſus finem turpetho minerali parca doſi et rarius exhibito, ſeruabatur: vbi mirum erat, vulnera inflicta, licet omnia tentarentur ad ea aperta ſervanda, tamen multo citius coaluiſſe, quam ſub alia quauis conditione expectari potuiſſet. Duo alii pueri quadrageſimo poſt laeſionem die, quum antea res plane neglecta eſſet, hydrophobia corripiebantur, et miſere alter tertio, alter quarto die ſuccumbebant. Quintus a vigeſimo quinto die febre affligebatur, Noſtrique auxilium quadrageſimo octauo die poſtulabat; qui vero quum cognatum conſiliis a ſe datis importune repugnantem flectere non poſſet, protinus a negotio abſtinebat, neque ergo euentum morbi reſciſcere poterat.

3. Cl.

*) v. comm noſtr. Vol, XIX. p. 370.

3. Cl. MARESCHAL DE ROVGERES *reflexiones quasdam de variolis* communicat. Praemiſſis quibusdam cogitatis, iisque omnino veriſſimis, de damno, quod ex praeceptis popularis medicinae iam adeo ſollemnibus, quamquam praeter voluntatem Auctorum, redundat, tractatum Cl. TISSOT de variolis, ex notiſſimo illius libro, *Avis au peuple*, diiudicat, aſſertum eius, variolas numquam redire, multum limitat, ſeipſum plus quam viginti aegros in vnico oppido *Lamballe* iiſdem mortuos meminiſſe notat, et poſtmodum variis aliis exemplis Cl. TISSOT ſibi ipſe repugnaſſe monſtrat, quum nonniſi praecepta generalia exhibere voluerit, v. c. in praeparatione, in calidi vel frigidi regiminis vſu cet. In fine vero ipſum in editione tertia iſtius libri hinc illinc mentem ſuam mutaſſe concedit. p. 240

4. *Experimenta quaedam chemica a Cl.* ROVELLE *inſtituta.* Serum lactis absque cremore tartari paratum, ad ſyrupi conſiſtentiam inſpiſſatum et in loco frigido repoſitum, ſaccharum lactis praebet; quae operatio ſi tertia vice repetitur, ſal iſte cryſtallos aliquot ſalis febrifugi SYLVII admiſtas largitur. Liquor remanens ſeu muria (*eau - mere*) multum ſubſtantiae mucoſae continet, facileque in gelatinam cogitur et adfuſo acido vitriolico parum concentrato, ſub leuiori efferueſcentia vapores acidi ſalis marini ſpargit, quod etiam euenit, ſi idem illud acidum ſaccharo lactis vltimae cryſtalliſationis ſuperfunditur. Saccharum lactis deſtillatum largitur parum phlegmatis, poſtea acidum oleum, remanente denique capite mortuo ponderoſo, ſimili ei, quod a deſtillatione mellis, mannae et ſimilium remanet, et calcinatum cineres paucos (ex libra vix drachmam dimidiam) nigros praebet, p. 250.

 qui

qui elixati ſyrupo violarum viridem colorem conciliant, ſed cum acidis non efferueſcunt. Saccharum lactis combuſtum et calcinatum ex libra integra non niſi grana viginti quatuor cinerum iſtorum praebet; cryſtalli vltimae cryſtalliſationis, aeque ac muria, itidem pauciſſimum alcali fixum, ſed praeterea partem aliquam ſalis febrifugi offerunt. Tandem experimenta quaedam ad demonſtrandam ſummam ſimilitudinem ſacchari lactis et communis ſacchari candidi. Lactis vaccini menſurae (*pintes*) viginti quinque ad ſiccitatem inſpiſſatae ac dein combuſtae, carbone elixato praebent materiam ſalinam ponderis nouem drachmarum cum quadraginta octo granis, ex quibus Noſter ſeſquidrachmam vel drachmas duas ad ſummum alcali fixi vegetabilis obtinuit: reliquum erat ſal febrifugus. Hae experientiae repugnant Cl. BAVMÉ, qui ex ſero lactis vaccini verum ſalem marinum ſe obtinuiſſe tradidit *).

De amylo Cl. BECCARI, qui primus illud chemice diſquiſiuit **), eo potiſſimum fine, vt illud cum ſubſtantia glutinoſa cerealium compararet, quodammodo deceptus eſt, quum in vtroque duplex oleum, leuius et grauius, ſe detexiſſe tradat, eo diſcrimine, vt in amylo acidum, in ſubſtantia glutinoſa alcali volatile adiunctum eſſet: ſiquidem, ex mente Noſtri amylum nonniſi oleum graue, et ſubſtantia gelatinoſa nonniſi leue, ſpiritui alcalino volatili ſupernatans, largitur. Experimentis captis didicit, in eodem vere ineſſe ſubſtantiam dulcem nutrientem, eamque ex ipſo maximam partem compoſitionem panis ingredi.

Glutino-

*) Manuel de Chymie p. 426. Elemens de Pharmacie, ſecond. edit. p. 211.

**) Inſtit. Bonon. v. comm. noſtr. Vol. II. P. I. p. 122 ſeqq.

Glutinosa haec substantia, quam hucusque tantum in farina cerealium praesentem crediderunt, nutriens, a Nostro vegeto animalis vocata, in aliis etiam vegetabilibus adest, modo admodum simplici demonstranda; in lac transit, et eiusdem partem caseosam constituit; et haec ipsa pars, a lacte separata, substantiam glutinosam farinae iterum refert. Vtraque igitur substantia adeo vna eademque est, vt ea ex farina etiam odorem casei referat, quod iam ex obseruatione Cl. KESSELMEYER innotuit.

Vnciae duodecim formicarum nonnisi vnam vel ad summum duas guttas olei essentialis destillatione, neque maiorem copiam expressione obtulerunt: an copia eius in regionibus magis borealibus ideo maior, quia in his maior arborum resinosarum copia? Ex apibus et muscis acidum et oleum essentiale prorsus nullum, sed tantum alcali volatile Noster obtinuit, et si ex apibus vnquam acidi quicquam obtineretur, id potius a deglutito melle deriuandum putat. Faecula seu pars viridis tingens plantarum, quam frater Cl. Auctoris primus detexit et cum resina comparauit, vere resina non est, licet in menstruis oleosis ac spirituosis soluatur; sed igne nudo tractata, producta materiis animalibus similia praebet. Ex aliis plantis v. c. rore marino, sicca et acida obtinetur, ex aliis v. c. cicuta, mollis et flexilis, resinae recenter praecipitatae ad instar.

5. Cl. LE NICOLAIS DV SAVLSAY *duas obseruationes de polypo vteri communicat*: alter erat crassitie oui gallinacei, sed longior; alter ad minimum duplo maior: deligatio in vtroque adeo felici euentu administrabatur, vt sanitas ambarum aegrarum, multum iam labefactata, in integrum p. 266.

 restitue-

restitueretur, adeoque altera postea infantem vivum et vegetum pareret.

Sub finem Cl. LEVRET invitat ad soluendam quaestionem chirurgico legalem: femina partui proxima chirurgum aduocari iubet, qui brachium fetus prodiisse inuenit, in quo nulla vitae signa detegere potest; post multos irritos labores illud reponendi et partum agripparum efficiendi, matre interea ad incitas redacta, quum placentam solutam suspicaretur, ideoque praesentissimum periculum pertimesceret, vrgente ipso marito tandem brachium amputat, fetum vna cum placenta, vti praeuiderat, soluta, funiculo collo circumiecto, extrahit, et adeo fausto cum successu operam suam adhibet, vt et matris et fetus vita seruaretur. Quaestio hinc existit, num chirurgus ob id auxilii genus taxandus sit, aut a patre ad sustentationem mutilati infantis cogi queat?

p. 336. Cl. LEVRET hunc chirurgum defendit, quod id nonnisi praesentissimo periculo prius exposito, et constanti demum patris desiderio adactus, hanc operationem susceperit *).

p. 275. 6. Cl. SYLVESTRE *de fractura brachii.* Homo iuuenis adhuc et robustus, truncum arboris a curru dimoturus, ab hoc delabente ita laedebatur, vt humerus ad pollciis distantiam ab articulatione superiore frangeret, extremitate vtraque fracti ossis per brachium transeunte et pectus ipsum laedente, vt

*) vid. prolusionem academicam, de mortis signis attente explorandis specimen secundum. Auctore ANTONIO GVILIELMO PLAZ Ordinis medici Lipsiensis Decano. Lips. 1766. 4.

vt nimis larga ſuppuratio naſceretur. Chirurgi tres ſucceſſiue vocati, poſt multos diu incaſſum adhibitos labores, amputationem vrgebant, quae recuſabatur; tandem agyrta inconuenienti pinguium et faſciae arctioris, egreſſum puris impedientis, applicatione rem eo deduxerat, vt Noſtri auxilium expeteretur, qui apertis ſinubus depuratiſque vlceribus, ac reſecto quicquid carie corruptum erat, fracti oſſis partes in aptum ſitum reducebat, et iuſto medicamentorum externorum atque internorum (praecipue corticis Peruuiani) vſu adhibito, intra viginti ſeptem dies aperturam primam et tredecim, quas ipſe fecerat, conſolidabat: aeger ipſe per duos adhuc menſes ferulas applicatas geſtabat, et tertio menſe nondum plane elapſo perfecte conualuerat.

Menſe aprili:

1. *Epitome partis ſecundae opuſculorum chirurgicorum* Cl. MORAND *). p. 291.

3. Cl. DELACROIX *funeſtum effectum opii in clyſmate exhibiti* deſcribit. Chirurgus feminae ſexagenariae, alias ſanae, ob colicos dolores clyſma emolliens, adiunctis granis duobus opii (quantum ipſe confitebatur) exhibebat, vnde protinus, obnubilatio capitis, ſopor, rhonchus, pulſus magnus, reſpiratio laborioſa, ſpaſmus maxillae et gulae, tuſſis ab ingeſtis cum ſumma difficultate liquidis, vomitus materiae viridis, abdomen potiſſimum circa vmbilicum tenſum, denique pulſus debilis, intermittens, et poſt duodecim circa horas mors ſequebatur. Caſtoreum cum in clyſmate emolliente, p. 313

Q 4 tum

*) Opuſcules de Chirurgie, par Mr. MORAND. Seconde Partie. Paris 1772. 4.

tum eius tinctura in aqua florum naphae interne exhibita, vt effectus opii corrigerentur, nihil praestabat. Cadauer foetorem insolitum, ac si morbus putridus praecessisset, spargebat, et ex ore naribusque spuma alba emanabat. Alia femina post assumtam ex errore magnam laudani liquidi dosin intra septem horas mortua, elapsis quatuordecim horis cultro anatomico subiecta, celerrima putredinis signa exhibuit.

p. 317. 4. *Obseruatio de grauiditate ventrali*, Auctore Cl. CHARNAVX. Post diuturnum morbum, quo durante subinde partes ossium fetus per intestinum rectum excretae fuerant, tandem femina, praegressa obstructione alui pertinacissima, moriebatur. Sectione instituta, apparebant intestina cum inter se, tum cum omento, peritoneo et musculis abdominalibus a praegressa inflammatione firmissime coniuncta, ileum et colon coloris ex viridi nigricantis, rectum perforatum, cui inhaerebant integrum os parietale, et occipitale ac coronale singulum in duas partes diuisum, quae omnia faecum exitum plane denegauerant; cauum abdominis sanie purulenta repletum; vterus sanus, profunde in peluim detrusus, contractus, durus, hydatidibus obsessus; tuba Fallopiana dextra prorsus destructa, ouarium sinistrum elongatum, distentum, et ad omnem fere longitudinem apertum: in hoc ergo conceptionem et formationem fetus factam fuisse vero simile est, cuius aetatem, quum moreretur, ex ossium dimensione intra tertium et quartum mensem ponit Noster.

p. 364. 7. *Obseruatio de curatione herniae cruralis incarceratae*, Auctore Cl. DOVRLEN. Femina laboriosi vitae generis herniam per aliquot iam dies celauerat

lauerat, quae interea mira incrementa ceperat: ſymptomatibus ſummopere auctis, quum per aliquot dies repoſitio fruſtra tentata eſſet, tandem Noſter integumenta incidit, vbi diſciſſa vaſa varicoſa multùm ſanguinis fundebant: ſaccus hernioſus craſſus erat, cui omentum adhaerebat; inteſtinum liuidi coloris multum expanſum erat, quod digitis duobus retineri oportèbat, quibus ſpecillum incúmbebat, ſuper quo ligamentum incidebatur, quo facto ſerum odoris lixiuioſi effluebat, cuius duabus circa menſuris emiſſis inteſtinum reponi poterat, ablatis adhaerentiis omenti, et poſtea deligatio ita adaptabatur, vt effluxus fluidorum in cauo abdominis haerentium promoueretur: ſerum lactis cum ſyrupo violarum, protinus poſt operationem exhibitum, deiectiones bilioſas cum leuamine efficiebat, et febricula tertio ab operatione die accedens, eadem euacuatione praeſtita, euaneſcebat; rheumatiſmus poſtea accedens, et inprimis muſculos pectoris ac dorſi infeſtans, paregorico verſus veſperam per duos dies ſumto diſparebat: et ſic femina intra menſem perfecte ſanata fuit.

8. *Obſeruatio de quibuſdam connubiis acidi tartari cum creta et quibuſdam calcibus metallorum*, Auctore Cl. ROVELLE. Cremor tartari cum creta pura, vel quod melius eſt, cum magneſia ex muria nitri praecipitata coniunctus, ſalem neutrum format, vix ſolubilem, cryſtallorum irregularium; remanet tamen pars quaedam, non combinata cum acido tartari, quae fere penitus ope aceti vini inde ſeparari poteſt. Similia fere phaenomena combinatio acidi tartari cum calce plumbi praebet, inde ſaepe gelatina pellucidiſſima oritur. Contra ſi tartarus emeticus ex cremore tartari et vino antimonii paratur, pars quaedam alcali fixi in tartaro la- p. 369.

 tentis

tentis eo ipſo momento, quo cum ſulphure antimonii ſe coniunxit, iterum ſeparatur, et in lixiuio ſuperſtite deprehendendum ſalem medium format; ſimiliter acidum tartari liberum redditum cum portione quadam calcis antimonii rurſus iungitur, et itidem ſalem neutrum conſtituit. Alia rurſus phaenomena ex coniunctione cremoris tartari cum ferro obtingunt, quorum enarrationem alii occaſioni reſeruat Cl. Auctor. Tartarus albus crudus minus alcali fixi et plus terrae, quam ruber, largitur; haec terra parum argillae continet.

p. 373. 9. *Experimentum de regeneratione cremoris tartari ex acido ipſius*, Auctore Cl. ROVX. Cremore tartari ſal acidum nitroſum, absque addita creta, ſoluto, liquor acidus ſuper cryſtallis ex acido nitri et alcali tartari formatis natas, qui aqua parum dilutus affuſo alcali vegetabili liquido efferueſcit, et puluerem album copioſum demittit, qui poſtea verum cremorem tartari regeneratum ſiſtit; liquor ſupernatans euaporatus paucas cryſtallos tartari, et aliquot cryſtallos veri nitri largitur.

p. 374. 10. Cl. MARCHAN in femina, cui ante triennium in vtroque oculo cataracta depoſita fuerat, vidit iridem et vueam dextri oculi plane deſtructam, pupillam figurae oualis et iuſto maioris, lentem diviſam, cuius fragmenta aeque ac humor vitreus, inflammatione interna opacus redditus, cameram anteriorem implebant; oculus ſiniſter vero non vitiatus, ſed ab aſcendente iterum lente vſu ſuo priuatus, eius extractionem permittebat, quae etiam ita feliciter peragebatur a Noſtro, vt ſectione corneae vix facta lens egrederetur, et aegrae viſus reſtitueretur.

Menſe

Menſe maio:

1. *Epitome operis cuiuſdam* Cl. GARDANE *). p. 387.

2. *Epitome* PAVLI IOSEPHI BARTHEZ, Med. p. 393. Prof. Reg. *orationis academicae: de principio vitali hominis* cet. **).

3. Cl. RICHARD *fetum monſtroſum* deſcribit. p. 405. Femina in iuſto partus tempore in lucem edebat filium bene conformatum, et duas filias inter ſe coalitas, omnes viuentes: haec coalitio a parte anteriore colli incipiebat, ita vt antrorſum vnum pectus et vnum abdomen vſque ſub vmbilicum conſpiceretur; vnicum ſternum, vnicus funiculus vmbilicalis, poſt ingreſſum in abdomen diuiſus, duplex hepar, quatuor renes, duplex canalis inteſtinorum. Viſcera thoracis et ventriculus ablata erant a chirurgo, qui cadauer ex ſepulcro effoſſerat. Duo capita faciebus ſe reſpiciebant; collum a poſteriore parte duplex; duplex etiam ſpina dorſi; partes infra vmbilicum perfecte ſeparatae; duo brachia ſitu naturali, ſed inter duplicem ſpinam dorſi tertium, duplici metacarpo manuque inſtructum, ita, vt pollex dexter ſiniſtrum attingat. Monſtrum hoc Auctor Noſter Cl. BON-AMY transmiſit, qui illud delineandum curauit et in ſpiritu vini conſeruauit.

4. *Epiſtola* Cl. DVBOSA DE LA ROBERDIERE *ad* Cl. LE GAVDV DE CHEFDVBOIS, *ſuper effectibus ſuppreſſionis menſtruorum.* Virgo chlorotica, p. 409.

*) Manière ſure & facile de traiter les maladies vénériennes; par I. I. GARDANE cet. à Paris 1773. 12.

**) Prodiit Monſpelii 1773. 4.

tica, menſtruorum ſuppreſſione per ſex menſes laborans, cephalalgia atroci cum ſudore totius corporis corripiebatur, quibus poſt paucos dies dolor acutus omnium membrorum accedebat, praeſente ſimul ponderis ac doloris ſenſu in hypochondrio ſiniſtro: Noſter aduocatus *pulſum criticum ſudores praenunciantem* animaduerſus, a venae ſectione abſtinebat, et copioſum potum ex decocto hordei acidulato, interpoſito infuſo florum ſambuci, praeſcribebat, membraque pannis calidis inuoluenda praecipiebat, aluumque clyſmate, altero die repetito, liberam ſeruabat. Tertio die dolores recrudeſcentes, pulſus contractus et frequens, venae ſectionem exigebant; prioribus remediis veſperi pediluuia addebantur. Altero die aluus infuſo rhei et manna ſollicitabatur, vnde aliquot deiectiones billioſae efficiebantur: ſed breui poſt anxietates ſummae, dolor in regione epigaſtrica ſemper increſcens, ac denique vomitu ſanguinis nigricantis, foetidi, quem poſtea liquidus et roſeus excipiebat, ſequebantur. Idem vomitus altero die redibat, ſed, hoc finito, omnia ſymptomata, adeoque dolor et tumor articulorum, ceſſabant. Inde a purgatione pulſus, exceptis momentis anxietatis, *inteſtinalis* erat, et tertio die *ſuperior* reddebatur, ad *pectoralem* accedens, et tunc tuſſis, a praecedente die adeo acris, vt reſpiratio a materia corrodente interciperetur, et potione oleoſo dulci et mucilaginoſa indigeret, vere ſputum coctum reddebat. Tertio die *inteſtinalis* redibat, cum torminibus et deiectionibus bilioſis; repetita demum purgatio morbum terminabat. Ex his omnibus Noſter veritatem diuerſitatum pulſuum a Cl. DE BORDEV ſtabilitarum demonſtrat.

5. Cl.

5. Cl. BERNARD - DESCARIERES ſuppreſſionem menſtruorum purgantibus, amaris, martialibus et plurimis huius cenſus remediis fruſtra impugnauit: denique aquam martialem artificialem ex ſalis Epſamenſis ℥iij, vitrioli martis gr. xj et aquae puriſſimae. ℔j parauit, quam euacuatis antea primis viis, primo die ad dimidiam, et ſequentibus diebus ad integram doſin exhibuit, vſu continuato, quam diu neceſſarium videbatur; adiuncto regimine aliorum fontium medicatorum vſui ſollemni, et plurimo exercitio corporis. Eodem quoque medicamento in aliis morbis, qui aquas ſoterias poſcebant, cum inſigni ſucceſſu vſus eſt. p. 416.

6. Cl. THOMASSIN *obſeruationem de luxatione carpi cum ruptura ligamenti* communicat. Puer in lapſu ab equo carpum ſiniſtrae manus extrorſum luxauerat, ita vt extremitas inferior radii per tegumenta in parte interna carpi, inter arteriam radialem et coniunctionem tendineam flexorum carpi et digitorum emineret, cubito ſub muſculis et prope os vnciforme ſito. Cl. Auctor, poſt viginti quatuor demum horas vocatus, quum omnia vehementer intumuiſſent, vulnus ampliauit, et repoſitione radii facta, ſub extenſione ſufficiente carpum repoſuit, oſſe cubiti durante operatione coniunctim tenendo, quae vero operatio non minus laborioſa erat, quam dolorifica. Vulnus linteis carptis, ſpiritu vini et aqua imbutis, impleuit, et antibrachio lintea complicata et faſciam octodecim capitum, applicuit, hisque capitibus duas ferulas minores flexiliſſimas, vnam in ſingula facie carpi, interpoſuit omniaque reliquo apparatu firmauit. Grauior tamen inflammatio et ſubſequens ſuppuratio curationem difficilem reddebant, quae tandem p. 422.

dem post duos menses, nulla tamen accedente exfoliatione, praestabatur, ita vt liber motus esset, et tantum tumor satis manifestus, sed molestia carens, ad extremitatem radii relinqueretur. Ex quo casu simul Cl. PETIT sententia refutatur, qui diductionem ossium cubiti impossibilem existimauit.

p. 426. 7. Cl. BOVNENNE in milite vulnus sclopetarium, quod per totum collum vesicae vrinariae transierat, ita vt glans, super symphysi ossium pubis ingressa, inter tuberositatem ossis ilei et apophysin transuersam vltimae vertebrae lumborum exiisset, feliciter intra tres menses sanauit. Catheterem nonnisi post sex septimanas, inflammatione et tumescentia prorsus dissipatis, applicare ideoque vrinam, quae per totum hoc tempus tantum ex vulneribus effluxerat, in viam naturalem reducere poterat. Quod finem curationis retardabat, erat exigua portio ossis pubis, qua educta cicatrix bene claudebatur. Hoc in casu vrina in contextu celluloso non effusa erat, qua liber ei ex vulneribus exitus patebat: prius autem si vmquam contingeret, nullo alio auxilio locum esse monet Noster, quam punctura vesicae in perinaeo, quum tunc temporis, turgentibus partibus omnibus, catheteris applicatio impossibilis reddatur.

p. 432. 8. *Epistola* Cl. MARTIN *ad* Cl. PIETSCH, in qua duabus adductis obseruationibus monstrat, methodum BELLOSTII ossa denudata perforandi eorum exfoliationem non praeuertere, et nonnisi separationem postea alio instrumento (*tire-fond*) suscipiendam adiuuare. In transitu quaedam addit de abscessibus profundioribus, qui incisi nonnisi corruptum sanguinem fundunt, quos ideo decubitus sanguineos (*dépôts sanguins*) vocat.

9. Cl.

9, Cl. POVPART ad epiſtolam Cl. TOVTANT, menſe Septembri ſuperioris anni huic diario inſertam, reſpondet, et efficacitatem aquae vegeto mineralis GOVLARDI aduerſus ophthalmias duabus obſeruationibus confirmat. Simul monet, aërem temperatum ſalubriorem eſſe, quam topica vulgo oculis imponi ſolita, ſeque raro eoſdem obtegere, ſi inflammati fuerint. p. 437.

10. *Epiſtola* Cl. IANIN *ad* Cl. PELLIER, qui in diario *la Gazette ſalutaire* dicto, illum et Cl. BABELIN ad probandam methodum, qua in curatione guttae ſerenae vtuntur, prouocauerat. Noſter promiſſum, iam in celebri illo libro *) factum, repetit, ſe pluribus experimentis captis omnem hanc curationem communicaturum: ſimul autem monet, ſuam methodum differre ab ea, qua Cl. BABELIN vtatur; ſanguinis miſſionem vel ſemel inſtitutam, multo magis repetitam, periculo non carere; machinae electricae applicationem cephalalgiam intolerabilem inducere, quod ipſum Cl. DE SAVSSVRE coegit ad abſtinendum a curatione feminae amauroſi laborantis, referente Cl. BERTHOLON in diario prius adducto. p. 440.

11. Cl. MARCHAN *obſeruationem ſuper lagophthalmia* communicat. Morbus poſt abſceſſum, diuturna ſuppuratione magnam ſubſtantiae palpebrae partem abſumente, enatus erat. Noſter ab angulo oculi minori ad maiorem, inter ſupercilium et tarſum, inciſionem ſemicicularem efficiebat, et in eodem vulnere quater vel quinquies repetebat, p. 445.
donec

*) Mémoires & obſervations ſur l' oeil cet. cuius recenſionem vid. in comm. noſtr. Vol. XVIIII. pag. 238 ſeqq.

donec tarſi vtriusque palpebrae ſe tangerent: vulneri puluillos ex ſaturato decocto maluae expreſſos immittebat, et accedentem ſuppurationem vnguento baſilico iuuabat, motuque requiſito ceteriſque auxiliis adhibitis palpebram in ſitum ferme naturalem reſtituebat.

p. 449. 12. Gl. ROVELLE *obſeruationes ſuper aëre fixo eiuſque effectibus in aquis quibuſdam mineralibus.* Repetiit, et eodem quidem cum ſucceſſu, experimenta Cl. PRIESTLEY in tranſactionibus philoſophicis publici iuris facta*), ſub finem vero tractationis huius dolet, ſe ſingularem celeberrimi huius viri librum **) iuſto tardius conſpexiſſe, quam vt eodem vti potuerit. Loco limaturae ferri, quum hoc in ſtatu metallico raro admodum in natura occurrat ad conſtituendas aquas martiales, adhibuit mineram eius, adeo quidem macram, vt vix a magnete attrahatur, item crocos martis: vno tamen effectu, ſimili ei, quem a limatura ferri obtinuiſſe Cl. LANE, prodidit Cl. PRIESTLEY. Vapor ex ſolutione ferri per acidum ſalis ortus, inflammabilem indolem diu ſeruat, et nonniſi difficillime et quoad minimam partem cum aqua ſe coniungit, eidem tamen odorem fortiſſimum oui putridi communicat; idem vapor ex ſolutione ferri per acidum vitriolicum aeque difficulter cum aqua ſe vnit, ſed absque eiusmodi odore. Duplex eſt ergo aër fixus, alter purus, ex combinatione acidorum cum alcalinis calcareisque ſubſtantiis, ex liquoribus fermentantibus, et ex carbone euolutus; alter

*) vid. comm. noſtr. Vol. XXI. pag. 89 ſeqq. 127. 453. 600.

**) ib. pag. 126 ſeqq.

alter inflammabilis, ex praecipitatione hepatis ſulphuris per acida, et ex ſolutionibus ferri et zinci per acidum vitriolicum et ſalis marini oriundus, aquam tranſiens, ſine eo, vt cum ea miſceatur, aut inflammabilitatem perdat, ac demum eidem ſaporem et odorem hepatis ſulphuris tribuens. Comparatio duplicis huius aëris cum illo, qui ex aquis mineralibus frigidis exit et cum illo ſulphureo, qui ex thermis v. c. Aquisgranenſibus cet. exhalat, adiuncto voto, vt chemici prope ſcaturigines harum thermarum curatius inquirant in harum exhalationum indolem, num vel inflammabiles ſint, quum in reliquis proprietatibus ſatis cum ſecunda ſpecie ante adducta aëris euoluti ſeu fixi conueniant. Simili modo mephitides duplicis indolis deprehenduntur. Vaporum hepatis ſulphuris violentiam in ſe ipſo expertus eſt Cl. Auctor: reſpiratio protinus intercipiebatur cum ſenſu dilatationis et intolerabilis ſimul ſtricturae pectoris; in aëre libero reſpiratio denique, ſumma vi adhibita, libera reſtituebatur, relicta tamen per totum reliquum diem oppreſſione et capitis grauitate.

13. Cl. MARIE refert, nobilem ſtatim poſt prandium aliquot vulnera accepiſſe, inprimis vnum in regione epigaſtrica, et aliud in pectore, ſed vtrumque non admodum magnum. Sine moleſtis ſymptomatibus, excepta debilitate, primae horae effluebant: ſed media nocte, quum aliquot cochlearia olei amygdalarum dulcium ſumſiſſet, ſine moleſtia alimenta copioſa, cum inſigni copia ſanguinis nigri congrumati euomebat, praeſente ſimul febre et dolore ac tenſione ab epigaſtrio vſque ad os pubis. Clyſma protinus iniectum multas materias indigeſtas, ſtriis ſanguineis remiſtas, euocabat, quae vero in effectu ſubſequentis cly- P. 465.

ſmatis aberant; ſanguine poſtea miſſo febris altero die euaneſcebat, et aeger poſt octiduum ſanatus erat. Hanc ſanguinis excretionem Noſter potiſſimum ſpaſmis abdominalibus, ab ingratis animi affectibus excitatis, quibus vas aliquod ſanguiferum diſruptum fuerit, curationem vero ſanguinis iacturae per vulnera inflicta adſcribit.

p. 469. 14. Cl. THOYER *obſeruatio chirurgica de vulnere capitis cum fractura cranii,* quod lapis decidens in regione media, inferiore et laterali lateris dextri oſſis coronalis inflixerat: agyrta accedens, vulnus dilataturus, arteriam temporalem diſciſſerat; ſucceſſu tamen temporis in aegro, alias robuſto et vegeto, ſolo eleuatorio admoto, varia fragmenta oſſis frontis et ſquamoſi ſecedebant, adeo vt dura mater denudaretur: omnia tamen intra duos menſes cum dimidio perfecte conſolidabantur.

p. 576. 15. Quum in praecedente menſe Cl. ROVX omnes eos prouocaſſet, qui remediorum aduerſus lumbricos in ventriculo haerentes notitiam haberent, iam primo loco Cl. LEFEBVRE chirurgus obſeruationem de efficacitate ſequentis remedii communicat: Mercurii crudi et plumbi puri, ſingulorum ℔ij, ſimul in cochleari ferreo fundantur, tunc omnia miſceantur cum menſuris (*pintes*) ſex aquae ebullitioni proximae; addantur ſimul ſalis Epſamenſis ℥xij et ſalis nitri ʒvj; poſtea plumbum et mercurius eximantur, iterumque cum aqua miſceantur, quod vigeſies repetendum eſt; tunc liquor filtretur et lagenis bene clauſis ſeruetur. Doſis eſt quatuor cyathorum per diem, quarum prima mane, reliquae iuſtis inter aſſumta alimenta interuallis ſumi debent.

p. 472.

Poſtea

Poſtea anonymus quidam mane ieiuno ventriculo tria cochlearia olei amygdalarum dulcium, vel oliuarum, vel nucis iuglandis, et poſt quartam partem horae quatuor cochlearia aquae, in quibus duo pugilli ſalis communis ſoluti fuerint, ſumenda, et nonniſi poſt ſeſquihoram ientaculo modico vtendum,, hoc vero remedium per duas ad tres hebdomadas continuandum iubet. p. 574.

Cl. BRVAND drachmas duas mercurii corroſiui in vnciis quatuor aquae fontanae vel pluuialis mediante balneo maris diſſoluit, et ſolutionis huius ter filtratae guttas quindecim vſque ad triginta in cyatho lactis vaccini porrigit, et pro re nata repetit; inde lumbricos, vomitu reiectos, vidit, qui omnibus aliis remediis, ipſique mixturae Swietenianae debiliori, vti praeſcribi ſolet, obſurduerant. Monet vero, ſolum lac ſaporem ingratum huius medicamenti corrigere; idem etiam in forma clyſmatis cum aqua tepida vel decocto emolliente, eadem ſeruata doſi, adhiberi poſſe.

Cl. GERARD aegrum, laxante ex ſenae ℥ij, rhei et ſeminis cinae ſingulorum ʒß, cum aqua per noctem in cineribus calidis digeſtis additis colaturae gr. xv. ſalis tartari, praemiſſo, vſu boli vermifugi, olim a Cl. RATHIER in hoc diario memorati *), per quatriduum continuato, ſanauit.

Cl. MENISSEZ in virgine primo per biduum, loco potus ordinarii, copioſe dedit infuſum ſcordii, poſtea ʒj rhei cum ℥viij aquae infuſum, additis gr. ij tartari emetici et gr. x mercurii dulcis, et veſperi eiuſdem diei, et poſtmodum per tres dies binis vicibus infuſum quaſſiae, interpoſito infuſo ſcordii, et

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 210.

et regimine ſeuero obſeruato; poſtea rurſus potionem emetico catharticam, et inde per quatuor dies infuſum quaſſiae et ſcordii, quibus elapſis aegra plane conualuerat. Alia aegra iiſdem remediis, ſed diutius continuatis, ſanata eſt.

Cl. DE MARQVE bolum praeſcribit in adultis ad pondus ℈j mane et hora quarta vel quinta veſpertina ſumendum, ex aloes ʒij, mercurii crudi, agarici, corallinae, ſingulorum ℥iß, cremoris tartari et ſaponis veneti ſingulorum ʒvj, mellis q. ſ. quod remedium per 21 dies continuandum eſt, adhibito verſus medium et finem curationis purgante ex ſena, rheo, cremore tartari et ſyrupo perſicorum; potus ſit decoctum hordei et fructus aurantiorum amarorum, vel purum vel vino mixtum, alimenta ex regno animali, additis condimentis, vel ſicca, ſed diaeta omnino moderata. Reliqua, quae hic inſerta ſunt, quum arcana concernant, Cl. ROVX ad publicandum oblata, tranſimus.

Menſe iunio:

p. 483. 1. *Epitome verſionis Gallicae operis* DIMSDALII *de variolis*, quam Cl. FOVGVET curauit et non tantum annotationibus ex verſione Italica et obſeruationibus Cl. HOVLSTON, ſed etiam propriis, praeſertim in epidemia 1770 Monte peſſulano graſſante factis, locupletauit *).

6. Cl.

*) Traitement de la Petite-Vérole des enfans, cet. ouvrage traduit de l' anglois de Mr. le Baron THOMAS DIMSDALE cet. par Mr. HENRI FOVGVET, docteur en médecine, &c. Amſterdam; & ſe trouve à Montpellier, 1772. 12. 2 Voll.

6. Cl. BOVRIENNE fracturam complicatam in tibiae ac fibulae inferiore parte, quum pes nautae inter nauim ac funem, qua ancora firmatur, coarctaretur, satis feliciter sanauit, licet pes dexter, cui hoc infortunium acciderat, sinistro multo breuior remaneret. Ex pluribus symptomatibus, ipsa etiam gangraena, quae interno demum ac externo corticis Peruuiani vsu depellebatur, grauissimum tamen erat caries calcanei, celerrime proserpens, et amputationem fere summe necessariam reddens; quam tamen Cl. Auctor felici cum successu euitauit, cauterio actuali per quinque dies continuos applicato, promtaque inde producta exfoliatione. p. 560.

Mense iulio: Vol.XL

1. *Epitome libri* Cl. PRESSAVIN *de morbis venereis* *). Remedium hic commendatum sequenti modo paratur. Mercurii ex cinnabari resuscitati libra vna modico igne soluatur in libra vna et vnciis quatuor spiritus nitri; postea salis tartari libra vna soluatur in libra dimidia aquae, et quando vterque liquor ebullit, lixiuium alcalinum in amplum vas vitreum vel terreum infundatur, huiusque solutio mercurialis admisceatur probeque agitetur, vt praecipitatum, lateres contusos aemulans, deponatur: tunc quatuor repetitis vicibus illud aqua copiose adfusa edulcoretur, dein siccetur, et postmodum quinque mensurae aceti fortissimi adfundantur, vase clauso per bihorium, saepe ite- p. 3.

P 3 rata

*) Traité des maladies vénériennes, dans lequel on indique un nouveau remède dont l' efficacité est constantée par des expériences réitérées, & un succès constant depuis dix années; par Mr. PRESSAVIN cet. à Genève, & se trouve à Paris, & à Lyon, 1773. 12.

rata agitatione, bulliant, tum liquori ebullienti effuſo adfundatur ſimile, vt antea, lixiuium alcalinum, quod praecipitatum album deiicit, quod, liquore per dimidiam horam quieto relicto, ſeparandum, et priori modo edulcorandum, poſtea cum libris tribus aquae et quatuor vnciis cremoris tartari per duas horas coquendum eſt, frigefactus hic liquor decantetur et vaſe bene clauſo ſeruetur: quem Noſter *aquam vegeto mercurialem* vocat. Minore cum diſpendio temporis ac ſumtuum, ſed relicta quadam acrimonia magis offendente, licet damnum non inferat, imo efficacior inde reddatur, adeo vt nonniſi dimidia eius doſi ad obtinendum effectum opus ſit, eadem paratur, ſi primum praecipitatum cum menſuris octo aquae pluuialis et libra dimidia cremoris tartari eo vſque coquitur, donec praecipitati color ex rubro in niueum mutatus fuerit; poſtea liquor iſte frigefactus decantetur et ſeruetur. Iam ſyrupus parandus eſt ex corticis Peruuiani et radicis gentianae ſingulorum ℥iiij, rhei ℥ij, guaiaci raſurae ℔j (quod tamen in ſiccis ſubiectis adhibendum non eſt) et ſaſſaparillae ℔ij, quae per ſex horas in menſuris xij aquae coquantur, verſus finem additis ſenae ℥iiij et chamaemeli romani ℥j; colaturae adduntur ſacchari, quod *caſſonade* dicunt, et mellis albi, ſingulorum ℔iiij; ebulliendo in conſiſtentiam ſyrupi paullum liquidi vertuntur. Huius ſyrupi vnciae ſex cum vno vel tribus cochlearibus aquae vegeto mercurialis miſceantur, haecque doſis mane et veſperi quatuor a prandio horis exhibeatur: praecedere autem debet venae ſectio et purgatio primarum viarum, et iungi diaeta ſtrictior. Hoc remedio recentem morbum venereum intra 24 vel 30 dies ſanari, inueteratum vero diuturniorem eius vſum poſtulare, Cl. PRESSAVIN adfirmat.

2. Cl.

2. Cl. DAVNON *descriptio morbi epidemici, anno* 1771 *Bononiae* (Boulogne - sur - mer) *grassati.* p. 24.
Egregium omnino obseruatorem in Cl. Auctore conspeximus. In aliis erat febris inflammatoria, in aliis putrida biliosa, in aliis maligna, in aliis verminosa: symptomata diuersissima singula morbi stadia comitabantur; crises vix non semper imperfectae, ex quibus notatu in primis dignum videtur, parotidum tumorem, qui rarius accedebat et subito iterum disparebat, tamen interdum effluxu puris ex aure, idque salutari cum effectu, exceptum fuisse; surditatem in principio morbi funestum euentum portendisse, non aeque, quam morbo diutius iam durante accederet cet. Caussam primariam in aeris et victus, qualis esse solet infimae sortis hominum, quos hic morbus praecipue infestauit, insalubritate. Venae sectio nonnisi in plethoricis, et vbi genuina inflammationis signa aderant, locum habebat; calidioribus medicamentis, etsi exanthematum eruptio iis iuuanda videretur, numquam locus erat. Ad primas vias purgandas ipecacuanha ob vires cardiacas antimonialibus praestabat. Si eruptio quaedam cutanea languentibus viribus naturae non satis iuuabatur vesicatoria et vinum potui ex vegetabilibus in parca dosi additum conducebant. Reliqua hic adducta auxilia ex generali theoria horum morborum facile cognoscuntur. In fine dolet Cl. Auctor, sectionem cadauerum nunquam sibi permissam fuisse.

3. *Epistola* Cl. DESCEMENT *ad* Cl. ROVX p. 50. *super methodis amaurosi medendi, a* Cll. BABELIN *et* IANIN *propositis.* Haec contra epistolam Cl. IANIN, cuius supra mentionem

 fecimus

fecimus *) directa, eum potissimum finem praefixum habet, vt primo theoriam eius de origine huius morbi, cuius caussam is in absentia fluidi electrici in organo visus ponit, impugnet, et deinde venaesectionem in eodem morbo, quam ille contra Cl BABELIN reprehenderat, cum ex disquisitione caussarum eius, tum ex auctoritate clarissimorum cuiusuis aetatis medicorum defendat.

p. 59. 4. Cl. ROVELLE *obseruationes de faeculis seu parte viridi plantarum et de materia glutinosa seu vegeto animali.* Iam, vt promissis staret Cl. Auctor **), materiam glutinosam non ex cerealibus tantum, sed ex aliis quoque vegetabilibus obtineri posse asserens, modum eam ex cicuta separandi docet; herba huius plantae in mortario bene teratur, succus inde expressus paullisper ebulliat tuncque per linteum colatus, faeculam in eo relinquit; sub ipsa ebullitione pars quaedam spumosa viridis supernatat huicque floccorum albentium ad instar, aliae particulae subiacent; si liquor tunc ab igne remouetur, alia pars laetius adhuc viridescentis coloris separatur, et liquor ipse iam colatus nonnihil viridi colore adhuc tinctus est, et rursus magis quam antea ebulliens iterum faeculam ex viridi sordide albescentem largitur, quae maiorem copiam materiae glutinosae seu vegeto animalis continet, quam faecula sub prima ebullitione acquisita. Glutinosa haec materia a parte viridi per spiritum vini separari potest, quippe qui hanc tantum soluit et suscipit: sed partim taediosus labor est, partim ob arctam vtriusque inter se coniunctionem

*) Iournal de Médec. Tom. XXXVIIII. pag. 440. vid. supra pag. 223.

**) ibid. pag. 262. vid. supra pag. 213.

nem imperfectus. Melius faecula expressa et siccata cum spiritu vini digeritur, postmodum, digestione bis, affuso recenti spiritu vini, repetita, omnes tincturae simul ex cucurbita destillantur, quod transit, rursus, resina molli in fundo cucurbitae relicta, destillatur, idque eo vsque continuetur, donec liquor purus, non amplius tinctus, transeat. Quod restat sub repetita hac operatione, coloris sordide ex griseo albescentis, post siccationem nigrescentis, plus quam tres quartas totius massae examinatae constituit, et hoc ipsum substantia ista glutinosa est, quae igne reuerberii tractata primo paucum phlegma, postea spiritum alcalinum volatilem, postea alcali istud in forma solida, et simul oleum spiritui volatili innatans praebet: caput mortuum est, quarta pars totius massae aequale, simile illi, quod a farina et parte caseosa lactis remanet. Pars viridis, quam spiritus vini soluerat, itidem igne reuerberii tractata, exhibuit phlegma, postea liquorem acidum, tum oleum flauum, colorem intensiorem acquirens, quum spissesceret; tandem caput mortuum, fere quartam partem constituens, leue, remanebat. Rosmarinus, simili ratione tractatus, praeter duplicem substantiam iam adductam, aliud adhuc principium, hactenus nondum satis disquisitum, continet, quod neque aqua, neque spiritu vini soluitur, et cuius vlteriorem cognitionem alibi se communicaturum Cl. Auctor pollicetur.

5. EIVSDEM *experimenta et obseruationes super sale in sanguine humano et animalium, item in aquis hydropicorum reperiundo.* Serum sanguinis et hydropicorum post destillationem in balneo maris praebet materiam glutini similem, quae per plures menses, imo per annum, seruata, in superficie p. 68.

 leuem

leuem efflorescentiam salinam monstrat, quae natrum seu basin alcalinam salis marini sistit: eadem fluida duplici portione aquae destillata, quae acidi vitriolici partem aliquam exceperit, commixta, balneo maris siccata, residuum praebent, quo saepius aqua calida abluto, tandem si addita creta abundans acidum vitriolicum saturatur, euaporatione facta verus sal GLAVBERI obtinetur, quod etiam fit, si mixtura ista super ignem coquitur, ita, vt pars serosa coaguletur, et tunc aqua, per filtrum transiens, creta saturatur et euaporatur. Simili modo serum sanguinis et hydropicorum cum aequali portione aceti destillati remixtum, balneo maris euaporatum, residuum postea aqua destillata elotum, filtratum, euaporatum, et libero postea aëri ad plenariam euaporationem relictum, crystallos terrae foliatae praebet, cuius basis natrum est. Idem etiam in sanguine ipso, seu parte eius rubra, praesens esse, in posterum Cl. Auctor demonstrabit.

p. 76. 6. Rursus *remedia quaedam aduersus lumbricos.* Cl. LE MARIE commendat decoctum ex corticis Peruuiani, rhei, seminis cinae et cremoris tartari ana ʒj, cui colato addendus est succus acetosae, aut taraxaci, aut cichorei, quod singulis diebus per duas hebdomadas sumendum est, interposita tertio vel quarto quouis die potione cum corticis Peruuiani et seminis cinae ana ʒj et syrupo quodam. Anonymus quidam primo cataplasma ex mercurii viui ex cinnabari resuscitati ʒß fellis taurini ℥ij, theriacae veteris ℥ij, aloes ʒj, bulborum allii n. j, foliorum absinthii et tanaceti ana pug. dimidio, regioni cardiae et vmbilici superimponendum suadet, et sequenti die potionem ex semine cinae, rasura C. C. et conditurae citri ana ℥ß praescribit; postea per octo dies vino medicato vtendum iubet ex bulbo

bulbo allii, foliorum ſiccorum abſinthii pug. dimidio, ſeminis cinae et baccarum iuniperi ana ʒij, per 48 horas cum Mj vini albi macerandis. Toti curationi, quae pro re nata repeti debet, praemittendus eſt potus copioſus, acidulus, et vſus clyſmatum ex aqua, lacte et ſaccharo. Cl. URVOY primo veſperi potionem ex olei amygdalarum dulcium ℥ß, diacodii ℥j et aquae portulacae ℥ij, altero mane ſeminis cinae gr. xxiiij, rhei gr. xv, rad. ialappae gr. x in bolo porrigit, et veſperi potionem priorem repetit: tertio die tartari emetici gr. iiij, ſalis Epſamenſis ʒiij, ſacchari ʒvj, quae in aqua tantiſper ebullierint, tribus vicibus, et veſperi iulapium anodynum exhibet: poſtea idem remedium euacuans in menſura aquae ſolutum ad quartam partem quotidie mane duplici vice, intra horae diſtantiam, praebet et veſperi puluerem vermifugum in bolo, cum ſyrupo diacodii, imo ſi opus eſt, anodyni doſin exiguam ſubiungit. Huius remedii efficacitatem in ſua vxore expertus eſt. In tranſitu monet, ſe in cadauere infantis aliquando multos vermiculos viuos, et in vaſe quodam, quod elixirium vitae continebat, multos ſcarabaeos ſatis magnos inueniſſe.

Cl. VARNIER varia curationis huius morbi exempla, inprimis caſum, vbi lumbricus viuus 18 pollices longus vomitu reiectus fuit, enarrat, et poſtea cauſſam, cur efficaciora adeo anthelmintica ſaepe vſu deſtitui videamus, in cyſtide peculiari, in qua occluſi haereant, ponit. Ad curationem impetrandam proponit infuſum ſaturatum florum tanaceti, frigide bibendum, et duos vel tres cyathos olei oliuarum per diem, poſt tres vero aut quatuor dies emeticum, et ſequente die laxans ex ſena, ſale de Seignette, aniſo, ſemine cinae et manna, addita ʒj corallinae; hoc remedium quarto vel quinto p. 155.

quinto quouis die repetendum, intercalaribus vero diebus bolus ex pulueris ſtanni ℨij, corallinae ℨj, ſeminis cinae ℨß, olei tanaceti gutt. xij cum melle, mane ſumendus et per diem ptiſana ex ſummitatibus tanaceti, chamaedryos et centaurii minoris, addito ſale quodam Tacheniano et liquiritiae, quantum palato arridet, vtendum. Anonymus quidam in eo caſu, vbi vermes in colo haereant, clyſma ex ſeminis cinae ℨj, mercurii viui ℥ß, herbae portulacae pug. j ex aqua coquendum, cui deinde aequalis portio lactis addenda eſt, ſubiuncto altero die clyſmate alio ex lacte ſolo, commendat.

p. 508. Cl. PENISSON denique curationem huius morbi recenſet, quam in puero quodam ope boli ex ſemine cinae, foliis ſcordii et melle, cui potionem purgantem ex foliis perſicorum, ſemine cinae, aurantio amaro et portulaca, addito oleo quodam expreſſo, interponebat, praeſtitit, quum antea anthelmintica varia, et inter haec quoque mercurius dulcis, ſine fructu adhibita fuiſſent.

p. 86. 7. Cl. BOVRIENNE aneuryſma ſpurium in antibrachio, ab ictu pugionis militaris (*bayonnette*) productum, qui leue alias vulnus per muſculos tranſeundo effecerat, tamen ſimul, vt erat probabile, arteria cubitali tacta, linteis complicatis ſuper arteriam brachialem applicatis, compreſſione gradatim aucta, brachio frequenter ſpiritu vini camphorato et ſalis ammoniaci conſperſo, venaeſectionibus duabus fortioribus et altero die tertia adhuc, diaeta ſeuera, potu diluente ceteriſque auxiliis ad imminuendam velocitatem circuli ſanguinis eo deduxit, vt tertio iam die ecchymoſis reſolui inciperet, et tribus ſeptimanis elapſis aeger plane reſtitutus eſſet: ex quo patet, minus neceſſarium eſſe in vulneribus a ſolo ictu inſtrumenti acuti profectis arteriam

arteriam denudare et dein ligare; contrarium autem obtinet in vulneribus sclopetorum, in quibus iam ingens dilaceratio partium adest, quae ligaturam facile permittit.

Mense augusto:

1. *Epitome noui lexici materiae medicae* *). p. 99.

2. Cl. BEAVSSIER DE LA BOVCHARDIERE p. 120. *obseruationem de puella* 14 *annorum a cane rabido morsa, et frictionibus mercurialibus remediisque antispasmodicis curata* communicat. Vulnus duorum et dimidii pollicum in brachio dextro, et aliud minus, ab vnico dente inflictum, in sinistro conspiciebatur, in quo etiam alio in loco sugillatio apparebat. Postquam solutio salis marini, alcalinus volatilis liquor (*eau de Luce*), pediluuia cet. adhibita essent, altero die, aduocato Cl. Auctore, vena secabatur et vnguentum Neapolitanum camphoratum applicabatur, quibus auxiliis postea laxantia et bolus ex cinnabari naturali ac factitia et moscho subiungebantur; quinto autem die frictiones ob incipientem saliuationem suspendebantur, accedentibus iam, leuioribus tamen symptomatibus hydrophobiae: et sic potu diluente et refrigerante per aliquot dies continuabatur, pro re nata clysmata vel purgantia cet. in vsum ducebantur, et vulnerum cura requisita habebatur. Decimo vero die cum intenso dolore brachii dextri conuulsiones, rigor totius corporis, sensuum abolitio cet. accedebant, quae symptomata sequenti quidem die mitescebantur, sed deglutitio prorsus impedita, halitus

*) Dictionnaire raisonné uniuersel de Matiere médicale cet. A Paris, 1773. 8. 4 Voll.

tus foetidus, debilitas ſumma cet. ſuccedebant. Balneum frigidum et aqua frigida capiti adſperſa, aegra deinde in lectum calidum collocata, eo tamen ſtatum eius deducebant, vt frictionibus rurſus locus eſſet, et cochlearia quaedam potionis antiſpaſmodicae ingeri poſſent. Die duodecimo ſenſus redibant, et deglutitio liberior erat; frictiones, balnea et embrocationes continuabantur, et vulnera digeſtiuis cum vnguento mercuriali coniunctis tractata multum ſuppurabant; laxantia adhibita tamen ſaliuationem non impediebant, quae die 15 incipiebat, et vſque ad 26 diem, ſed modice, perdurabat. Laxans leuius curationi finem imponebat, reliquis auxiliis neceſſariis ſimul adhibitis. Huic narrationi, cuius ſummam exhibuimus, quae vero eleganter et copioſe tradita eſt, reflexiones aliquot ſubiungit Cl. Auctor, et demonſtrat, morbum hunc veram hydrophobiam fuiſſe, in qua duo tantum ſymptomata, furor mordendi et horror ab aſpectu aquae, defuerint, quorum vltimum tamen ſi iam adſit, morbum incurabilem eſſe declaret, quod et alii ſummi nominis medici ſtatuant; et vnicum certiſſimumque auxilium in mercurio poſitum eſſe.

p. 145. 3, *Epiſtola* Cl. GODOL *ad* Cl. ROVX, de curatione feminae 71 annorum, debilis et cacochymicae conſtitutionis, quae, cum doloribus rheumaticis in toto corpore, a ſeptem annis dolorem in ſcrobiculo cordis ſenſerat, ſenſim auctum, tandemque cum ſyncope, tremore vniuerſali, ſudore frigido, pallore faciei aliisque funeſtis ſymptomatibus coniuncto; poſt febriles inſultus aliquot dierum accedebat vomitus ſanguinis, puris, bilis, lumbricorum, et cutis 5 pollices latae, et poſtea diarrhoea purulenta cum deiectione vermium viuorum et ſimilis portio-

portionis cutis; ab omnibus assumtis, sola exigua portione vini excepta, dolor vsque ad animi deliquia recrudescebat. Noster in auxilium vocatus, abscessum folliculo inclusum in ventriculo morbi huius caussam suspicabatur, ideoque, praemissis euacuantibus, potiones vulnerarias non sine fructu exhibebat; sed dolore surdo cum ponderis sensu in epigastrio remanente, tandem regionem hanc examinabat, et abscessum insignis magnitudinis detegebat, quem aperiebat, et sedem eiusdem in lobo minore hepatis fuisse videtur; sub continuata curatione huius abscessus lumbrici aliquot viui et mortui egrediebantur, et ventriculus ipse perforatus apparebat, quod tamen nonnisi a lumbricis praestitum esse ex eo colligit, quia ingesta nonnisi octauo post aperturam abscessus die, quo vermes isti demum prodierant, ex vulnere effluebant. Alimenta parcissima et vulneraria exterius et interius adhibita vulneris ventriculi consolidationem intra sex dies praestabant; et reliquum vulnus successu temporis optime glutinabatur, adeo vt aegra sanitatem senilem ex voto recuperaret.

4. Cl. BOVRIENNE historiam militis refert, qui iusculum assumens subito in parte superiori pharyngis obstaculum, dolorem excitans, sentiebat, qui adeo increscebat, vt deglutitio impossibilis redderetur; Noster, cereo immisso, os ad partem inferiorem oesophagi descendere cogebat, et altero die solutionem tartari emetici exhibebat, quod vero effectu sperato carebat; post aliquot septimanas aeger reuersus dolorem lancinantem in regione inferiori oesophagi sentiebat, qui etiam respirationem difficilem redderet; emetico itaque exhibito, decocto ficuum pro potu vtebatur, et tunc doloribus sedatis panem facile deglutiebat, et sensim dolores p. 152.

imminue-

imminuebantur; donec plane euanescerent. Credibile igitur est, os in oesophago haerens denique in ventriculum descendisse.

p. 163. 6. *Nouum experimentum subitae calcinationis auri, argenti, cupri et stanni*, quod Cl. COMVS instituit. Laminas nimirum horum metallorum, inter duo folia chartae glutinatae collocatas, scintillae electricae fortiori subiecit, et a primo eiusdem ictu metalla calcinata conspexit: aurum coloris violacei, puluere eius superficiebus chartae firmiter adhaerente; argentum eam colore ex fusco nigricante, cuprum magis adhuc nigro, et stannum griseo vel sordide albo inquinat. Hanc calcem, seu hunc puluerem auri Cll. ROVELLE et D' ARCET chemice disquisiuerunt, et plane convenire cum praecipitato auri CASSII conspexerunt; quare nec stannum, nec nitrum, nec magnesiam auro colorem purpureum conciliare, illudque non adeo calcinari, quam in subtilissimas tantum moleculas diuidi posse, statuendum est. Postea Cl. COMVS phaenomenon, a Cl. PRIESTLEY obseruatum, citat, quod cum suo experimento egregie conuenit, nempe aurum, in calamo inclusum, sub electrisatione colore coccineo tinctum fuisse.

p. 169. 7. Cl. LEVRET *nouae annotationes super prolapsu vteri modisque huic malo medendi*. In tres partes Cl. Auctor tractatum hunc diuidit, ita, vt primo de prolapsu hoc in genere exponat. Postquam consuetam diuisionem morbi huius, prout idem vel cum inuersione vteri coniunctus est, vel non, adduxit, paucis ostendit, perperam causam ipsius in relaxatione ligamentorum vteri poni, cum haec ipsa effectus demum prolapsus vteri sit, adeoque vehementer errare eos, qui ab hac relaxatione corri-

corrigenda curationem ordiantur. Poſtmodum triplicem vtriusque prolapſus gradum deſcribit, et dein de prolapſu membranae internae vaginae agit, qui vel ſolus eſt, vel cum prolapſu vteri coniunctus; membrana iſta vel tota, circularem ambitum formans, prolabitur, vel tantum quoad partem; ſi prolapſus iſte ſimplex eſt, tenſiones dolorificae ligamentorum vteri, ponderis verſus inteſtinum rectum ſenſus, retentio vrinae, aut mutata eius effluxus directio abſunt, quae cuncta prolapſum vteri comitari ſolent. Ex iiſdem ſignis etiam cognoſci poteſt, vtrum prolapſus vteri, an vaginae, praeceſſerit et primarium morbum conſtituat. Tenſio ligamentorum ſemper adeſt in prolapſu vteri, et quicquid eadem relaxat, dolorem cum tenſione iſta coniunctum tollit; faeces adeo induratae, in inteſtino recto haerentes, dum vices peſſarii gerunt et vteri deſcenſum impediunt, illum diſſipant. Inde prolapſus incompletus vel ſemiprolapſus, vti vocat Cl. Auctor, aegre diſtinguitur, ſi femina ſupina iacet, genubus eleuatis; inde idem matutino tempore difficilius inuenitur, quam veſperi.

In parte ſecunda Cl. Auctor nouum morbum vteri proponit, qui non prolapſus, ſed dislocatio (*déplacement*) eius dicendus eſt. Primo eum in cadauere feminae detexit, quae calculoſa putata et hunc in finem operationi lithotomiae, ſed fruſtra, quondam ſubiecta fuerat. Vterus tranſuerſim in pelui ſitus erat, orificio ad partem mediam inteſtini recti applicato, et parte anteriori et ſuperiori corporis vteri ad fundum veſicae vrinariae directo, ita vt tumor inde in veſica perceptus calculum tunica incluſum mentiretur. Cauſſa ex inſpectione cadaveris nulla patebat, niſi infarctus leuior in pariete anteriore corporis et in fundo vteri; adſtantes autem referebant, feminam hanc a lapſu in genua *p. 269.*

difficultate vrinam mittendi et aluum deponendi laboraſſe, menſtrua ſine ordine et fere continuos dolores imi ventris, inprimis ſitu erecto diutius ſeruato, paſſam eſſe. Eundem poſtea morbum bis vidit Cl. Auctor, ſymptomatibus calculum mentientibus ſtipatum, orificio vteri vix, niſi digito in inteſtinum rectum immiſſo, perſentiſcendo: peſſarium per ſufficiens tempus geſtatum, licet fluorem album aut producere, aut iam praeſentem augere videretur, curationem felicem praeſtabat.

p. 352. In parte tertia Noſter primo obſeruationem a Cl. HOIN ſibi communicatam refert, quam iam Cl. SABATIER commentario ſuo de dislocationibus vteri *), inſeruerat. Corpus cylindricum, 10 circa pollices longum et 7 circa pollicum ambitu, anterius coloris ſani, ſed poſterius ad duas tertias longitudinis exulceratum, a labiis pudendi vſque ad media femora dependebat, in corpus hemiſphaericum, pollicem fere longum, rubicundioris coloris, in medio apertura longitudinali inſtructum, labiis attenuatis deſinens; corpus prius cylindricum vagina erat, alterum hemiſphaericum, vterus; exulceratio a frictione ad femora orta. Menſtrua ex orificio vteri regulariter effluebant. Cauſſa erat imminens lapſus a titubantibus in glacie pedibus, licet femina eum praeuertiſſet; et inde per quadriennium tumor tantam molem nactus erat. Reductio lenta quidem erat, ſed tamen felix, et eadem peracta, Cl. HOIN peſſarium applicabat, quo aegra per reliquum vitae tempus vteretur. Similem propemodum caſum Cl. SAVIAN deſcripſit **). Poſtea bina eiuſmodi exempla

*) Mém. de l' Acad. Roy. de chirurg. Vol. III. p. 361. ſeqq. v. comm. noſtr. Vol. VIII. p. 213.

**) Nouveau recueil d' obſerv. chirurg. Obſ. XV.

exempla ipſi Cl. Auctori noſtro obuenerunt, alterum in virgine hydropica, quod curationem non admittebat, alterum in vidua, quam ſaepe tentata, ac demum feliciter peracta repoſitione adhibitoque peſſario reſtituit. In vtraque aegra lapſus primam morbi cauſſam ſiſtebat, qui lente demum increuerat: interior tunica vaginae inuerſa cum collo vteri deſcenderat, ipſo fundo huius viſceris, quem ſpecillo ex balaena flexili attingere poterat, in ſede ſua relicto. Inde Cl. Auctor docet, morbum hunc, quem ipſae aegrae polypum vteri putaverant, minus cognitum eſſe, et controverſiam componit, num collum vteri ſolum deſcendere et prolabi queat.

Menſe ſeptembri:

2. Cl. DELAROCHE *de tetano, frictionibus mercurialibus curato.* Sartor 22 annorum, vehementi capitis dolore afflictus, venam ſibi ſecandam curabat; immediate poſt hanc euacuationem ſpaſmus maxillae, ac ſenſim rigor totius corporis inſequebatur. Remediis variis per duas ſeptimanas incaſſum tentatis, praemiſſa venae ſectione, quotidie drachma vna vnguenti, quod aequales partes mercurii et adipis habebat, illinebatur, et balneum quotidie ſubiungebatur; iam poſt duos dies morbus miteſcebat, et poſt quindecim dies fugatus videbatur, ſed, cortice Peruuiano in vſum vocato, tamen poſt octiduum nonnihil recrudeſcebat, continuatis autem per aliquot dies frictionibus paullo poſt plane ceſſabat. Saliuatio numquam excitabatur, licet ea in caſu a Cl. MONRO *) narrato, ad cuius normam Noſter morbum iſtum tractabat, ſatis inſignis fuerit. p. 213.

*) In Edinburgenſium commentariorum Vol. III. Art. 30 et 31.

p. 219. 3. Cl. MARESCHAL DE ROVGERES *commentarius de ſcrophulis.* Vitio ſcrophuloſo in genere conſiderato, diuerſi morbi gradus exponuntur et in cauſſas eius inquiritur. Poſtea Cl. Auctor remedium ad illud corrigendum proponit, ex ſaponis Starkeyani ℥iiij, ſalis tartari et ammoniaci ana ℨj, limaturae martis ℥ij, ſaſſafras, ſaponariae et florum digitalis ana ℨj, in maſſam pilularem ſollicita trituratione combinandis, cuius doſin a gr. xv ad ℈j ſingulo mane ex infuſo ſaponariae aut glycyrrhizae porrigit, praemiſſo emetico ex ipecacuanha ſeu tartaro emetico, et purgante ex radice ialappae et dupla portione ſacchari, quod etiam pilulis interponendum eſt, quum humores ſtagnantes reſolui incipiunt Tumoribus nondum apertis vel nihil, vel emplaſtrum ex ceruſſa et oleo oliuarum tantum imponit; vbi vero durities maior reſoluentia fortiora poſtulat, emplaſtrum ex tribus partibus ſucci cicutae cum vna parte gummi ammoniaci ad extracti conſiſtentiam coctis. Tumores apertos oleum tartari per deliquium optime depurat, quod etiam efficaciſſimum eſt aduerſus cariem oſſium. Scalpello nonniſi in tumoribus cyſticis opus eſt, qui tamen etiam, licet tardius, lapide infernali applicato exſtingui poſſunt.

p. 260. 6. Cl. OSTEND *epiſtola ad* Cl. DE LATANE´, *ſuper quibuſdam effectibus pulueris ſic dicti purgantis* D' AILHAVD. Vir quidam iam pluribus abhinc annis obſtructo hepate et vehementi cephalalgia laborans, et fonticulo in pede excitato hucdum multum ſubleuatus, a prima huius pulueris doſi tranquilliorem quidem, ſed ſolito calidiorem ſe ſentiebat; tertio die cephalalgia reuertebatur, aucto ventriculi atque inteſtinorum dolore ſociata; hinc alteram doſin aſſumebat, quam cum inſigni

virium

virium iactura deiectiones parcae, et nocte ſubſequente, poſt atrociſſimos infimi ventris dolores, cruentae cum febre ſequebantur; fonticulus ſiccabatur, dolores recrudeſcebant, ſanguinis diluti effluuium per anum tres dies continuabat, poſtea deiectiones nigrae, foetidiſſimae fiebant, accedebat ſingultus, pulſus debilis ac tremulus, et quinto die mors. Secto cadauere conſpiciebatur hepar maximae molis, hinc inde ſcirrhoſum, canalis inteſtinalis inflatus, pylorus gangraenoſus, ventriculus intus maculis nigris obſitus, et hinc inde ſanie purulenta infectus; ex omnibus inteſtinis duodenum maxime affectum, et tunica villoſa fere penitus orbatum. Puella chlorotica poſt ſex doſes aſſumtas vehementi dolore ventriculi et vomitu cruento afflicta, potione ſedante, multoque lacte per octiduum hauſto, aegre ſeruabatur. Infans decem menſium, qui fere quartam, et alius duorum ac dimidii annorum, qui vltra dimidiam partem portionis conſuetae ſumſerat, a conuulſionibus, inde enatis, lacte quibuſdam guttis anodynis mixto liberabantur. In duobus canibus diuerſum huius pulueris effectum vidit Noſter: alter tantum vehementer inde vomebat, cibumque per duos dies repudiabat; alter conuulſionibus diris inde affectus, hauſto oleo oliuarum deiectiones nigras copioſiſſimas patiebatur, vixque appetitum recuperare poterat. Incertum omnino remedium eſt, neque negari poterit, eſſe homines, qui eius ſtimulo non moueantur, vti ſunt, qui fortiorem ſtimulum emetici, aliis nociturum, ferre poſſunt, quale exemplum Noſter in milite vidit, qui granis octo tartari emetici exhibitis, gulam inſuper pluma irritando, tamen leuiter tantum purgatus fuit.

Menſe octobri:

p. 316. 2. Cl. EMPEREVR *de morbo iſchuriam veſicalem ſubſequuto, ſecundum indicationes pulſuum tractato.* Morbus iam ſeptem vel octo dies perdurauerat, ſaburram in inteſtinis collectam ſimulans, praeſertim cum vrina copioſa clara et inodora excerneretur: neruoſum vero eundem fuiſſe docebat eius exacerbatio ab euacuantibus intra hoc temporis ſpatium in vſum vocatis. Tunc cum plenaria vrinae ſuppreſſione accedebant ſudor vrinoſus, oppreſſio pectoris ac lethargus, quae ſymptomata ſubſiſtebant, licet vrina cathetere educta eſſet; veſicatoria nuchae et ſurae applicata, cardiaca, ac demum clamores altiores, aegrum quodammodo excitabant, expectoratio incipiebat, clyſmata et laxantia aluum exonerabant, et ita ſenſim ſenſimque, euacuationibus omnibus per aliquot dies vrinae odorem ſpargentibus, aeger denique reſtituebatur. Horum auxiliorum ſelectum et ordinem Cl. Auctor ſedulo ad indicationes ex pulſu petitas dirigebat, quatenus ille vel abdominalis, vel pectoralis cet. erat, quae vero copioſius hic referre nequimus.

Menſe nouembri:

p. 422. 3. Cl. DELAGARDE *obſeruatio de polypo vterino, ſecundum methodum* Cl. LEVRET *) *exſtirpato.* Femina per aliquot annos fluore albo continuo laborauerat, quem medici cauſſae ignari, fruſtra aggreſſi fuerant: tandem accedebat grauiſſima haemorrhagia vteri, qua vix per confectionem de hyacintho ex vino rubro, et aluminis crudi iteratas por-

*) Iournal de Médec. Tom. XXX. p. 531 ſeqq.

portiones exhibitas cohibita, quum tactu explorari se pateretur aegra, polypus figurae ex sphaerica nonnihil oualis, fundo vteri in latere dextro adhaerens detectus est: hunc Noster ope instrumenti a Cl. LEVRET descripti primo mediocriter deligauit, sed filum singulo mane et vesperi fortius attraxit, donec quinto vel sexto die foetor exoriretur; tunc antisepticis internis et externis adhibitis, octauo die polypus decedebat: tunc balsamicis in vsum ductis aegra conualescebat, ita, vt menstrua iusto ordine redirent, et tantum debilitas cum vertigine, quam ipsa spasticae dispositioni neruorum, quam *vapeurs* dicunt, tribuebat, remaneret. A simili haemorrhagia vteri aliam feminam mori vidit Cl. Auctor, ad quam nimis tarde vocatus fuerat, eidem sine dubio caussae adscribenda.

6. Cl. PINART *de partu quodam extraordinario*. p. 448. Mense nouembri femina quaedam grauida haemorrhagiam vteri patiebatur, quae duabus venae sectionibus, iusculis et potioni balsamicae et adstringenti, situ in lecto seruato, cedebat; mense sequenti pleuritis accedebat, quae quatuor diebus, post octo venae sectiones administratas euanescebat: elapsis duobus mensibus fetum mortuum et diu iam, vt videbatur corruptum pariebat, cuius, quum funiculus vmbilicalis etiam putredine destructus esset, Noster placentam extrahere volebat, sed simul alium infantem inueniebat, calidum adhuc, tandem post tredecim dies femina haec alium infantem viuum et vegetum pariebat, qui per septem menses, matre salua superstite, vixit.

7. Cl. MARESCHAL DE ROVGERES *emplastrum ad clauos pedum* communicat, ex cerae purae et p. 449.

Q 4 gum-

gummi ammoniaci puluerisati ana ℥ij et viridis aëris ʒvj, prope ignem malaxandis, et linteo illiniendis, ita vt emplastrum magnitudinem claui paullum superet. Priusquam autem istud applicetur, ille aqua tepida paullum macerandus et cutis scalpello abradenda, postea emplastrum calidum imponendum et fascia firmandum est. Raro bis repeti debet; nam per duas septimanas seruari oportet. Verrucae solo sapone aqua emollito fricatae, donec albescant, intra octo vel quindecim dies euanescunt.

p. 451. 8. Cl. ROVELLE *obseruationes super vrina humana, vaccina et equina, inter se inuicem comparatis.* Sedimentum vrinae sanae, post aliquot dies fundum petens, gelatinae speciem refert, nihil autem eiusdem continet. Vrinae spasticae disquisitio chemicis commendatur. Vrina cruda, post pastum reddita, euaporata non nisi duas vel tres drachmas residui mediae consistentiae ex mensura largitur, cuius quantitas ex vrina sanguinis ab vna vsque ad sesqui vnciam et vltra ascendit. Prior etiam lentius et absque foetore putrescit, et sub hac mutatione mucore obducitur, sicut decocta seu succi vegetabilium et gelatinae animalium. Chemice disquisita vrina humana praebet duplicem substantiam, in aqua soluendam: alteram saponaceam dicit Cl. Auctor, quae magnam partem in spiritu vini soluitur, alteram extractiuam, quae menstruum hoc respuit, et licet cum priori vna dissoluatur, tamen quiete rursus separatur: haec pars in vrina humana minima proportione adest: Saponacea, si depuratur, indolis salinae est et crystallisationi apta; difficulter in balneo maris siccatur, et substantiam vnctuosam obscure fuscam, mellis inspissati ad instar, refert, facileque humiditate aëris attracta liquescit,

quefcit: eft materia nutriens vegetabilium, in indolem animalem mutata, et continet acidum falis marini; fub analyfi chemica plus quam dimidium alcali volatilis, parum olei et falis ammoniaci, et refiduum non alcalinum praebet. Pars extractiua balneo maris in fubftantiam nigram, extractis plantarum fimilem, parum humiditatis, ex aëre attrahentem mutatur; fiftit partem gummofam vegetabilium in indolem animalem conuerfam, cuius omnia phaenomena exhibet. Praeter duplicem hanc fubftantiam vrina continet falem marinum, cuius bafis natrum eft, eumque copiofiffimum; falem fufibilem, falem febrifugum SYLVII, et falem GLAVBERI. Salem ammoniacum ex vrina obtinendum Nofter vel nonnifi productum ignis putat, vel in vrina latere, combinatione incognita. Olei admodum exigua quantitas adeft. Alcali fixum, poft calcinationem demum detegendum, ob nimis exiguam copiam partibus conftitutiuis annumerari nequit: fic etiam pars terrea. Vrinam putrefactione falem marinum euoluere et volatilem reddere, Nofter non vidit: fed per plures menfes, imo vltra annum putrefacta et ad fyrupi confiftentiam infpiffata, cum fpiritu alcalino volatili vrinae, imo cum vrina putrefacta ipfa efferuefcit: de reliquo eaedem inde fubftantiae, quam ex vrina recenti, obtinentur, et praecipue fales puriores, qui etiam commodiffime parantur, fi vrina ad confiftentiam duriorem ficcata ex retorta deftillatur.

Vrina vaccina, recens odorem fortem fingularem fpirans, tempore magis coloratur, libero aëri a 18 ad 30 horas expofita in fuperficie paruas cryftallos oblongas regulariter diuifas format, poft duos vel tres dies fimilem, vt humana, fubftantiam

gelatinoſam deponit tactu ſaponacea et vnctuoſa eſt, vt leue lixiuium alcalinum, infuſum violarum leui viridi colore tingit, cum acidis efferueſcit, ab alcalibus non mutatur; alcali vegetabile ineſſe docet generatio nitri ab affuſo eiuſdem ſpiritu. Duplex itidem, ſupra memorata, ſubſtantia eidem ineſt: ſaponacea, copioſe praeſens, parum ſalina Noſtro viſa eſt, et multum alcali volatilis, plus olei quam vrina humana, ſed nihil ſalis ammoniaci, praebet; caput mortuum alcalinum eſt. Subſtantia extractiua copioſior eſt quam in humana. Praeter haec adſunt verus tartarus vitriolatus, ſatis copioſus; ſal febrifugus SYLVII; alcali fixum vegetabile, ſal tartari ſimile; ſal acidus volatilis, ſublimatione floribus benzoes ſimilis, quos etiam ſapore pungenti aequat, in aqua parum, ſed facillime in ſpiritu vini et aethere ſolubilis; hic ſal putrefactione adeo decomponitur, vt poſtea detegi nequeat, neque in omni vrina vaccina deprehenditur. Vrina haec phoſphorum non largitur, quia nullum ſalem fuſibilem continet.

Vrina equina, aëri expoſita, pellicula terreſtri, qualis aquae calcis innatat, obducitur, interdum ſatis copioſa, ad ſex vel ſeptem vncias ex menſuris duodecim vrinae. Deponit etiam ſedimentum terreſtre, magis gelatinoſum quam in humana et vaccina, ſicut omnino gelatinoſior eſt; ſed haec indoles coctione aut forti agitatione perit. Alcalina etiam eſt; alcalibus affuſis turbatur et ſedimentum terreſtre praecipitat. Subſtantia duplex, antea adducta, copioſa adeſt, et extractiua quidem copioſior quam in humana vel vaccina, coloris nigri, pici ſimilis; ſimilia etiam producta praebent, ſed nec ammoniacum ſalem, nec phoſphorum, quamuis Noſter acido eiuſdem illam priuatam eſſe

non

non putet. Insunt autem praeterea verus tartarus vitriolatus, copiosa terra absorbens calcarea, selenites huic terrae admistus et cum ea se praecipitans, sed nullum alcali fixum euolutum putrefactione similia cum prioribus phaenomena exhibet, quae Cl. Auctor alii occasioni reseruat.

9. Cl. COMVS platinnam prius vel affuso spiritu salis, vel calcinationis ope, particulis martialibus priuatam scintillae electricae subiecit, et tunc magnes illam attraxit: quae spiritu salis tractata fuerat, postea mercurium currentem, in superficie exsudantem, monstrabat, qui vero, platinna vim ignis experta, amplius suscitari non poterat. Eadem experimenta (ratione particularum ferrearum) in cobalto successerunt: electricitas partem regulinam fundit, quae principium coeruleo colore tingens continet: calx enim ferri nonnisi obscure fuscum colorem vitris tribuit. p. 468.

Mense decembri:

1. *Epitome tomi secundi systematis artis obstetriciae ex Anglico* Cl. BVRTON, *in Gallicam linguam translati, a* Cl. LE MOINE *). p. 483.

3. Cl. BOVCHEL *de passione iliaca grauioribus symptomatibns stipata, et vsu mercurii currentis sanata.* Morbus erat putrido verminosus, cum satis intensa febre, et manifestis signis voluuli intestinorum; balnea, sanguinis missiones, clysmata, laxantia, opiata, incassum adhibebantur, quare mercu- p. 503.

*) Anglicum librum indicauimus in comm. nostr. primae decad. suppl. p. 456 sqq. Gallicum v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 420.

mercurii crudi tres vnciae aegro porrigebantur, vnde breui poſt vermis ore reiiciebatur, et aluus ſoluebatur, quam Noſter clyſmate, et altero die laxante ex manna et ſyrupo violarum in ſero lactis ſolutis iuuabat, et ſic aegrum reſtituebat. Dimidium mercurii currentis cum vrina euacuabatur.

p. 514. 5. Cl. PEBORDE aegrum tractauit variolis decumbentem, in quo 14 die ſuppuratione ſuppreſſa delirium, tuſſis cum ſputo ſanguinis et reſpiratio vehementer impedita accedebant: cataplaſma ex foliis hederae in aqua coctis toti corpori applicatum, quater intra triginta horas mutatum, ſuppuratione inſigni per totam ſuperficiem excitata, aegrum protinus mortis faucibus eripuit, ſola tuſſi quarto demum die euaneſcente.

II.

Iournal d' un voyage, qui contient differentes obſeruations mineralogiques; particulierement ſur les Agates & le Baſalte. Avec vn detail ſur la maniere de travailler les Agates. Par Mr. COLLINI. Sécrétaire intime, Direct. des cabinets d' hiſtoire naturelle & membre de l'Academie des ſciences de S. A. Electorale Palatine. à Mannheim, chez C. F. Schwan. MDCCLXXVI. 24 pl. 8. tab. aen. XV.

i. e.

Diarium itinerarium, in quo diuerſae mineralogicae obſeruationes, praeſertim de Agate et Baſalte, vt et relatio de modo Agatem tractandi continentur, Auctore Cl. COLLINI.

Iter

Iter in regionem circa Rhenum ideo praecipue Cl. Auctor instituit, vt Basaltis illic reperiundi naturam curatius exploraret. Profectus est per *Frankenthal*, *Pfedersheim*, *Niederfloersheim* et *Oberfloersheim*, atque in *Alzeyanam villam* venit. Post *Pfedersheim* montes secundarii, qui ad catenam montis Vogesi (*Vôges*) pertinent, incipiunt, et, quo propiores a Rheno, eo planiores fiunt. Montium horum nexum, cum iis, qui in Campania, Alsatia et Lotharingia extenduntur, curate describit et quosdam circa Alzeyanam villam positos, eorumque naturae producta inquirit. Sunt iidem eiusdem naturae cum illis, qui summos montes cingunt, et sensim in planitiem abeunt. Nonnullis in locis lapidibus sabulosis compositi, et praealti: alibi ex saxo, sabulo et silicibus ferruginosis conflati. Demissiores montes, iique ipsi, in quibus sequentia mineralia inuenit Cl. Auctor, lapidem argillosum habent, et cum iis alii nectuntur montes, calcareos lapides offerentes. p. 5.

Primo petrefacta in regione circa *Alzey*, *Weinheim*, *Flonheim*, et *Vffhofen* inuenta describit, et notatu digna aeri incidi curauit. Ex his primum est petrefactum *ostreum polyleptoginglimum* a Cl. Auctore dictum, quod propter singularem cardinem, transuersim sulcatum ita dicitur; cuius quidem protypum nobis *Arcae* LINN. quaedam species esse videtur. Cypream, Chamam, et Buccinum petrefacta, tanquam rariora huius regionis indicat. Non minus memorandum est Auctoris *Ostreum fossile ignoti testacei*, quod nobis tamen, ratione formae et valuarum nexus, apprime cum *Spondylo* LINN. videtur conuenire magnitudine insigni octo pollices ad longitudinem, et sex ad latitudinem, totidemque in crassitie, pondere decem libras p. 10. p. 16.

p. 21. libras aequat. *Gloſſopetras* minoris et maioris voluminis, et dendritis ornatas; atque oſſa petrefacta quoque indicat, quae omnia ochra flaua penetrata ſunt.

p. 28. His deſcriptis Saxa Agatina in campis illius regionis diſperſa eorumque quoad colores varietates deſcribit; eademque in iiſdem, vbi reperiuntur, locis ex lapide argilloſo ſic orta eſſe putat. Lapidem enim montium eſſe in vniuerſum argillaceum et calcareum, mixtum ochra martiali, qui facile aëre diſſoluatur; eodemque diſſoluto in terram et inundationibus ablato altiores montes planiores factos, et iterum ſoluto lapide in terram, ex ſterilibus in fertiles mutatos eſſe. Eiuſmodi eſſe montes, in quibus Agates reperiuntur, qui, cum ſtratum argilloſi, calcarei et cum ochra mixti lapidis in iiſdem eſſet formatum, in medio eiuſdem ſimul cum cryſtallis nati ſunt: iam diſſoluto quoque hoc ſtrato in terram, eueniſſe, vt ſolitarii et ſparſi agatina ſaxa remanerent.

p. 38. Fodinas circa *Moerſchfeld*, in quibus mercurius eiusque minerae fodiuntur, adiit, atque de iis vt et de mineris exponit. Mirandum eſſe, ait, quod montes hi, etſi copioſe mercurium contineant, tamen omni genere vegetabilium fertiles ſint, quod contra communem in reliquis ſimilibus locis eſt obſeruationem. Ex puteo, a Sereniſſimo Principe CAROLO THEODORO nominato, obtinetur ſolida, obſcure rubra, et dura minera, quae dimidium ponderis partem mercurii continet; interiora nonnumquam mercurii natiui guttae, nonnumquam pyrites, vel cryſtalli mercuriales tranſparentes, rubrae, figurae variae, (ſeu potius cinnabaris cryſtalliſata) occupant. Minerae hae terra vel lapide argilloſo cingun-

cinguntur, et venae mercuriales pyritoſae eadem ſaepe penetrant. Spatum, lapis ſabuloſus, vel calcareus, venam plerumque proxime ambiunt. Notabile eſt, quod Galena in cubos cryſtalliſata iuxta hanc mineram reperiatur, quae eo compactior ſit, quo plus illius adſit. Reperiuntur etiam in his fodinis piſces petrefacti, in ſchiſtum nigricantem, ſtriis et punctis mercurialibus penetratum. Schiſti coniunctionem cum mercurio raram quidem eſſe, ſed tamen nonnunquam in eodem mercurii natiui guttae reperiuntur. p. 44.

His ſubiungit deſcriptam methodum, qua ex minera mercuriali ipſe mercurius extrahatur, ſimulque furni fuſorii icones. Concuſſae nempe minerae admiſcetur calcis viuae ea quantitas, quae copiae ſulphuris immixti, et lapidis reſpondeat; tumque eadem ferreis retortis inditur, quae furno ſupra lateres, in ſtratis ſupra ſtratis, ita immittuntur, vt earum collum ventre profundius iaceat, quo mercurius facilius deſtillet in recipiens collo retortae adaptatum vas. Per vndecim circiter horas continuo igni expoſitis retortis mercurius omnis purus ex minera obtinetur. Addit plures cautiones in fuſione obſeruandas, atque curatiorem furnorum deſcriptionem, iconum tamen illuſtratione egentem. p. 48.

Sunt quoque prope vrbem *Creuznach* fodinae mercuriales, quae vero non coluntur; eo maioris autem ſunt vtilitatis ſalinae, ibidem ſcaturientes, etſi nihil prae reliquis ſingulare offerunt. Saxum montis his ſalinis vicini eſt compoſitum ex ſpato albo, et virideſcente, quarzeis granis, micae lamellis, et ochra bruna. Montes iuxta fluuium, *Nahe* dictum, altius eleuantur, eorumque ſaxum eſt lamelloſum argillaceum, et calcareum aëre dehiſcens. p. 78. p. 81.

hiſcens. Laminae a reliquis ſeparatae, aëri expoſitae nigro colore imbuuntur. Notari meretur plurium horum montium ſaxum, aëre diſſolutum, mutari in terram fertilem, cum humidum aëris vel in terram calcaream, vel in argillae acidum vitriolicum agat. Hanc ſaxorum proprietatem, nondum ab aliis animaduerſam, inquirit vberius, eamque oeconomiae perutilem eſſe ait.

p. 91. Prope oppidum *Kirn* fodina aluminis eſt, in qua alumen vel in ſchiſto cinereo nigricante, vel in lithanthrace reperitur. Saxum montis venam tegens eſt argillaceum, cum mox deſcripto eius-
p. 94. dem naturae. Non procul abinde, iuxta vicum *Fiſchbach*, eſt fodina cupri; cuius minera in vena inter terram virideſcentem argilloſam et alcalinam extenſa reperitur, diciturque *minera cupri vitrea, nigreſcens*. Olim copioſe et aere diues ea hic foſſa
p. 97. eſt, iam vero parcior et vilior inuenitur. In hac fodina etiam bitumen nigrum, ſplendens, in lamellis et granis reperitur, quod accenſum gratum ſpargit odorem.

p. 98. Notatu digni ſunt montes inter *Kirn* et *Oberſtein* iuxta fluuium *Nahe* poſiti, qui ex ſilicibus diverſae magnitudinis et formae aggregati, et ope ochrae ferruginoſae aliquo modo conglutinati ſunt, vt hoc ſaxum *Brecciae ſiliceae imperfectae* nomen Cl. Auctori mereri videatur. Nullo ordine haec ſaxa poſita ſunt; ſed in cacumine montis ſaxa plurium pedum longitudinem et craſſitiem minoribus aeque inſperſa ſunt, atque ad radicem eius-
p. 106. dem. Hos ſilices non aliunde huc latos, ſed eo ipſo in loco natos eſſe exiſtimat Noſter: fuiſſe enim omnem hanc maſſam ante fluidam, atque ſubſtantiam ſiliceam illic abundaſſe, et mixtam fuiſſe particulis ochraceis: ſimulatque autem aliquo motu acta

fuerit

fuerit haec maſſa, particulas ſiliceas ſeſe attraxiſſe, quam quidem attractionem impedierit ochracea immixta maſſa, indeque diverſi voluminis rationem pendere: quiete iam accedente induruiſſe maſſam, formamque Brecciae ſiliceae nactam eſſe.

Inter montem altum, petrisque eminentibus horridum, et fluuium *Nahe*, ſitum eſt caſtellum *Oberſtein*, cuius ſingularem ſitum tabula aenea illuſtrat. Montes huius regionis in ſaxo argilloſo copioſos continent *Agatos* et *Iaſpides*, quorum colores, etiam viridem, recte ferro tribuit, atque vberius deſcribit Cl. Auctor et iconibus illuſtrat, quomodo et fodiantur, et tornentur hi lapides. p. 109.

Obſeruationes de *Agatis*, qui in maſſis globoſis alii ſaxo innati reperiuntur, multas omittere cogimur, quae ad generalem eorum hiſtoriam, diverſam figuram, duritiem, atque corpora in iis nonnunquam contenta, vel eos comitantia pertinent: et nonnulla tantum de ſaxo, in quo reperiuntur, atque de ſubſtantia, ex qua eoſdem formatos putat, Cl. Auctor commemoremus. *Agatos* et *Iaſpides* quoad materiam eſſe vnum idemque, differre tantum pelluciditate, quae vti notum eſt, in Iaſpagate quaſi confluat. Forma Agatorum demonſtrat fuiſſe eoſdem in ſtatu fluido; obſeruauit Noſter, mammilloſos, cylindricos, filamentoſos, et ſtalactitis ſimiles, quin immo cryſtalliſatos intus cauos, conicos, interdum planis pluribus, interdum tereti ambitu inſtructos. p. 126. p. 144.

Saxum, in quo *Agates* reperitur, colore eſt vel brunum, vel griſeum, vel nigreſcens, compoſitum ex particulis argillaceis et calcareis, martialibusque, atque aëre dehiſcit. Duritiem diuerſam pendere putat a diuerſa mixtione et proportione corporum p. 145. p. 152.

terreſtrium, et a differenti modificatione molecularum ea conſtituentium. Admixtis enim heterogeneis particulis imminui duritiem: procliuis eſt Cl. Auctor, vt duritiei maioris cauſſam in Agate
p. 158. ferreis particulis tribuat. Expoſitis eleganter ſen-
p. 180. tentiis mineralogorum, de origine Agatae et reliquorum ſilicum, eos ex terra argillacea, calcarea et martiali iunctis inter ſe ortos eſſe putat, idque tum quod in ſimili lapide inueniantur, tum quod petrefacta conchylia in ſilices quoque mutentur, probat. Iam vberius deſcribit quarzeas cryſtallos, earumque figuram ſimulque rationem formationis, quae in globis agatorum deprehenduntur, atque filamenta diuerſi coloris, quae vulgo muſci petrefacti haberi ſolent, recte a ferreis vel aliis terreſtribus particulis, quae rimas penetrarint, deriuat: vbi et multa bene diſputat de aliis immixtis peregrinis corporibus.

p. 228. Deinde modum indicat Cl. Auctor, quo Agates illic poliatur, atque ad vſus adaptetur, huicque operi ſeruientia inſtrumenta et molendinas ad ſecandos agatos inſtructas deſcriptione et iconibus illuſtrat: quae quidem Lectori ipſa legenda commendamus.

p. 272. Montes inter *Oberſtein* et *Coblenz* componuntur ex ſchiſto argillaceo, varii coloris, qui aëre decomponitur, atque ſic culturae ſolum fit aptum: tegitur idem quarzeo ſaxo, Brecciae ſiliceae ſimili.
p. 276. In eadem via ſunt etiam aquae minerales. Repetit hic Noſter, regionem in altero latere trans Rhenum, quam alio tempore luſtratus eſt, huic omnino eſſe ſimilem.

p. 284. Non procul ab vrbe *Coblenz* prima ſigna olim praeſentium vulcanorum apparent. In campis enim vici *Andernach* etc. fruſta Pumicis, atque

Basaltis, terra *Tras* dicta dispersa sunt, atque ex posteriore aedes domusque exstructae sunt. Terra *Tras*, in iis locis *Tuffstein* vel *Duckstein* appellata, invenitur in plano campo, decem vsque ad quatuordecim pedes sub superficie telluris, quae supra illam fertilis est: est massa ratione consistentiae media inter terram et lapidem, porosa, et valde leuis, quae siccata sonitum edit, aquae immissa stridorem excitat. Quo magis porosa, eo melior habetur. Coloris est grisei, in flauum, vel brunum nonnunquam inclinati. Inde, quod Pumice commixta est, apparet, eam esse productum ignis: quod confirmant scoriae porosae, vitrique viridescentis et coerulei frustula. Praeterea schisti, micae et quarzi albi opaci grana, etiam basaltis seu potius *Schoerli* Germanorum fila, atque ferruginea nigra grana in ea continentur. Hanc terram *Tras* tegit argilla serene grisea. Vsus illius est, vt puluerisata, et cum calce extincta et aqua commixta ad aedificandos muros, et aedificia alia, aquae aërisque vi obnoxia adhibeatur *). Putat Noster hanc terram olim ex montibus igniuomis eiectam esse, atque per planitiem dispersam. Nam vicini montes steriles sunt, nudi, et vnus eorum tam angustis marginibus praeditus, vt in eius cacumine montis igniuomi crater adfuisse videatur, quod tamen Cl. Auctor certe definire propter temporis breuitatem non potuit. Versus vicum *Niedermennich* sabulum viam tegebat, quod scoriis varii coloris, schoerlo et granis ferreis, schistique frustulis diminutis constabat, quodque iterum effectum Vulcani videtur. In vico iam dicto copiose foditur,

p. 289.
p. 298.
p. 301.

*) cf. ea, quae b. VOGEL in Comm. Gotting. habet. vid. comm. nostr. Vol. XX. p. 602. et Cl. QVIST in Act. Holm. vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 393.

foditur, lapis niger, porosus, pumice commixtus, ad molares lapides adhibitus, qui nihil aliud, nisi productum Vulcani haberi potest. Sub hoc lapide aliud stratum lauae compactioris positum est, ipseque et in aliis locis illius regionis reperitur. Videtur Nostro hic lapis esse CRONSTEDTII *Lapis molaris Rhenanus. Mineralog.* §. 294. Qui si sit, ex genere *Cotis* ad scorias vulcanorum referendus
p. 310. est. Alio in loco *Bell* dicto, species terrae *Tras* reperitur, quae cum igni resistat, ad furnos struendos adhibetur. Eandem cum terra *Tras* habet consistentiam, non tamen porosa est, neque pumicem continet.

p. 318. Denique describit Basaltem, in monte prope *Fornich* reperiundum, qui in columnis perpendicularibus pentaëdris et hexaëdris positus est, supra quas Laua solida, ad chalybem scintillans, et
p. 325. basaltis frusta in planitie dispersa sunt. Trans Rhenum e regione oppidi *Vnkel* mons Basalte columnari plenus reperitur, cuius hic data est icon. Columnae Basaltis vario modo, vel iuxta perpendiculum, vel oblique, vel transuersim sitae sunt. Basaltes est niger, durus et passim ad chalybem scintillat; insunt ei crystalli *Schoerli* nigri et subviridis; variat prismate vel tetraëdro, vel quinque inaequalibus planis instructo, vel hexaëdro. In hoc monte etiam Laua grauis, porosa, vel in massis vel in globis animaduertitur. Terra lauam et basaltem tegens est grisea flauescens, fermentat cum acidis, mixta cum aqua tenax fit. Atque haec montium producta etiam iuxta Rhenum et in ipso Rheno extenduntur. Hunc Basaltem omnino esse productum Vulcani omnia probant. Hic simul Cl. Auctor omnes Physicorum de ortu huius lapidis recenset opiniones, a PLINIO vsque ad Cl. RASPE.

Sub

Sub finem duorum montium, inter *Simmeren* et *Derrebach* ſitorum, mentionem fecit, in quibus ſchiſtus ſtrato quarzeo tegitur, quod totum montem occupat. Quarzum colore vario eſt, eique cryſtalli quarzeae innatae ſunt. p. 378.

III.

Beobachtungen auf einer Harzreiſe nebſt einem Verſuche die Höhe des Brokens durch das Barometer zu beſtimmen. Von E. A. W. ZIMMERMANN, *Prof. der Naturl. und Mathematik am Collegio Carolino. Braunſchweig. Im Verlag der fürſtl. Waiſenhaus - Buchhandlung.* 1775. 8. 4. *Bogg.*

i. e.

Obſeruationes in itinere in Hercyniam inſtitutae, cum tentamine altitudinem montis Bructeri barometro definiendi. Auctore E. A. W. ZIMMERMANN.

Iter hoc ideo inprimis ſuſceptum eſt, vt Cl. Auctor altitudinem montis *Bructeri*, nondum ſatis definitam, nouo, a Cl. DE LVC compoſito barometro, quod prae aliis laudem accurationis ab Auctore et aliis accepit, dimeteretur. Per tres dies, tribus de die vicibus Cl. Auctor, obſeruationes cum barometro, methodo prima Cl. DE LVC *) inſtituit: quam hic etiam commemorat. Ex omnibus obſeruationibus media huius montis altitudo eſt 3013′ 7″ $1\frac{7}{8}'''$: quae ea, quam Cl. HOLLMANN, qui 1102, 8 pedes Pariſinos, et MYLIVS, cuius ratio

*) vid. EIVSD. connoiſſance des mouvemens celeſtes 1764: recentiorem eius methodum Cl. KAESTNER deſcripſit in *Anmerkung über die Markſcheidekunſt. Gött.* 1775. *S.* 215.

ratio eſt 1349, 373 ped. Pariſin. multo maior eſt, et cum trigonometrica per RITTERVM *) et RIPKING **) facta dimenſione melius conuenit, quam illae.

Praeterea inſperſae ſunt variae phyſicam et hi-
p. 10. ſtoriam naturalem attinentes res. In ſummo Bructeri montis planities eſt ſterilis, omnibus plantis et arboribus orba. Perill. DE ZANTHIER, in re foreſtali ſatis clarus, conatur ſenſim a radice montis
p. 12. incipiens in eo arbores plantare. Etſi ea, quae de lapidibus auriferis dicuntur, ad fabulas pertinere videntur; tamen tentamine inſtituto in diuerſis huius montis lapidibus, quos vero non deſcripſit Cl. Auctor, materiam auriferam per aquam cum lapide cohaerentem vidit, quae fuſione auri grana obtulit. Turfa, hic copioſiſſima, maximum vſum praeſtat.

Blankenburgi in muſeo Conſiliarii Imperialis Cl. FRIDERICI vidit Smaragdum, cryſtalliſatum, priſmaticum, pollicis et quatuor linearum longitudinem, et nouem linearum craſſitiem aequantem, in lapide quarzeo pyrite obtecto, qui ex inſulis Philippinis eſſe dicitur.

Baumannianam ſpecum quoque intrauit, et eius ſtalactitas deſcribit; inter alia dens petrefactus lupi vel alius ignoti animalis illic inventus eſt.

Poſtea obſeruationes ſubterraneas, in fodinis diuerſis Hercyniae, cum barometro Lucciano inſtitu-

*) EIVSD. relatio hiſtorico-curioſa de iterato itinere in Hercyniae montem famoſiſſimum Bructerum. Helmſtad. 1740. p. 18.

**) Syluae Hercyniae tabulae.

inſtitutas recenſet: ex quibus patet in fodinis frigidis barometro aeque certe, quam dimenſionibus finitorum, altitudinem fodinarum definiri poſſe: minus certe vero hanc altitudinem indicat barometrum in calidis fodinis.

IV.

Table pour ſervir à l' hiſtoire anatomique & naturelle des corps vivans ou organiques, publiée le 12 Novembre 1774, à la ſeance publique de l' Academie Royale des Sciences; Par Mr. FELIX VICQ D' AZIR.

i. e.

Tabula, qua hiſtoria anatomica et naturalis corporum viuorum ſ. organicorum propoſita eſt, coram Academia Regali Scientiarum Pariſienſi publicata, Auctore FELICE VICQ D' AZIR.

Hoc titulo accepimus plagulam, quae totius folii forma eſt et tabulari, in qua diuiſionem ex diuerſa fabrica interiori totius regni animalis et vegetabilis proponit Auctor: quam cum ad paucos forte ventura et multas ob rationes notatu digna ſit, hic Latinis verbis inſeramus.

In prima ſerie ponit capita ſeu genera anatomica, quae ex ipſa tabula deinde quoque patebunt; in altera indiuidua, quae tranſitum ſeu vinculum diuerſarum claſſium efficiunt: haec, quoniam ex aliis iam cognita ſunt, hic transſcribere ſuperfluum iudicamus.

Corpora viua, inquit Auctor [priorum
I. corde instruuntur, vel II. eodem carent. Cor
A. duobus ventriculis praeditum est
1. in Homine, qui vt infans, adultus, duplicis sexus, et senex consideratur.
2. in quadrupedibus, quae
a. vel vno stomacho s. ventriculo cibos concoquunt: eaque sunt
α) clauiculata
1. familia. Simia
2. — — Sciurus [BVFF).
3. — — Sciurus Glis LINN. (Loir
4. — — Talpa.
β) non clauiculata
1. mediae magnitudinis
1. Lepus et cuniculus
2. Canis 3. Felis 4. Sus;
2. magno corporis volumine
1. Equus ---- Hippopotamus, transitum facit in amphibia
2. Elephas et Rhinoceros.
b. pluribus ventriculis praedita
1. cornibus solidis. Ceruus
2. cornubus cauis. Bos.
3. in Cetaceis, quae sunt
1. maxillis edentulis, Balaenae, Auctore Cl. BRISSON.
2. dentibus instructa, in maxilla
a. superiore. Physeter,
b. inferiore. Monodon,
c. vtraque. Delphinus.
4. in Auibus, [branaceo,
a. ventriculo membranaceo, aut fere mem-
α) magnae carniuorae, Aquilae s. Falco
β) carniuorae nocturnae, Strix. [LINN.
γ) aquatiles fissipedes. Ardeae.

I. A. 4. b.

I. A. 4. b. ventriculo admodum muſculoſo (*gezier*):
1. tetradactylae, pedibus
α) tectis, et quidem ſemipalmatis, (ſ. potius lobatis) Fulica,
palmatis, Anas.
digitis omnibus 4 palmatis. Pelecanus.
β) nudis
1. Ramphaſtus.
2. Coruus.
3. Parus.
4. Columbae.
5. Didus, Auctore Cl. D'AVBENTON.
2. tridactylae, pedibus
palmatis. Procellaria et Diomedea
fiſſis. Caſuarius.
3. didactylae. Struthio camelus *).
B. vno ventriculo inſtruitur,
1. in Amphibiis, quae ſunt
pedata et teſta tecta. Teſtudo.
tetrapoda, corpore nudo. Rana **).
apoda. Serpentes
2. in Piſcibus, qui
a. auricula bulloſa, abſque pericardio praedita ſunt
1. cartilaginei elongati. Squalus.
2. — — plani, depreſſi. Raia ***).
b. pericardio et appendice, quae formam Lacrymae Iobi imitatur inſtructi
1. anguilliformes. Congri
2. ſpinoſi, ſubrotundi, Carpiones ſ. Cyprini
3. ſpinoſi plani. Eſox †).

*) Multa genera et Mammalium et auium deſunt, quae ſub his comprehendi nequeunt.
**) Cur Lacertas omiſerit Auctor, nobis non conſtat.
***) Multa Linnaeana genera deſunt.
†) Sed multa deſiderantur. Deinde ſpinas in Cyprinis et Eſoce,

I. C. irregulare seu pluribus ventriculis prae-
ditum est

1. Insectis, quae
   a. plures metamorphoses subeunt et
      α) laruae sunt
         similes insecto alato, in Hemipteris
         vermes capite variabili, in coleopteris
         constanti, in Muscis
         erucae, vel rasae seu pilis breuibus instructae in Phalaenis *)
         pilosae in Papilione
      β) Nymphae sunt
         1 mobiles
            α) Semi nymphae, quae non comedunt. Hemiptera.
            β) Nymphae, quae non comedunt. Tetraptera quaedam **).
         2. immobiles
            1. chrysalides, inde Lepidoptera
            2. globi elongati, — Diptera.
      Insecta alata sunt
         1. Duabus alis. Scarabaei ***).
         2. quatuor alis. Papiliones.
   b. quae vnam tantum metamorphosin subeunt

crustacea	Pulex	aptera.
mollia	Pediculus	

2. Vermibus; hi sunt
   a. Tecti
      1. Glabri sine vlla eminentia. Chiton (*Oscabrion*).

I. C. 1.

Esoce, qui etiam planus non est, nos nullas cognoscimus. Radios sane pinnarum ita nominari recte posse multum dubitamus.

*) Multas sane erucas Phalaenarum pilosissimas esse constat.

**) Optandum esset, vt haec nominasset Auctor.

***) Quid sibi velit hic Auctor, nos latet.

I. C. 1. a. 2. tentaculati, et quidem tentaculis
1. duobus. Conchylia aquatilia
2. quatuor - - - - - terreſtria et marina
3. pluribus. Echini (Ourſins).
3. tubis inſtructi Cardia (*Coeurs*)
cochleae vel operculatae, vel non operculatae
b. conchae biualues
multiualues
4. paniculati. (*Pouſſe-pieds* †).
b. Nudi
1. tentaculati. Limax.
2. glabri.
1. longi, teretes. Lumbricus,
2. longi, compreſſi. Taenia,
3. breues, compreſſi. Vermis cucurbitinus *).

II. cor non eſt cognitum: eaque
1. ſe ex loco mouere poſſunt. Polypi.
a. nudi.
1. Vorticellae.
2. Hydrae. 3. Tubulariae.
b. tecti.
1. Magnus polypus borealis **).
2. Corallia.
3. Corallina.
4. Lithophyta.
5. Milleporae ***).
6. Spongia. 7. Alcyonia.

II. 2,

†) Hoc nomine forte conchas valde compreſſas intelligit.
*) Auctor hic fallitur, quod ex partibus Taeniae diſruptis nouam familiam conſtituat: Omiſſi etiam ſunt multi vermes nudi. [LINN.
**) Sine dubio intelligit Auctor *Vorticellam Encrinum.*
***) Madreporas, Tubiporas, et alia huc pertinentia animalia omiſit Auctor.

II. 2. quae loco ſe non mouent. Plantae.
a. mono — vel dicotyledones.
1. Herbae.
2. Frutices. 3. Arbores.
b. acotyledones.
1. Fungi.
2. Algae.
3. Muſci et plantae paraſyticae.
4. Lycoperda. (Truffes).

Hoc reſpectu diuiſis corporibus viuis, reliquarum functionum diuerſitatem etiam generali aliquo modo conſiderat. Et primo quidem

Nutritionem, quae fit

1. in contextu cellulari, vaſis chyliferis et lymphaticis in quadrupedibus, cetaceis, vt *Monodonte*, etſi hic fere nihil cognitum ſit, auibus, vt Struthione, et Meleagride, et quibuſdam amphibiis. Phocas huc refert Auctor, quae vero ſunt quadrupeda.
2. in contextu cellulari, arteriolis et venulis, in Reptilibus et Piſcibus.
3. in contextu cellulari et vaſis capillaribus, Plantae.
4. in ſolo contextu cellulari. Polypi.

Quoad Generationem ſunt.

1. Viuipara, quadrupeda, cetacea, quaedam Inſecta et quidam Vermes,
2. ouipara; atque tunc
   a. oua vel in vtero matris vel ſtatim poſt partum euoluuntur: Plura amphibia, et piſces cartilaginei.
   b. oua poſt quoddam ab egreſſu tempus euoluuntur: Aues, Amphibia tetrapoda, et plura apoda. Piſces. Inſecta. Plantae.

3 Gem-

3. Gemmis ſe propagantia. Quaedam Inſe-
cta *). Vermes aquarum dulcium. Po-
lypi. Plantae.

Irritabilitatis differentiam ita indicat
1. Totum Corpus eſt contractile. Polypi. Inſecta ſ. potius Vermes, praeſertim molles. Dactylobi KLEINII.
2. Muſculi ſunt externi. Quadrupeda. Cetacea, Amphibia, Piſces.
3. Muſculi ſunt interni in Vermibus cruſtaceis.
4. Vix quibuſdam partibus eſt contractilitas, in Plantis.

Secretiones ſunt
1. Saliuae, in Quadrupedibus
2. Bilis, et quidem
   1. in hepate et veſicula fellea: Quadrupeda, Aues, Amphibia et Piſces.
   2. In hepate ſine veſicula fellea. Quaedam Quadrupeda, Aues et Amphibia; Inſecta et Vermes.
3. Vrinae,
   a. in renibus et veſica. Quadrupeda, fere omnes piſces, plura Amphibia.
   b. in renibus abſque veſica. Aues, quidam Piſces, et quaedam Amphibia.
4. Liquoris ſeminalis: haec in omnibus claſſibus fit.
5. Olei plus minuſue aromatici: quaedam Quadrupeda, Piſces et Plantae.
6. Veneni; in Amphibiis cartilagineis, Inſectis et Plantis quibuſdam.

Haec corpora reſpirant
I. aerem,

I. a. in

*) Haec non cognoſcimus.

I. a. in pulmonibus,
1. ſimplicibus. Amphibia,
2. compoſitis. Quadrupeda,
3. communicantibus cum ſceleto. Aues.
b. in tracheis; Inſecta et Vermes. Hic nominat D' AVBENTONVM.

II. Aerem et aquam, per pulmones et Spiracula. Cetacea.

III. Aquam per branchias. Piſces et multi Vermes.

Quoad oſſa, corpora viva
1. Sceleto ſuffulciuntur
1. interiore: Quadrupeda, Cetacea, Aues, Amphibia, Piſces et Plantae.
2. exteriore, Inſecta et Cruſtacea.
3. intus et extus: Teſtudo.
2. ſceleto carent. Inſecta mollia, Vermes, Polypi.

Sceleton eſt
1. oſſeum in Homine, Quadrupedibus, Cetaceis, Auibus et Piſcibus ſpinoſis.
2. cartilagineum, in Amphibiis, Piſcibus cartilagineis et anguilliformibus.
3. corneum in Inſectis, Cruſtaceis, Lithophytis et Corallinis.
4. Cretaceum in Conchyliis, Milleporis et plurium Polyporum tegmentis.
5. ligneum in Plantis.

Digeſtio fit
1. vno vel pluribus ventriculis, qui a reliquis inteſtinis bene diſtinguitur: Quadrupeda, Cetacea, Aues.
2. Ventriculo, parum a canali inteſtinorum diſtincto: Amphibia, Piſces, Inſecta, et Vermes.

3. ſolo

3. ſolo in Ventriculo. Polypi.
4, neque in inteſtinis, neque in Ventriculo, Plantae.

Senſibilitatis reſpectu, inſtruuntur

1. Neruis et cerebro: Quadrupeda, Aues, Cetacea, Amphibia, Piſces.
2. Cerebro et minimis neruis, Inſecta.
3. nullo cerebro, vix neruis cognitis, Vermes.
4. neque neruis, nec cerebro: Polypi et Plantae.

Etſi multa contra hanc tabulam poſſint opponi, et plures exceptiones fieri debeant: nos tamen de omnibus iſtis abſtinemus et Lectoris iudicio ea ſubmittimus.

V.

Hortus botanicus Vindobonenſis ſeu plantarum rariorum, quae in horto botanico Vindobonenſi, Auguſtiſſimae MARIAE THERESIAE munificentia regia in vniuerſitatis patriae excellens ornamentum publicamque vtilitatem exſtructo, coluntur, icones coloratae et ſuccinctae deſcriptiones, cura et ſumptibus NICOLAI IOSEPHI IACQVIN, Botanices Profeſſoris. Vindebonae, Typis Leopoldi Ioannis Kaliwoda, Aulae imperialis typographi. Centuria I. MDCCLXX. fol. plagg. 11. tabb. aen. C. Centuria II. MDCCLXX. plagg. 13. tab. aen. C.

Vt cognitio legitima rariorum plantarum in rei herbariae augmentum cedat, neque earum memoria pereat: ipſarum delineationes et deſcriptiones

nes in hoc opere botanicis offert Cl. Auctor. Figuris exactissimis stirpes magnitudine naturali exhibet, et tantam quidem earum partem, vt ad totum inde habitum concludi commode queat, et cum ipsis radicibus. Singulas etiam fructificationis partes microscopio interdum auctas, cum necesse erat, separatim depingi curauit: summam curam in pingendis et delineandis et colore viuo ornandis plantis adhibitam esse icones splendidissimae sufficienter demonstrant. Quum carum hoc opus pauci ement: centum et sexaginta duo exemplaria imprimi curauit, coloranda omnia, neque plura, tabulis aeneis iam deletis, imposterum imprimentur. Quare cum rarum futurum est hoc opus, botanicis gratam fore paullo ampliorem eiusdem recensionem speramus.

Tab. I. *Rosa bicolor*, cuius synonymon Cl. Auctor reperire non potuit: est tamen iam a MILLERO *) et DV ROI *Rosa punicea* **) dicta. Color petalorum in pagina aduersa sulphureus; in prona vero eleganter miniatus. Rami sunt glabri, aculeis rectis, sparsis armati.

Tab. II. *Iris sambucina*. LINN. Pollen antherarum albicat. Germen teres, leuiterque trisulcatum, lineis virentibus senis notatur. Color variat.

Tab. III. *Senecio verbenaefolius*, quem Aegyptiacum alii nominant; pertinet is ad *Seneciones flosculosos* LINNAEI, a vulgari differt calycibus non sphacelatis; Senecioni trifloro simillimus, si illi radiatus flos esset. Caeterum planta est glaberrima, et annua.

Tab. IV. *Boerhavia scandens*. LINN. Hanc Cl. Auctor in pluribus insulis Caribaeis, copiosissime

*) vid. Eius diction. 12.

**) vid. comm nostr. Vol. XIX. p. 545.

ſiſſime in inſula Curacao inuenit, in ruderibus lapidoſis laetius vegetantem. Flores ex viridi flaueſcunt, ſtaminibus binis vel ternis praediti. Nunquam vnicum ſtamen obſeruauit Noſter. Fructus tuberculis ſuperne capitatis et aſperis circumdatur. Aeſtatem in noſtris terris ſub dio commode non agit.

Tabula v, et vi. *Boerhaavia erecta*, quae in hybernaculis plerumque annua eſt, ſtaminibus 2, didymis, ſtigmate rubello magno capitato obtuſiſſimo, filamentis paullo longiore inſtruitur. Dium non bene fert.

Tab. vii. *Boerhaavia hirſuta*, LINN. ſyſt. veg. XIII. p. 50. foliis glabris margine piloſis, ouatis, ſinuato vndulatis, petiolatis oppoſitis; floribus purpureis, filamento vnico.

Tab. viii. *Aſter Pannonicus*, glaber, caule tereti, ſuberecto, foliis lanceolato linearibus, floribus corymboſis, coeruleo purpuraſcentibus; foliis flexiliſſimis, ab *Aſtere acri* diſtinguitur.

Tab. ix. *Cucumis Prophetarum*, quae foetorem ſpargit nauſeoſum: fructus amaritie colocynthidi non cedunt.

Tab. x. *Paſſiflora ſerratifolia*, LINN. ſtipulis linearibus acuminatis, petiolatis, quatuor glandulis inſtructis, floribus pallide purpuraſcentibus.

Tab. xi. *Solanum pſeudolycoperſicum*, quod racemis ſimplicibus et baccis flaueſcentibus villoſis, a S. *lycoperſico* differt, quod racemos bifidos, baccaſque rubicundas glabriores habet.

Tab. xii. *Solanum Aethiopicum*, LINN. quod in coſta folii media vtrinque, tum in ramis et calycibus aculeis munitur, quos in Suecia nullos obſeruauit LINNAEVS.

Tab. xiii. *Solanum verbaſcifolium* LINN. In ſyluis montoſis inſulae Martinicae creſcentem

 vidit

vidit hanc arbuſculam comoſam, inermem, humanam altitudinem ſuperantem, truncoque ſuffultam craſſitie brachiali: in America Nouembri floret.

Tab. XIV. *Solanum igneum* LINN. humanam altitudinem cultum ſuperat: fructum tulit, piſi magnitudine, flauicantem: truncus, rami, et foliorum coſtae aculeis obſidentur; folia ſunt lanceolata, iuniora villoſa, adultiora glabra.

Tab. XV. *Scabioſa diuaricata*, annua, caule tereti ſcabro, ramoſo, patentiſſimo; foliis pinnatifidis, lobis extimis obouatis dentatisque, in reliquis lineari lanceolatis integrisque: floribus eſt inuolucrum polyphyllum, inaequale, piloſum, corolla duplo longius: floſculi pallide purpuraſcunt, ſtamina corollam non ſuperant, germen eſt villoſum. Perianthium in 5 ſetas fuſcas rigidas, corolla duplo longiores abit. Fructus ſimilis eſt *Scabioſae ochroleucae*.

Tab. XVI. *Morinda Royoc*, LINN. In inſularum Caribaearum locis fruticoſis reperitur planta haec ſcandens: truncus lignoſus cortice cinereo veſtitur, rami iuniores ſunt quadrangulares, folia oppoſita, obouata. Receptaculum commune colligit germina infera in capitulum, quod in fructum communem abit flauum, ſucculentum, mollem foetidumque. Corolla niuea, antherae ſulphureae, ſemina albida hinc turgida, illinc compreſſa ſunt. Ex radice ſpiritu vini tinctura crocea extrahitur: aqua ſimili colore tingitur, ſed breui in purpureo fuſcum tingitur. Infuſum filtratum deponit ſedimentum ſaturate purpureum. Certe ex his colligere licet plantam hanc ad tinctorias adhiberi poſſe.

Tab XVII. *Digitalis paruiflora*, perennans, caulibus ſtrictis, angulatis glabris, foliis oblongis ſeſſilibus, ſubglabris: flores ſunt ferruginei, ſtamina quatuor,

tuor, ſaepe quinque. A *Digitali ferruginea* floribus minoribus, et labii inferioris breuitate diſtinguitur.

Tab. XVIII. et XIX. *Geranium ciconium et ſibiricum* LINN.

Tab. XX. *Paſſiflora minima*, LINN. quam LOEFLING in itinere optime deſcripſit; in continente Americae aeque, quam in inſulis eam inuenit Cl. Auctor: differt a *P. nigra*. (vid. IACQV. *Obſeru. P. II.*) foliis margine non ſcabris, floribusque.

Tab. XXI. *Iatropha vrens*, LINN. cuius folia non ſunt palmata, vt LINNAEVS dicit, ſed baſi cordata, ſemitriloba; maſculi flores ſunt monopetali, hypocrateriformes, fructus aculeati.

Tab. XXII. *Citharexylum quadrangulare*, quod a Noſtro iam LINNAEVS in ſyſtematis XIII. editione pag. 472. aſſumſit; differt a *C. cinereo* LINN. baccis mature rubentibus et caule tetragono.

Tab. XXIII. *Dolichos vnguiculatus* LINN. foliis lanceolato ouatis, acutis, pedunculis capitatis, paucifloris. Singulare eſt huic ſpeciei, quod bini flores pedunculum terminent, hisque in fructum abeuntibus, prodeat flos vnus alterque. Stigma eſt longe barbatum.

Tab. XXIV. *Cleome pentaphylla* LINN. folia floralia ſunt ternata, pedunculi vniflori.

Tab. XXV. *Coronilla cretica* LINN. annua, in hybernaculis tamen per hyemem durat.

Tab. XXVI. *Meſembryanthemum forficatum* LINN. foliis faſciculatim oppoſitis, cymbaeformibus, dorſo integr., obſolete punctata. Flores ſunt rubri.

Tab. XXVII. *Lobelia longiflora* LINN. cuius characterem dedit Cl. Auctor *in Hiſtoria ſtirpium Americanarum*. In noſtris hybernaculis per plures annos durat. Atmoſphaeram effluuiis implet, odo-

S 2 ratus

ratus organo infeſtis; lac de laeſa planta emanans
ardorem linguae inprimit.

Tab. XXVIII. *Crataegus punctata*, Americana
arbor hyemes noſtras perfert, eſt inermis foliis
obouatis, acutis, inaequaliter duplicato ſerratis
vtrinque glaberrimis; ſtipulis linearibus, ciliato
ſerratis, caducis: floribus racemoſis, in quibus ſtyli
tres aut duo, fructu punctato.

Tab. XXIX. *Byttneria microphylla* LINN. Syſt.
XIII. p. 197. Frutex diſpeſcitur in ramos diſti-
chos alternos, ſenſim decreſcentes, flexuoſos: iu-
niores rami ſunt virides, ſubangulati, aculeati:
aculei autem in ſeneſcentibus fruticibus decidunt
tumque cortex fit cinereus. Ad aculeorum latera
folia horizontalia duo ouata inermia egrediuntur:
pedunculi ſunt vniflori, axillares, flos eſt albo pur-
pureoque varius: et hic etiam magnitudine micro-
ſcopio aucta delineatus eſt.

Tab. XXX. *Melochia pyramidata* LINN. Cl. Au-
ctor putat *Melochiam dominicenſem*, a Se in *hiſt. ſtirp.
Amer.* p. 198. deſcriptam, quae ſit frutex lignoſus:
M. pyramidatam, herbaceam, et *Melochiam*, quam
LOEFLINGIVS *) deſcripſit, aut tres eſſe diſtinctas
ſpecies, aut praeter modum variare. Nos in
XIII. ſyſtematis Linnaeani editione reperimus
vtraſque IACQVINI plantas citatas, cum quaeſtione,
an IACQVINI *diuerſae? M. pyramidatae* eſt caulis
glaber, ramis alternis, qui foliis lanceolatis, glabris,
obtuſe ſerratis oppoſiti ſunt, inter quae pedunculi
oriuntur vmbellati. Flos eſt purpureus.

Tab. XXXI. et XXXII. *Bromelia Karatas.* LINN.
Prior tabula ſtirpem integram exhibet magnitudine
illa, qua in hortis Viennenſibus fructigera erat; altera
tabula longitudine diſciſſam, vt ſtructura interior
pateat; Depictus quoque eſt fructus integer, et
diſciſſus,

*) in itin. Hiſpan. p. 118.

discissus. Singularis omnino haec planta omnem attentionem meretur. Radix nouellae plantulae bulbillum refert, qui subsequentibus annis in corpus ouatum subligneum producitur, cuius angusto collo multicipiti flores aggregati insident. Flosculi omnes 200–300 discum efficiunt tripollicarem, corolla rosea, calyce et germine villosis, Fructus ouales lanuginosi, sub cortice coriaceo pulpam albidam subdulcem continet. Nascitur in locis montosis syluaticis Caribaeis.

Tab. XXXIII. *Geropogon glabrum* LINN. Semina radii patentissima, pilis paucis; intermedia stant erecta, pilis tenuibus et plumosis coronantur. Calycis basis interdum pubescit. Corolla est carnei coloris.

Tab. XXXIV. *Phaseolus rufus*, qui nobis *P. lunati* varietas videtur, in nostris hortis etiam communis est, a semine *rufo* nomen accepit: legumina sunt compressa et acuminata. Flores *Ph. inamoeno* similes sunt.

Tab. XXXV. *Conuoluulus farinosus* LINN. syst. XIII. p. 168. Petali carnei, subinfundibuliformis limbus est obtusus et semiquinquefidus. Tubi pars inferior quinquesulcata. Antherae coerulescentes. Capsula est quadrilocularis.

Tab. XXXVI. *Viburnum dentatum*, LINN. Folia sunt in ramis iunioribus florentibus saepius terna, flores albi: cortex trunci glaber, fuscus.

Tab. XXXVII. *Saluia virgata*, foliis radicalibus oblongis obtusis, basi cordatis, rugosis, glabris, neruo venisque dorsalibus villosis; foliis caulinis superioribus sessilibus, vix hirsutis. Caules hirsuti subquadrangulares, stricti, ramis racemoso virgati. Corollae niueae, aut roseae, aut coerulescentes. p. 14.

Tab. XXXVIII. *Cynanchum erectum* LINN. Nectarii sunt foliola quinque, alba, petaliformia, stylo duplo

duplo breuiora, patula cum petalis alternantia germinique inserta. Squamae staminiferae quinque, gibbae, germini intra nectarii foliola impositae, stylo accumbentes, interne vniloculares. Filamenta decem, adscendentia, singula vicina duo ex eodem puncto, inter duas squamas proximas. Antherae oblongae, erectae. Stylus indiuisus inuerse fusiformis, supra bifidum germen in collum coarctatur. Stigma obtusum, bifidum. Ex hac descriptione sequi videtur, *Cynanchum* esse ad Decandriam referendum, quemadmodum iam de *Asclepiade* et reliquis contortis id affirmauit Cl. KOELREVTERVS *). Optandum fuisset, vt Cl. Auctor partium harum structuram, singulatim iconibus illustrasset.

Tab. XXXIX. *Malua paruiflora* et T. XL. *Malua verticillata*, notae, vt putamus, plantae.

Tab. XLI. *Lauatera cretica* LINN. quae a *L. Thuringiaca* inprimis floribus multo minoribus, tomento foliorum breui, et pedunculis vnifloris ternis confertis distinguitur.

Tab. XLII. *Statice Armeria maior*, quae est varietas *Statices Armeriae* LINN. differtque solis foliis quae sunt in illa longa lanceolata: acuminata cum apice incuruo. Varietas tamen haec, neque cultura, neque semine propagata, in alteram mutatur.

Tab. XLIII. *Silphium terebinthinaceum*, caule glabro, erecto, solido, superne paniculato, folioso non ramoso: foliis radicalibus cordatis, acutis scabris, dentatis ciliatisque, alternis, venosis: petiolis longis, amplexicaulibus; foliis caulinis, non cordatis, sed oblongis, semiamplexicaulibus, summis sessilibus: pedunculis elongatis insidet flos luteus,

*) vid. Acta Manheimensia. comm. nostr. supra p. 4.

teus, qui expanſus orientem ſpectat. Floris character cum eo, quem LINNAEVS dedit, conuenit: tota planta laeſa ſuccum dat terebinthinaceum.

Tab. XLIV. *Carduus pycnocephalus* LINN.

Tab. XLV. *Echium*, de quo, an *E. plantaginei* LINN. vaietas ſit, quaerit Cl. Auctor: cuius tamen iconem non reperimus in XIII. Syſt. editione citatam. Differt ab *E. vulgari*, radice annua, rubra, ſanguineum ſuccum fundente; pilis flexilibus, et ſine verruculis nigricantibus; foliis radicalibus in petiolum longum attenuatis.

Tab. XLVI. *Lathyrus Tingitanus* LINN.

Tab. XLVII. *Lactuca tuberoſa*, radicis tuberibus oblongis, foliis ſpinoſo dentatis, infimis integris, ſuperioribus ſinuato pinnatifidis: corollis ex coeruleo dilute purpuraſcentibus. Planta haec foliorum forma valde ludit.

Tab. XLVIII. *Forskoelea tenaciſſima* LINN. Flores, qui difficile definiuntur, ita deſcribit. Calycis plana et inaequalia latitudine folia baſi atque lateribus hirſutiſſima ſunt, flores compreſſi, petala octo, filamenta longitudine calycis, ſtyli hirſutiſſimi quinque.

Tab. XLIX. *Drypis ſpinoſa* LINN. ſyſt. XIII. p. 246. Inſipida et inodora eſt. Rami diffuſi, ad folia articulati, ſubquadrangulares, extremi florentes dichotomi. Folia ſubulata, mucronata pungentia. Petala ex carneo albeſcunt, antherae coeruleſcunt. Semina flauent.

Tab. L. *Alſtroemeria Pelegrina* LINN. vid. deſcriptionem in amoenit. Vol. VI. p. 247. Flores terminales nutantes: tubera, ſi ad ollae fundum pertingunt, inflectuntur. p. 20.

Tab. LI. *Chaerophyllum coloratum* LINN. Radix odore et ſapore aliquo *Dauci Carotae* praedita eſt.

Tab. LII. *Seseli ammoides* LINN. tota planta nitet, foliis bipinnato multifidis instruitur, foliolis acuminatis, planis, linearibus, apice pallentibus. Semina sunt sapore acri praedita.

Tab. LIII. *Tordylium apulum* LINN. annuum est, foliis radicalibus pubescentibus, caulinis glabris et acutis; caule stricto piloso: inuolucri folia sunt setacea, flores omnes fertiles; semen interne rubescit: floret Iulio et Augusto.

Tab. LIV. *Tordylium syriacum* LINN.

p. 22 Tab. LV. *Geranium moschatum* LINN. caulibus teretibus, subglutinosis, erectis stipulis ouatis, membranaceis albidis, foliis pinnatis, subglutinosis, pubescentibus. Filamenta floris non sunt connata. Odore optime a *Geranio cicutario* distinguitur. A BOCCONE data icon reprehenditur, cum folia in ea nimis tenue sint dissecta.

Tab. LVI. *Sida umbellata* LINN. frutex est erectus, decempedalis: cortice cinereo, glabro; foliis rarissime sublobatis, stipulis lanceolatis, acutis; calyce campanulato, petalis luteis.

Tab. LVII. *Campanula Carpatica*, detecta a Cl. LIPP. caulibus herbaceis, annuis, vix ramosis, foliis radicalibus subreniformibus, caulinis cordatis petiolatis, nitidis, inaequaliter serratis; pedunculis vnifloris; corolla coerulea, nectario villoso. Floret per totam aestatem.

Tab. LVIII. *Anastatica hierochuntica* LINN.

Tab. LIX. *Cucubalus catholicus* LINN. caulibus viscosis, diffuse paniculatis, subdichotomis, foliis subamplexicaulibus, reuolutis: calyce glabro purpurascenti, petalis profunde bifidis, filamentis corollae aequalibus.

Tab. LX. *Trifolium suffocatum* LINN. syst. Veget. XIII. p. 574. Non est acaule, caules plu-

res

res procumbentes emittit. Corollae albae calyce ſunt duplo breuiores.

Tab. LXI. *Selinum Seguieri.* Plantam hanc, quam LINNAEVS prius ad *Selinum Caruifoliam* reduxit, iam vero in Syſt. Veget. XIII. p. 230. tanquam ſpeciem agnouit, Cl. Auctor ampla et accurata deſcriptione illuſtrat.

Tab. LXII. *Selinum Monnieri.*

Tab. LXIII. *Ferraria vndulata.* Huius ſaepe iam depictae elegantis plantae nouam et correctiorem prae aliis dat iconem: monetque eſſe eandem in Monadelphiam, et quidem nouo ordine, Triandriam, referendam. Filamenta enim tria, ſuperne diſtincta, in vnum ſunt tubum cylindraceum connata, germini impoſitum, corolla duplo breuiorem, erectum. Antherae ſubouatae, didymae filamentis incumbunt. Germen oblongum, triquetrum; ſtylus a filamentis includitur: ſtigmata tria, profunde bifida ſunt ciliata.

Tab. LXIV. *Centaurea ſalmantica* LINN. foliis dentatis, radicalibus pinnatifido ſinuatis, caulinis oblongis, ſummis glaberrimis. Corolla ex albo rubroque variat.

Tab. LXV. *Malua Aegyptiaca* LINN. Syſt. Veg. XIII. p. 520.

Tab. LXVI. *Phaſeolus inamoenus.* Singulare eſt in hoc, quod foliorum lateralium baſis interna duplo triplove latior ſit, externa. Legumen acuminatum et dorſo arcuatum eſt.

Tab. LXVII. *Dolichos ſeſquipedalis*, ſtipulae caulinae ſunt ouato lanceolatae appendiculatae: petiolares autem ſubouatae conuexae.

Tab. LXVIII. *Salſola Soda*, Flores ſolitarii inſident axillis, ſtipati vtrinque folio laterali minimo. Calyx membranaceus clauſus. Filamenta, calyce duplo longiora, receptaculo, nec calyci, inſeruntur.

Tab. LXIX. *Hyssopus Nepetoides.* Flos in eo ab *Hyssopo* differt, quod calyx sit obtusus, dentibus duobus inferioribus breuioribus; et in corolla labii inferioris lacinia intermedia crenata obtusissima integra, nec bifida.

Tab. LXX. *Stachys maritima.* Corollae labium superius inaequaliter tridentatum, obuerse ouatum, basi concauum, superne planum est.

Tab. LXXI. *Sideroxylon melanophleum.* Differt structura floris a charactere *Sideroxyli.* Perianthium paruum, inferum coloratum in tres vel plures partes diuiditur. Corollae tubus est breuissimus, limbi laciniae quinque, ouatae, obtusae, patentes. Filamenta 5, breuissima, tubo corollae insiguntur, antherae erectae, crassae ipsas aequant corollae lacinias. Germen globosum, superum: stylus crassus, corolla breuior, stigma bifidum.

Tab. LXXII – LXXIV. *Lauatera trimestris.*, *L. Olbia* et *L. triloba*, LINN.

Tab. LXXV. *Amomum Zingiber*, cuius quoque historiam abbreuiatam tradit. In America cultam tantum vidit Cl. Auctor; floris structura curate exposita est, nos notamus id, quod in Linnaeano charactere deest. Spatha membranacea dempta, germen triquetrum, compressum, inferum, spatha propria coronatum prodit in conspectum. Filamentum, quod etiam pro nectarii labio superiore haberi potest vnicum, antheras duas, iuxta se inuicem positas, oblongas, albidas, adnatas locat in sinu suo; inter quas, ad extremitatem vsque filamenti pertingens transit et occultatur stylus filiformis, ex germine ortus inter duo corpuscula, subulata breuia, filamentiformia.

Tab. LXXVI. *Glycine striata*, non alibi descripta, Americae torridae indigena, perennis est: caule

caule lignoſo, ramis volubilibus teretibus, hirſutis; foliis ternatis, foliolis ouatis, obtuſis, ſetula terminatis, floribus racemoſis, calyce piloſo. In pluribus floribus germen ſtylo ſtigmateque caret, hiſque nullus fructus ſuccedit.

Tab. LXXVII. *Aſphodelus luteus.* Naturae conuenientiſſime deſcribitur. Corolla tam profunde eſt diuiſa, vt aegre monopetala dici mereatur. Nectarii ſquamae nihil ſunt, niſi filamentorum baſes dilatatae: in germinis ſexſulcati tribus ſulcis alternis profundioribus paullo ſupra mediam altitudinem conſpicitur porus, ex quo dulcis liquor exſudat, qui tandem totum ſpatium ſquamas inter germenque replet. Hic in fructu porus maculam oblongam atrouirentem efficit, tunc euaneſcentem, cum maturus exſiccatur.

Tab. LXXVIII. *Saluia indica*, caulibus tetragonis, hirſutis, foliis oblongo cordatis, ſinuoſo dentatis: floribus caducis, calyce hirſuto, glutinoſo; corollae galea apice eſt fiſſa, labii inferioris lacinia intermedia cuculliformis: germina inſident corpori glanduloſo.

Tab. LXXIX. *Siſymbrium polyceratium.*

Tab. LXXX. *Mimoſa virgata*, quae etiam in America torrida inuenitur. Flores in capitulum collectos profert triplicis generis; floris vnius alteriuſue exterioris perianthium eſt campanulatum ſubquinquangulare, et quinquefidum: corolla pentapetala, petalis oualibus vtrinque acutis, calyce duplo maioribus; filamenta 10, triplo corolla longiora; antherae nullae. Reliquis floribus calyx eſt infundibuliformis, longior; corolla ſimilis priori, ſed longior; filamenta igitur hic duplo tantum longiora, antheris flauis incumbentibus. In his floribus vel ſtylus inſiſtit germini lineari, eſt petalis fere breuior et ſtigmate praeditus infundibuli-

dibuliformi, vel ſtylus filamenta longitudine aequat, ſtigmate inſtructus, ſimplici obtuſo.

Tab. LXXXI, *Semperuiuum ſediforme*, quod a Cl. Auctore LINNAEVS in Syſt. Veget. XIII. pag. 379. recepit.

Tab. LXXXII. '*Antirrhinum cirrhoſum* LINN. S. Veg. XIII. p. 464. Ab *Antirrhino Elatine* differt glabritie, dum ſola folia intima ſubhirſuta ſint.

Tab. LXXXIII. *Anthericum Liliago.* Recte, vti nos in planta ſponte hac noſtra in regione naſcente quoque obſeruauimus, affirmat Cl. Auctor, folia radicalia eſſe carinata, nec plana, vti LINNAEVS dicit. Differt Cl. Auctoris planta, ab ea, quam Ill. HALLERVS ſub no. 1207 tradidit, quod petala non ſint petiolata, vno ordine omnia ſita, non extus virente linea inſcripta, ſed capſula ouata, trilocularis et triualuis.

Tab. LXXXIV. *Aletris Guineenſis.* De hac, quam in XIII. Syſt. veg. Linnaeani editione plane omiſſam animaduertimus, monet Cl. Auctor, fructum eſſe baccam mollem, ſubrotundam, ſucculentam, luteam cum pulpa concolore, magnitudine piſi, comprehenſam a fiſſo longitudinaliter corollae emarcidae tubo. Semen vnum molle. Igitur haec planta neque ad Aletrin, neque ad Aloen, neque ad aliud iam datum genus apte referri poteſt.

Tab. LXXXV. *Corchorus aeſtuans.*

Tab. LXXXVI. *Lathyrus inconſpicuus.*

Tab. LXXXVII. *Haſſelquiſtia Aegyptiaca.* Elegantis huius vmbellae characterem genericum ad viuas plantas concinnatum tradit.

Tab. LXXXIIX. *Spiraea lobata*, quam LINNAEVS in S. V. XIII. p. 393. *Spiraeam palmatam* dixit.

Tab. LXXXIX. *Medicago proſtrata*, legumine inermi tres gyros ſpirales abſoluente, foliis ternatis, foliolis anguſtis, ſtipulis ſetaceis; pedunculis axillaribus,

ribus, qui ſubumbellatim flores ſuſtinent, calyx eſt ſubpiloſus. Non habetur in LINNAEI ſyſtemate.

Tab. XC. *Dolichos luteolus.* Neque haec planta Americana in LINNAEI ſyſt. reperitur. Caulis eſt ſubangulatus, volubilis, ſtipulae lanceolatae et acuminatae, folia ternata, foliola ouata, petiolis propriis ſolis villoſis, foliolorum ſtipulis ſubrotundis; pedunculi axillares multiflori; calyx ſemiquadrifidus, corolla luteſcens.

Tab. XCI. *Digitalis obſcura;* Deſcriptioni Linneanae Syſt. Veg. XIII. pag. 440. addendum eſt bracteas lanceolatas et acuminatas; corollam extus purpuraſcentem, intus flauentem, faucem piloſam, et lacinias obtuſas eſſe.

Tab. XCII. *Centaurea cineraria* var. β. LINN. ſpec. plant. Putat Noſter hanc eſſe diſtinctam ſpeciem a prima LINNAEI varietate: cum in hac calyx valde ſit tomentoſus, folia vero parum incana, tenuiter diuiſa, quae omnia contraria ſint in prima, cui etiam ſit contiguum calyci folium, vt ſeſſilis calyx dici queat.

Tab. XCIII. *Ononis hircina* (CLVS. hiſt. 99. BARR. 830. ic. 1214.) caulibus procumbentibus, adſcendentibus, foliis ſubtus piloſis, ſupra glabris, caulinis ternatis, floralibus ſimplicibus; foliolis ouatis, acute ſerratis; ſtipulis ſerratis amplexicaulibus, longitudine foliorum ferme, floribus ſubpedunculatis, axillaribus, rubris, calyce legumineque villoſis.

Tab. XCIV. *Teucrium Maſſilienſe.* Schreberianae deſcriptioni *) addendum eſt, caules quadrangulares, racemos erectos, flores ſecundos et calycem bilabiatum, labio ſuperiore plano, cordato et acuminato, inferiore quadridentato concauo eſſe.

Tab.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XX. p. 615.

Tab. xcv. *Glycyrrhiza echinata.* In huius calyce lacinia media labii ſuperioris melius diceretur labium ipſum ſuperius integrum, ita, vt pertinerent tres dentes reliqui ad labium inferius. Radix recens ſaliuam et aquam carneo colore imbuit; aerique expoſita rubeſcit. Sapor eiuſdem ſimilis, *Glycyrrhizae* officinali, ſed non adeo dulcis eſt. Videtur Cl. Auctori eſſe *Glycyrrhiza* DIOSCORIDIS et veterum.

Tab. xcvi. *Scabioſa Palaeſtina.*

Tab. xcvii. *Scirpus cephalotes.* A charactere generico in quibuſdam recedit. Pro calyce ſunt ſquamae duae membranaceae: corollam facit gluma biualuis infera compreſſa, acuminata arcte conniuens, valuula altera duplo latiore: filamenta corolla duplo longiora antheras ſuſtinent lineares, erectas: germen ouale, glabrum compreſſum abit in ſtylum ſemibifidum: corolla includit ſemen.

Tab. xcviii. *Celoſia nodiflora,* foliis obuerſe lanceolatis, glabris, acutis, ſubundulatis, integris, baſique in petiolum attenuatis, pedunculis oppoſitifoliis. Calyx eſt triphyllus: germen ouatum pedicellatum, ſtigma capitato-bifidum; ſemen vnicum.

Tab. xcix. *Phaſcolus, an Max* LINN.? In XIII Linnaeani ſyſtematis editione haec icon non commemoratur. Auctor Cl. dicit, ſi *Cadelium* RVMPHII cum *Phaſ. Mace* LINN. idem eſt, plantam depictam differre a Linnaeana ſpecie. Vtvt ſit, Phaſeolus hic depictus inſtruitur, caule hirſuto, foliolis acutis, late ouatis ſtipulis foliorum ſubouatis, in acumen ſetaceum terminatis, floribus pluribus ſubcapitatis, bracteis in ſingulo flore geminis, leguminibus teretibus ad ſingula ſemina toruloſis.

Tab. c. *Phaſeolus bipunctatus;* noua eſt ſpecies; caule volubili cum foliis hirſutulo, legumine

leuiſſime

leuiſſime villoſo. Semina ſunt ſupra hilum vtrinque puncto ferrugineo inſignita. *Phaſeolo rufo* multum ſimilis eſt.

Tab. CI. *Dolichos pubeſcens* LINN. Spec. Pl. Vol. II. Hanc ſpeciem in XIII. ſyſt. veget. editione ad *Glycinem tomentoſam*, tamquam varietatem relatam invenimus, de qua iam Cl. Auctor monet eam a genere *Dolichi* alienam videri. Corollae vexillum leviſſime emarginatum, obcordatum, erectum, conniuens callis caret: alae ſublineares, obtuſae, erectae; carina oblonga, ſubfalcata. Germen oblongum compreſſum, ſtylus ſubulatus, et ſtigma eſt capitatum obtuſum.

Tab. CII. *Phaſeolus vexillatus*. Radix perennis caules herbaceos, annuos, teretes, hirſutos, volubiles producit. Foliola ſunt ouata, acuta, ſeta terminata, parte lateralium interiore duplo triploue anguſtiore.

Tab. CIII. *Hibiſcus ſpinifex*. In inſularum Caribaearum fruticetis maritimis naſcitur, primo anno humanam altitudinem adepta floret, poſtea ſe ad viginti pedes eleuat. Pedunculi vniflori. Calyx exterior quinis, et pluribus foliis inſtruitur, interior ſemiquinquefidus eſt. cf. LINN. S. V. XIII. pag. 523.

Tab. CIV. *Iuſticia ciliata*. Noua haec planta non in LINNAEI XIII. ſyſt. editione reperitur. Radix annua caules herbaceos plures inferne teretes, ſuperne obſolete quadrangulares, piloſos emittit. Folia ſunt oppoſita, hirſuta, lanceolata, integerrima. Flores axillares, ſeſſiles. Bractea ſublinearis, viridis, ciliata pilis longis albidis, vtrinque flori adſtat.

Tab. CV. *Digitalis lutea*, LINN. diuerſa ab HALLERI no. 331.

Tab.

Tab. cvi. *Tragopogon caliculatum*, nouum et *Scorzoneris* affine eſt: radix perennat, ad ambitum foliorum radicalium caules prodeunt adſcendentes, teretes, pedunculis pene aphyllis ſtriatis, pubeſcentibus, piloſis, ſub flore incraſſatis, vnifloris. Flores clauſi ſunt penduli: calyx veluti duplex, interior longior, vterque octophyllus. Corolla flaua.

Tab, cvii. *Aſclepias incarnata.* Flores odore pollent *Vanillae* aliquo.

Tab. cviii. *Saluia aegyptiaca.* Ad Linnaeanam in S. V. XIII. p. 64. deſcriptionem addendum eſt, calycem eſſe angulatum hirſutum, labium ſuperius ſubintegerrimum, inferius profunde bifidum et acuminatum: corollae labium ſuperius eſſe bifidum; labii inferioris laciniam mediam limbo eſſe crenato cum faſcia violacea.

Tab. cix. *Saponaria porrigens* vid. LINN. S. V. XIII p. 347. Fuit antea ſub genere *Silenes.*

Tab. cx. *Coreopſis alternifolia*, foliis oblongis, ſcabris, inferioribus ternis, quaternis, vel oppoſitis, reliquis alternis.

Tab. cxi. *Scabioſa Transſyluanica*, foliis ſummis integerrimis et ſublinearibus. Calyx communis ex multis foliolis et paleis membranaceis mucronato ariſtatis componitur,

Tab. cxii. *Nepeta Italica*, caule obtuſo tetragono, villoſo, foliis cordatis, ſubuilloſis. Antherae bifidae ſaturate purpuraſcunt.

Tab. cxiii. *Solanum hybridum:* noua eſt ſpecies, trunco tereti, glabro aculeato, ramis ſupra tomentoſis, foliis ouatis acutis, vtrinque tomentoſis, repando angulatis, pedunculis racemoſis.

Tab. cxiv. *Phaſeolus*, de quo dubius eſt Cl. Auctor, an ſit *P. lunati* varietas. Differt ſeminibus cinereis aut ferrugineis lineatis a *P. rufo*, qui ipſe commode ad *P. lunatum* referri poteſt.

Tab.

Tab. cxv. *Tulbagia capensis.* Planta singularis, habitu et odore *Allii*, flore *Hyacinthi* cum coronula denticulata *Silenes.* Flos constat perianthio et petalo quoad tubum connatis in corpus cylindricum, limbo solo distinctum: est praeterea perianth. monophyllum inferum, tubo obsolete trigono. Limbus corollae in sex lanceolatas lacinias, alterne profundiores, diuiditur; filamenta 6, breuissima, antherae incumbentes didymae; germen subrotundum, stylus crassus, breuior staminibus, stigma obtusum.

Tab. cxvi. *Fumaria nobilis.*

Tab. cxvii. *Celsia Arcturus*, quae prius *Verbasci* species erat, iam quoque a LINNAEO S. V. XIII. p. 469. huic generi adscribitur. Notat Cl. Auctor folia esse et alterna, et opposita, calycem esse villosum, antheras didymas, capsulam ex ouato subrotundam, leuissime compressam, acuminatam oblique parum in duas valuulas discedentem, vt valuula altera totum capsulae acumen habeat.

Tab. cxviii. *Sida triquetra*, descriptio ex *Hist. stirp. American.* hic est repetita.

Tab. cxix. *Cytisus Pseudocaian.* Semina huius plantae ex Tranquebaria, et insulis Caribaeis allata sata, vtraque plantas simillimas produxerunt, eo cum discrimine, vt Caribaeae plantae primo anno non florerent, postea autem perirent. Quaerit Cl. Auctor: an sit *Cytisus Caian* LINN.

Tab. cxx. *Enonymus atropurpureus*, noua ex America septentrionali arbuscula; cortex est cinereus, aequalis, rami teretes, in extremitatibus compressi, glabri, folia oblongo lanceolata, glabra, opposita, pedunculi bi aut quadriflori, flores tetrandri.

Tab. cxxi. *Paederota Bonarota.* A Linnaeano charactere Cl. Auctoris descriptio in eo differt, quod

 corol-

corollae tribuat tubum ſubcylindricum, limbum bilabiatum, erectum, labio ſuperiore integerrimo, latiore, inferiore ſemitrifido; ſtigmaque obtuſum dicat.

Tab. cxxii. *Betula pumila.* Iuli maſculi ſeſſiles erecti ſunt, ſquamae ſubrotundae, concauae, ante ſingulas filamenta tria, patula, apice bifurcato binas gerentia antheras, latas didymas; itaque amentum maſculinum ad *Carpinos* pertinet. Iuli feminei ſummitates ramulorum nouorum terminant erecti, maſculis longiores et craſſiores: componuntur ex ſquamis numeroſis, ſparſim imbricatis, ſemitrilobis. Quaelibet ſquama continet germina tria orbicularia, ſtylis duobus.

Tab. cxxiii. *Ribes cynoſbati.*

Tab. cxxiv. *Dolichos Bengalenſis*, radice eſt perennante, caule ad tactum aſperiuſculo; folia ſubrotundo ouata, acuminata, et ſetula terminata: ſtipulae ad petiolos lanceolatae, ad foliola oblongae vel lineares, pedunculi racemoſi, legumina acuminata compreſſa, ſutura vtraque ſcabra, ſemina compreſſa, fuſca punctata, hilo protuberante longo. Alius quoque *D. Madagaſcarici*, ſemina ouata, vix compreſſa, ferruginea cum legumine depicta tradit, eundemque a priore ſpecie diuerſum putat, cum ſeminum conſtans diuerſitas aeque magni momenti eſſe videatur, quam alius cuiuſcunque partis. Vterque eſt nouus.

Tab. cxxv. et cxxvi. *Plantago alpina* et *P. Loeflingii.*

Tab. cxxvii. *Phlox maculata.*

Tab. cxxviii. *Caucalis latifolia.*

Tab. cxxix. *Seſeli multicaule*, radice perenni, ramis caulinis ſubdichotomis, his et caule teretibus ſtriatis; petiolo membranaceo et amplexicauli, foliis radicalibus et inferioribus ter pinnatis, ſummis

mis ternatis, foliolis ſublinearibus: vmbellae vniverſales inuolucro ſaepe deſtitutae, vel paucifolio inſtructae.

Tab. cxxx. *Angelica verticillaris.* Summa cura omnia, quae ad plantam cognoſcendam neceſſaria ſunt, delineata et deſcripta ſunt. In vmbellis lateralibus multi flores ſunt ſteriles; in nonnullis floribus fructigeris, germen vix detegi poterat, corolla autem ſtaminibusque deciduis augebatur, ſaepe fructus triquetri, ſeminibus ternis.

Tab. cxxxi. *Pimpinella peregrina.* Petala dorſo ſunt hirſuta, germen ſubrotundum et hirſutum, et ſtyli patentes.

Tab. cxxxii *Anethum ſegetum*, foliis bis vel ter pinnatis, pinnulis linearibus, acutis, planis.

Tab. cxxxiii. *Sium ſiculum.* Folia valde variant; radicalia aut ſimpliciſſima ouata, aut ternata, aut pinnata, aut bipinnata ſunt; ſic quoque caulina, quae tamen non ſunt ſimplicia. Inuolucrum vniverſale foliolis octonis linearibus conſtat. Germen oblongum ſtriatum: ſic etiam fructus.

Tab. cxxxiv. *Siſon ſegetum*, foliorum pinnis ouatis, argute ſerratis, inuolucro triphyllo. Sapore apii praedita ſunt ſemina.

Tab. cxxxv. *Spilanthus oleracea.*

Tab. cxxxvi. *Phyſalis viſcoſa.* Calyx eſt campanulatus, haud pentagonus, ſed lineis exſtantibus inaequalis, corolla duplo breuior: quae eſt ſubinfundibuliformis, limbo integro, quinquedentato, tubo villis denſiſſimis albidiſque impleto.

Tab. cxxxvii. *Tradeſcantia criſtata.* Elegans haec planta habitu *Commelinae* ſimilis eſt. Calycis foliola lanceolata, et acuta eriguntur; Petala coerulea tubum quaſi formant, limbo ſubcordato; filamenta capillaria et erecta pilis coeruleis

 articu-

articulatis ornantur, germen eſt ſuperne villoſum, ſtigma clauatum.

Tab. CXXXVIII. *Gypſophila adſcendens*, radice perenni, caulibus teretibus nodoſis adſcendentibus, pedunculis terminalibus ramoſis, foliis linearibus, pulpoſis, acutiuſculis. Noua, a LINNAEO non dicta eſt.

Tab. CXXXIX. *Hemerocallis flaua.*

Tab. CXL. *Spiraea chamaedrifolia* LINN., quae eadem eſt cum *Spiraea vlmifolia* Cl. SCOPOLI (Fl. carn. I. p. 349. t. 22.); etſi hic negat, nam non ſemper folia ſunt terna, quaterna vel quina.

Tab. CXLI. *Malua limenſis*, quae Peruuiam pro patria et Tab. CXLII. *M. Shaerardiana*, quae in Mediae arenoſis et inſula Creta prouenit.

Tab. CXLIII. *Helicteres Iamaicenſis*, quae eſt *H. Iſora* var. β. LINN. ab *Iſora* Horti Malab. differt, inprimis ob fructum non lateraliter pedunculo inſertum. Calyx eſt ſubcampanulatus; germen hirſutum et quinqueſulcatum inſidet receptaculo declinato, villoſo, abitque in ſtylum, inferne intortum, germine duplo longiorem; ad ſulcum germinis quemlibet eſt folium, quod nectarium LINNAEVS dicit; extra hoc filamenta decem, germen antheris, tegentia locantur. Fructus tomentoſus capſulis 5 ſpiraliter ad apices vſque conuolutis componitur. Totus calyx ſucco dulciſſimo plenus eſt.

Tab. CXLIV. et CXLV. *Bunias balearica* et *B. aegyptiaca.*

Tab. CXLVI. *Vicia hybrida.* Differt a *V. lutea* hirſuto vexillo, retuſis omnibus foliis, minoreque caulis et foliorum pubeſcentia. A *Vicia pannonica* (Flor. Auſtr. t. 34.) differt floribus ſolitariis, ſtipulis non maculatis.

Tab. CXLVII. *Vicia bythinica.*

Tab.

Tab. CXLVIII. *Onopordum Illyricum.* Ab *O. Acanthio* foliis multo anguſtioribus, albidioribus, pinnatifide ad diſtantias diuiſis in lacinias longiores ouatas vel lanceolatas diſtinguitur.

Tab. CXLIX. *Onopordum Arabicum.* Ab *O. Acanthio* et *Illyrico* calicis foliolis omnibus erectis, nullis vel minime reflexis, facillime diſcernitur.

Tab. CL. *Hyoſeris lucida.* In hac nullum calycem proprium detexit. Pappus ſubplumoſus germina coronat.

Tab. CLI. *Portulaca paniculata* ſ. *P. patens* LINN.

Tab. CLII. *Saluia napifolia;* noua ſpecies, quae calidioris climatis indigena videtur. Saluiae verticillatae ſimillima eſt, differt tamen conſtanter corolla ſaturate purpurea, labio ſuperiore cordato emarginato, obtuſo et patente, labii inferioris laciniis lateralibus ſubouatis patulis et longitudine labii ſuperioris; lacinia media longiore.

Tab. CLIII. *Sedum daſyphyllum;* quod quidem *Sedi* characterem habet, praeſentibus minimis ſquamis: at calycis foliola ſunt ſex, totidemque petala et germina; ſtamina autem duodecim; vt itaque *Sedi* et *Semperuiui* artificialia genera hac plantula confundantur.

Tab. CLIV. *Linum maritimum:* foliola ſunt ouata acuta, germen glabrum, ſtigmata hirſuta.

Tab. CLV. *Lotus Arabicus.*

Tab. CLVI. *Malua Peruuiana.* A *Malua Limenſi* differt foliis quinquelobis vel trilobis, nunquam ſeptemlobis, minus hirſutis; floribus rubris, qui in *Limenſi* ſunt coerulei, pedunculo communi magis elongato, ſubſpicato, arillis ſeminum denticulis vtrinque exaſperatis.

Tab. CLVII. *Arum ſagittaefolium.* Antherae ſpadicem tegentes, microſcopio ſpectatae, videntur

 conſtare

conſtare filamentis connatis, quibus antherae in circumferentia adnaſcuntur.

Tab. CLVIII. *Ciſtus laeuipes.* Calyx eſt hirſutus, petala ouata crenulata, filamenta exteriora ſterilia, germen triquetro globoſum.

Tab. CLIX. *Conuoluulus diſſectus.* Planta haec quadriennis demum fructus maturos tulit. Pedunculi ſunt biflori. Calycis foliola ſunt arcte conuoluta; petali lobi rotundati cum acumine; ſtigma paruum globoſum didymum, capſula bilocularis et quadriualuis.

Tab. CLX. et CLXI. *Helianthus altiſſimus,* et *H. tuberoſus.*

Tab. CLXII. *Paſſiflora laurifolia.* Calycis foliola acuta et petala anguſte lanceolata, intus roſei coloris, ſurſum flexa ſunt. Nectarium conſtat ſerie duplici, exteriore breuiorum, interiore conniuentium fibrarum, albo, purpureo violaceoque variarum: ſtigmata tria vel quatuor pallent. Fructus ouatus, maturus luteus, pulpoſus, pulpa dulci aromatica.

Tab. CLXIII. *Paſſiflora ſuberoſa.* PLVMIERI icones a LINNAEO citatae multum ab hac planta abludunt, cui ſunt folia ouata, vel lanceolata, acuta, plus minus ſemitriloba vel integerrima: petiolo biglanduloſo, glandula obtuſa, apice perforata, pedicellata, ſtipulis ſubulatis. Stigmata vel tria vel quatuor.

Tab. CLXIV. *Eupatorium altiſſimum;* foliis vtrinque ad microſcopium valde punctatis calycis foliolis obtuſis, villoſis, corollis albis quinis. Differt omnino ab *Agerato altiſſimo* LINN. Spec., quod in Syſt. Veg. XIII ad *Eupatorium*, eodem nomine triuiali, vnde neceſſario confuſio oritur, relatum eſt.

Tab. CLXV. *Erigeron viſcoſum,* calycis foliolis viſcoſis, pappo ad lentem breuiter piloſo.

Tab.

Tab. CLXVI. *Vrtica niuea.* Plantae, quas vidit, Cl. Auctor femineos tantum flores habuerunt, quorum calyx foliolis quatuor vel pluribus constat, intra quae germina octo plerumque stylo filiformi, erecto praedita, continentur. Differt igitur a charactere Vrticae.

Tab. CLXVII. *Nissolia fruticosa.*

Tab. CLXVIII. *Sinapis Allionii.* Haec non est *Sinapis brassicata* LINN. sed noua species, radice annua, caule solitario, tereti, foliis pinnatifide laciniatis glabris, floribus laxe racemosis, luteis; siliquis ouato oblongis rugosis non hirsutis.

Tab. CLXIX — CLXXI. *Sinapis incana, erucoides* et *iuncea.*

Tab. CLXXII. *Oenothera longiflora.*

Tab. CLXXIII. *Corchorus trilocularis;* calyce purpurascente, petalis obouatis, leuiter emarginatis, flauis: stamina sunt viginti.

Tab. CLXXIV. *Astragalus trimestris:* scapi prodeunt cum radicales, tum caulini; calyx hirtus denticulos habet subulatos; legumen est subulatum, postice carinatum, subspiraliter arcuatum.

Tab. CLXXV. *Geum canadense;* nos hoc in horto pro *Gei vrbani* varietate coluimus, cui etiam simile est; differt petalis albis, calyce breuioribus, foliolis versus basin magis attenuatis, et quod Iunio demum floreat.

Tab. CLXXVI. *Verbena Aubletia;* eadem, quam Cl. MEDICVS in Actis Palatinis †) descripsit. Flore est tetrandro.

Tab. CLXXVII. *Cuphea viscosissima.* A BROWNEO *) haec planta primum descripta, postea B. LVDWIG **) characterem genericum quoque dedit,

†) v. comm. nostr. supra p. 13.
*) *Hist. natur. Iam.* p. 216. v. comm. nostr. Vol. VI. p. 281.
**) EIVSD definit. generum plantar. p. 294.

dit, et nuper Eius filius *) eam quoque bene descripsit prius, quam Cl. Auctoris liber ad manus nostras peruenerat. Folia eius sunt ouato lanceolata, basi attenuata, integerrima. Capsula longitudinaliter prius disrumpit, quam semina matura sint, vt igitur in planta angiosperma semina extra pericarpium, singulari phaenomeno, maturescant.

Tab. CLXXVIII. *Hyacinthus orchioides;* planta Cl. Auctoris est polyphylla et corollam hexapetalam habet.

Tab. CLXXIX. *Cheiranthus fenestralis.*

Tab. CLXXX. *Oxalis violacea,* filamentis germineque villosis, stigmatibus capitatis.

Tab. CLXXXI. *Anthericum asphodeloides.*

Tab. CLXXXII. *Hyssopus lopanthus:* odore quiddam de *Nepeta Cataria* habet, habitu ad *Calaminthas* accedit: Se non videre, inquit Cl. Auctor, cur a *Nepeta* debuerit auelli?

Tab. CLXXXIII. *Melissa pyrenaica,* quae est *Horminum pyrenaicum* LINN. (S. V. XIII. p. 455.) iam quoque a Cl. SCOPOLI (ann. hist. nat. 2. p. 55.) descripta. Characterem integrum genericum tradit Cl. Auctor, cum LINNAEVS plantam siccam tantum viderit.

Tab. CLXXXIV. *Psoralea palaestina* (vid. LINN. S. V. XIII. p. 520.), differt a *P. bituminosa,* florum magnitudine, foliorum latitudine, hirsutie maiori, et habitu.

Tab. CLXXXV. *Scabiosa altissima,* afra et noua haec planta, differt a *S. rigida* LINN. quae corollas quadrifidas habet, iisdem quinquefidis; caules in annosa stirpe lignosi humanam altitudinem attingunt; folia sunt obuerse lanceolata, obtusa, eroso

*) In epistola, in qua *de munimentis plantarum* disseruit. Lips. 1776. 4.

eroſo ſerrata, ſubtomentoſa ſubſeſſilia, inferiora ſemipedalia, ſuperiora acuminata et argute inciſa.

Tab. CLXXXVI. *Euphorbia maculata.*

Tab. CLXXXVII. *Crithmum maritimum.*

Tab. CLXXXVIII. *Euphorbia paralias*, flores ſteriles fertilibus ſine ordine ſunt immixti; vtrique piſtillum habent, ſed ſterilibus germen deficit.

Tab. CLXXXIX. *Potentilla penſyluanica*, calycis villoſi laciniae exteriores ſunt lanceolato lineares, interiores triangulares, petala obouata emarginata. Radix eſt ſaporis adſtringentis.

Tab. CXC. *Geniſta Sibirica*, calyx eſt quinquedentatus dentibus ſetaceis, vexillum ex vngue breui expanditur in bracteam ouato oblongam, obtuſiſſimam, emarginatam erectam; omnia petala aeque longa ſunt; antherae lineares eriguntur: reliqua LINNAEVS recte proponit.

Tab. CXCI. *Tomex dubia.* Nouam hanc ſtirpem, cum fructus nondum innotuit, dubiam dicit: proxime ad *Tomicis* Linnaeanum genus accedit: ſunt tamen filamenta petalis breuiora, baſibus bifidis, quibus accreſcunt ſingulis duobus vicinis petalis, quae ſic connectunt, vt marcida coniuncta vna cum filamentis decidant. Germen eſt ſuperum, nitidum, ſtigma craſſum peltatum. Fructus immaturi, quadriloculares fuerunt.

Tab. CXCII. *Carduus argentatus.*

Tab. CXCIII. *Haſſelquiſtia cordata*, radice annua, foliis pleriſque ternatis, ſummis et quibuſdam ſimplicibus; foliolis crenatis, vtrinque villoſis; ſeminibus minoribus, quam in *H. aegyptiaca.*

Tab. CXCIV. *Conium Africanum;* Germina ſunt muricata.

Tab. CXCV. *Caucalis humilis*, noua planta, radice annua, foliis bipinnatis, pedunculis oppoſitifoliis, caule, pedunculisque hirſutis et ſubſcabris.

Tab.

Tab. cxcvi. *Ammi Copticum*; germen eſt muricatum, petala dorſo hiſpida, ſemina compreſſa, odoris et ſaporis aromatici, ad *Apium graueolens* accedentis, ſimul pungentis.

Tab. cxcvii. *Athamanta pyrenaica*; multa cum *A. libanotide* habet communia, ſed habitus eſt diuerſiſſimus, *pyrenaicae* patentiſſimus et diffuſus: folia radicalia multiplicato pinnata ſunt. A GOVANO Ill. p. 83. t. 26. ſiſtitur.

Tab. cxcviii. *Carum Bunius*, quod *Aetuſae* LINNAEVS in S. V. XIII. p. 236. ſubiecit.

Tab. cxcix. *Paſtinaca lucida*. Succo tenaci albido ſcatet planta, odore aromatico forti, ingrato, ſapore acerrimo, quem vtrumque per 70 annos ſeruat: Folia radicalia cordata, ramea autem ouata aut ſubrotunda. Confer GOVANVM, qui folia ramea ternata dicit, in Ill. p. 19. t. 11. 12.

Tab. cc. *Siſon Ammi*, filamenta ſunt ſubulata, petalis duplo breuiora; germen ſtriatum glabrumque.

VI.

Diſſ. De artemiſiis. Auctore IOANNE PAVLO STECHMANN. Goettingae. 1775. 4. 8 plagg.

Diſſertatio, quam hic indicamus et quae partim botanicam, partim materiam medicam ſpectat, ſummmaque diligentia conſcripta eſt, eo ordine procedit, vt genere conſtituto, ſpeciebusque enarratis, praeparata et vires artemiſiarum proponantur.

Poſtquam ſyſtematicum *Artemiſiae* locum definiuit atque diuerſam variorum Auctorum hoc genus plantarum in plura diuidendi rationem expoſuit, monuitque HALLERVM ſummo iure ſcripſiſſe *apſin-*

apsinthium neque absinthium; partim quia DIOSCORIDES αψινθιον vsurpauit, partim quia deriuatur a voce graeca ψινθος et α priuatiuo, contendit se illis assentire, qui modo vnum genus constitui cupiant. Concedit quidem plantas compositas p. 8. optime receptaculo distingui posse, tamen etiam ad habitum et conuenientiam florum et virium simul respiciendum esse, notat.

Ad species perlustrandas venit easque omnes, p. 9. earum varietates auctorumque synonyma apposuit. WEBERVM secutus est in illis speciebus denominandis, quas Ill. LINNAEVS non habet eiusque definitiones interdum adiecit. In prima sectione species certas et ab omnibus scriptoribus bene definitas collegit et absinthia receptaculo villoso et artemisias receptaculo nudo et foliis vel compositis vel simplicibus a se inuicem separauit. Praeter species Linnaeanas habet *Artemisiam sericeam* (Absinthium incanum Gmel. Sib. II. p. 131. n. 113. T. 64. f. 1.) *A. Genipi* (Artemisia rupestris β. LINN. Sp. pl. p. 1186.) *A. Messerschmidii* totam tomentosam caule erecto, suffruticoso; foliis linearibus, multifidis, racemis erectis, tenuibus, laxis; *A. tataricam* totam tomentosam caule suffruticoso; foliis inferioribus bipinnatis, pinnis aequalibus superioribus pinnatis linearibus; racemis erectis, laxis multifloris; *A. nitrosam* (Artemisia fruticosa subincana Gmel. Sib. II. p. 113. n. 98. T. 50. f. 1.) *A. Lerchianam* (Artemisia fruticosa incana est Gmel. Sib. II. p. 114. n. 99. T. 50. f. 2. 3.) *A. tenellam* caule lanato; foliis breuibus tenuissime multifidis; paniculis tenuibus, laxis, foliosis, pedunculis subunifloris: *A. paucifloram* (Artemisia fruticosa est, Gmel. Sib. II. p. 116. n. 101. T. 52. f. 1. 2.) *A. italicam* caule suffruticoso; foliis tomentosis, laxe pinnatis, pinnis longis linearibus,

radica-

radicalibus punctatis; spicis densis; floribus erectis: *A. hispanicam* caule suffruticoso; foliis virentibus, laxe pinnatis, pinnis longis linearibus, spicis densissimis; calycibus oblongis: *A. anethifoliam* (Artemisia herbacea Gmel. Sib. II. p. 119. n. 103. T. 54.) *A. Gmelini* cet. (Artemisia fruticosa cet. *Gmel.* Sib. II. p, 121. n. 106. T. 56. f. 1.) *A. filaginoideam*, totam tomentosam, caule herbaceo; foliis multifidis, floribus subspicatis subsessilibus. Quibus omnibus speciebus WEBERVS nomina imposuit atque eas ipse bene descripsit. Volebat Noster de vnaquaque noua specie descriptionem suppeditare, sed cum sciret Cl. WEBERVM *Artemisiae* genus velle descriptionibus et animaduersionibus illustrare atque ornare, suo de consilio destitit. Summa cum cupiditate igitur WEBERI defini-
p. 39. tiones *Artemisiarum* expectamus. In altera sectione species dubias commemorauit. Huc refert *A. niloticam*, quae in nouo Systemate (XIII. edit.) *Cotula anthemoides* appellatur et *A. ambiguam*, quae in eodem systemate *Seriphium ambiguum* nominatur.

p. 40. In tertia sectione species incertas neque satis rite ab Auctoribus determinatas percurrit et triginta septem enumerauit nonnullisque quaestiones ad-
p. 41. didit. Sic putat Absinthium ponticum creticum grati odoris C. B. pin. 138. varietatem *A. absinthii* esse; Absinthium ponticum tenuifolium austriacum C. B. pin. 139. vel ad *A. ponticam* vel ad *maritimam*
p. 42. pertinere; Abrotanum mas angustifolium incanum C. B. pin. 136. varietatem *A. Abrotani* constituere;
p. 43. Absinthium maritimum, Sinarum, Lauendulae folio; pulchrioribus corymbis, inodorum sapore aromatico PLVKEN: Amalth. p. 3. T. 353. f. 5. varietatem *A. coerulescentis* esse; Absinthium Erysimi folio, Achaovan ALPINI quodammodo accedens, ex insula jamaicensi PLVK. Alm. p. 2. vix ad genus *Artemisiae* referen-

referendum esse; Abrotanum mas ex Surinam, molli hirsutie canescens, nostrum RAI. Hist: app. p. 1866. varietatem *A. Abrotani* videri. Haec de Artemisiae speciebus, quibus Cl. Auctor quoque locos natales et nomina variarum gentium interdum adiunxit. p. 44.

Postea in tertio capite pertractat qualitates, analysin chemicam et praeparata earum specierum; quibus medici vtuntur: commemorat experimenta, quae summi chemici ad huius generis naturam perscrutandam instituerunt, neque vltimo loco sua experimenta omittit. *A. pontica* odore suauior, sapore aromatica et minus amara est, quam *A. Absinthium* et partes volatiliores exhibet. Debilior absinthio haec species deprehenditur, tamen eadem praeparata obtineri possunt. *A. maritima, rupestris, glacialis, Genipi, filaginoidea* et *campestris* quodammodo cum *A. pontica* conueniunt. *A. Dracunculus* est calida planta acris saporis et feruidi; acetum et vinum inde paratur, et aqua destillata obtinetur. Semen Zinae forte sumitur ex *A. santonica* et ex *A. iudaica*. Partes constitutiuas *A. santonicae*, de quibus adhuc disputatur, eas assumit, quas CARTHEVSERVS chemica analysi detexit. p. 48. p. 49. p. 52. p. 53.

Denique ad vires Artemisiarum respexit, *A. absinthium* indigestionem, vomitum, diarrhoeas et colicam flatulentam sistit et tollit; nocet vero in his morbis, si a tensione fibrarum conuulsiua aut inflammatoria orti fuerint. *A. vulgarem et tanaceti-foliam* tanquam medicamenta reiecit et modo pediluuiis balsamicis destinauit. *A. Dracunculus* planta resoluens, alterans, obstructiones soluit, sputa prouocat, dentium dolores sistit. p. 54. p. 57. p. 58.

VII.

VII.

Zoologiae Danicae prodromus, ſeu Animalium Daniae et Noruegiae indigenorum characteres, nomina et ſynonyma, inprimis popularium. Auctore OTHONE FRIDERICO MÜLLER. Impenſis Auctoris. Hauniae, typis Hallageriis. 1776. 8.

Continentur hoc in libro 3101 ſpecies animalium, quibus vltra octingenta nouae ſpecies interſunt, quas omnes Cl. Auctor definiuit, atque ſane inſigni labore characteres multos plane nouos, neque pauciores denuo elaboratos et correctos generibus et ſpeciebus appoſuit, vt cognitio ſpecierum inde certior faciliorque redderetur. Qua in re quanta accuratione, et concinnitate terminorum Cl. Auctor vſus ſit, et quam feliciſſime eſſentiam animalis paucis ſaepe verbis indicauerit, rerum naturalium periti, qui experti ſunt, *facilius eſſe*, vt ait Noſter, *mirari et commentari, quam vera dignoſcere et definire*, tum ex ipſa libri lectione, tum ex quibuſdam, quas ſubiungamus, obſervationibus facile intelligent. Sollicite quoque Cl. Auctor ſynonyma Auctorum, inprimis eorum, quos non commemorauit LINNAEVS, appoſuit, vti quoque nomina Danica, Noruegica, Lapponica, Groenlandica et Islandica. Vberiores deſcriptiones nouorum animalium eorumque proprietatum Cl. Auctor ipſi Zoologiae *), quam cum iconibus, quas vidimus, elegantiſſimis et accuratiſſimis, editurus eſt, reſeruat.

Characteres Claſſium, Ordinum et Generum, ſuccinctos ipſi enumerationi in tabula quaſi praepoſuit.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 173.

posuit. Methodo autem Linnaeana animalia enumerat, ita tamen, vt in insectis genera Cl. GEOFFROY plerumque retineat, distribuatque vermium classem in quinque ordines.

1. *Infusoria*, pellucida, polymorpha, partitione et euolutione in quamuis directionem propagabilia.
2. *Mollusca*, mollia, nuda, tentaculosa, hermaphrodita vel neutra:
3. *Testacea*, testa tecta, tentaculata, hermaphrodita.
4. *Helminthica*, duriuscula, filiformia, annularia, partitione in longitudinem propagabilia.
5. *Cellulana*, composita, crusta condita, gemmascentia.

Piscium nouum genus, quod ad Apodes pertinet constituitur *Regalecus*, capite laminis tecto, pinnis ventralibus filiformibus: vid. ASCANII *icon. tab. XI.*

Ita etiam in ordine Apterorum insectorum, quae vel nuda, vel squamata, vel crustacea, vel testacea dicit, noua quaedam genera fecit. Inter nuda reperitur *Hydrachna*, quae oculis 2, 4, 6; et antennis nullis ab *Acaro* differt, cui Cl. Auctor semper oculos duos, et antennas setaceas tribuit. Ex crustaceis est *Polyphemus*, pedibus 8, antennis nullis instructus. *Cyclops*, cui pedes 8, antennae 2, vel 4 sunt, vti *Monoculus quadricornis*. LINN. A *Cancro* distinguitur *Squilla*, pedibus 10, vel 14; antennis 4 integris. Testaceorum Insectorum genera sunt vel 1) vniualuia, vt *Amymone*, pedibus 4, oculo vno. *Binoculus* pedibus 4, 6, 8; oculis 2, huc *Monoculus apus* LINN. est referendus. *Nauplius*, pedibus 6, oculo nullo. 2) vel biualuia, vt *Cypris*, antennis capillaceis superis; pedibus

pedibus 4, oculo 1. Species huius generis eſt *Monoculus conchaceus.* LINN. *Lynceus*, antennis capillaceis ſuperis, pedibus 8, oculis 2. *Daphne*, antennis ramoſis, pedibus 8—12, oculo 1. Pertinet huc *Monoculus pulex* Auctorum.

Praeterea genera vermium ea confirmat, quae in doctiſſimo opere, Vermium hiſtoria *) inſcripto, conſtituit. In Helminthicis nouum reperimus genus, quod *Echinorynchus* dicitur: eſt vermis teres, proboſcide retractili. Habitat in inteſtinis piſcium, a Cl. ZOEGA inuentus. In Molluſcis noua genera ſunt, *Mammaria*, ore ſupero, corpore laeui, cirris nullis, apertura vnica, quae *Aſcidiae* proxima eſt. *Pedicellaria* ore ſupero, pedunculato corpore, capitulo mutico vel ariſtato. *Planaria*, ore antico, corpore latiuſculo, aequali, plicatili. *Faſciolae* eae ſpecies, quibus in *Vermium hiſtoria* locus aquaticus tribuitur, huc pertinent. *Lobaria*, ore antico, corpore ſupra conuexo, ſubtus plano, lobato**). *Beroë*, ore infero, corpore coſtato, coſtis ciliatis. *Voluox Beroë* et *V. bicaudatus* LINN. hoc genus efficiunt. *Lucernaria*, ore infero, corpore gelatinoſo, rugoſo, brachiato.

Ad Teſtacea refertur *Echinus*: a quo etiam genere diſtinguitur *Spatagus*, cum inſtruatur ano infero, et tentaculis penicillatis, quae in illo ſunt ſimplicia. Noua genera praeter ea, quae in Vermium hiſtoria iam indicauimus, ſunt: *Akera*, teſta patula, apertura effuſa, tentaculis nullis. *Tritonium*, teſta operculata, libera, apertura canaliculata; tentaculis 2 linearibus, angulo extrinſeco lineatis. *Anomiam* LINN. in duo genera diuidit, quorum alterum dicitur *Terebratula* branchiis cincin-

*) v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 18 ſeqq.

**) Haec in Actis Holm. *Phyllis* dicitur.

cincinnatis; cardinis dentibus alterius vncinatis, valvula superiore deorſum perforata: alterum *Anomia*, branchiis ſimplicibus; valuula inferiore perforata.

Cellulana Cl. Auctori dicuntur vel calcarea, quae ſunt *Lithophyta* LINN.; vti quoque *Iſis* et *Corallina:* vel ſubcornea, vti *Fiſtularia*, tubuloſa, tentaculis ſimplicibus. *Tubularia* tubuloſa, tentaculis criſtatis. *Sertularia* et *Gorgonia:* vel fungoſa, vt *Pennatula*, *Alcyonium*, *Spongia* et *Clauaria.* Hic quoque ſubiungit, *Eluelae*, *Phalli*, *Sphaeriae* et *Trichiae* ſpecies, mucidarumque pleraſque huc forte eſſe referendas; Se ipſum autem nondum motum atomorum ſpontaneum in iis vidiſſe.

Ex inſigni copia diuerſorum nominum Lapponum, Groenlandorum, etc. quibus iidem Phocas, Cetacea, aliaque animalia deſignant, eaque inter ſe diſcernunt, haud dubie colligere licet, plures eſſe ſpecies etiamnum incognitas. Nomina haec diuerſa Cl. Auctor collegit, vt nunc inquiri poſſit, quaenam animalia his intelligantur. Nouas etiam *Balaenae* et *Delphini* ſpecies nominat: quas vero, vti quoque omnes hic nouiter recenſitas ſpecies nos omittere cogimur, inprimis cum tunc demum indicandae a nobis ſint, vbi vberior earum hiſtoria, quae profecto magnam hiſtoriae naturali lucem dabit, cum iconibus edita erit.

Varietates quoque Cl. Auctor ſollicite a ſpeciebus veris diſtinxit, atque ſic plures aliorum Auctorum ſpecies hic ad varietates ſunt relatae, aliae contra varietates ſpecies factae ſunt.

Sic *Lucani Cerui* var β. LINN. dicitur *L. Dorcas*, p. 52.
thorace conuexo, maxillis breuibus, apice ſimplici, latere bidentatis; cum haec ſtructura differens

et copula veram ſpeciem demonſtret. *Scarabaeus*
p. 55. *fimetarius* var β. LINN. dicitur recte *Sc. teſſellatus.*
Ptinum furem LINN. ad *Bruchum* refert, cum arti-
p. 69. culi antennarum aequales ſint. *Chryſomelam mi-*
nutam ad *Hydrophilum*, *chryſomelini* nomine, re-
p. 70. fert, cum pedes natatorii et villoſi ſint. *Dytici*
marginalis, vti quoque aliarum huius generis ſpe-
cierum indiuidua, patellis pedum primorum deſti-
tuta et inſtructa inuenit, hincque putat Cl. Auctor
D. ſemiſtriatum vix feminam eiuſdem eſſe. *Dyti-*
cum ſulcatum LINN. feminam *D. cinerei* eſſe exiſti-
p. 75. mat. *Carabi* genus ex thoracis diuerſitate in fami-
lias diuiſit, cum alii ſint thorace quadrato, alii
cordiformi, poſtice anguſtiore; vel triangulari,
poſtice latiore; vel orbiculato.

p. 113. *Papilionem Mnemoſynem*, qui in reliquis Eu-
ropae regionibus rarus eſt, Cl. Auctor prope Hau-
p. 114. niam vulgarem reperit. Nouem enumerat varie-
tates *Papilionis Hyperanthi*, quorſum *P. Polymeda*
SCOPOLI, *P. Vidua* et *P. Arete* FAVN. Friedrichſd.
pertinent.

p. 142. *Ephemerae marginatae* mas differt a femina ap-
pendiculis caudae quatuor, maioribus curuatis:
tuberculis duobus, magnis ſupra oculos. Haec
tubercula maribus quibuſdam propria, auctoribus
ſtemmata perperam dicuntur: vera enim ſtemma-
p. 143. ta inter oculos vtriuſque ſexus poſita ſunt. *Ephe-*
meram bioculatam, cum omnes binos oculos ha-
beant, dicit *diaphanam*. Deinde confirmat Cl.
Auctor pupas Ephemerarum ante vltimam decor-
ticationem alis perfectis gaudere.

Multae nouae ſunt obſeruationes in claſſe Vermium factae, quas tamen vel ex hiſtoria Vermium, vel ex ipſo libro Lectores cognoſcere debent. Non enim recte de iis referre poſſumus, niſi Cl. Auctoris correctiones repetamus atque am-

ple cum aliis Auctorum dictis comparemus, quod vero instituti nostri breuitati repugnat. Facile deinde patet, neminem, cui animalium studium curae cordique est, et qui in iis distinguendis et definiendis versatur, hoc libro carere posse. Finitur liber indice nominum genericorum Danicorum et Noruegicorum. Optamus denique, vt Cl. Auctoris labores et studia, quae in augmentum historiae naturalis summopere et alacriter impendit, Ipsi sint prosperrima et feliciter ex votis succedant, quo proxime Zoologiae ipsius partem cum iconibus, atque continuationem *florae Danicae* Lectoribus indicare possimus.

VIII.

Berlinische Sammlungen zur Beförderung der Arzneywissenschaft, der Naturgeschichte, der Haushaltungskunst, Kameralwissenschafft und der dahin einschlagenden Litteratur. V. Band 1-6tes Stück. Berlin, bey Joachim Pauli 1773. 8. *m. K. Seiten* 671. *VI. Band* 1-6 *Stück ib.* 1774. *Seiten* 695.

i. e.

Collectanea Berolinensia ad promouendam medicinam, historiam naturalem, oeconomiam et scientiam cameralem scripta Vol. V. et VI.

Cum huius instituti rationem non multum ante *) dederimus, ad eas potissimum tractationes, quae nos propius attinent, ita, vti in prioribus huius operis voluminibus a nobis factum est, nos accingamus. Vol. V.

V 2 1. *Obser-*

*) v. comm. nostr. Vol. XX. p. 314.

p. 5. 1. *Obseruatio et curatio periculosi vulneris sclopetarii.* Probat potissimum haec obseruatio, quam facilis sit puris resorptio et vrget propterea Cl. Auctor magnam cautionem in instituendis operationibus chirurgicis talium vlcerum fistulosorum. Simulac enim fistula, quae hoc loco, vt viscus organicum, est consideranda, operatione chirurgica turbatur, necessario eae sequelae apparere debent, quae a resorpto pure oriri solent, cum exitus puris sit impeditus. Tota itaque huius periculosi vulneris cura cernitur in viribus corporis conseruandis ad pus eliminandum e corpore per vulnus, et in omnibus externis impedimentis, liberum puris effluxum per vulnus turbantibus, remouendis.

p. 36. 2. *Breuis relatio de Boue Bisonte,* cum icone eiusdem. Anonymus putat esse eum eiusdem speciei cum *Boue Tauro:* gibberemque ex nimia copia nutrimenti oriri: addita quoque est synonymia Bouis, atque Bisontis descriptio.

p. 52. 3. *Breues relationes de tarantismo seu chorea* St. Viti ex D. BÜSCHINGII *relationibus de tarantula* cet. Est morbus neruosus praecipue hystericis feminis communis, nec a morsu tarantulae deriuari debet. His additur historia Aranearum Tarantulae, et Auiculariae.

p. 117. 4. IO. HENR. HAGEN *physico botanica consideratio Salicum in Borussia nascentium.* Species, quas Cl. Auctor in Borussia inuenit, sunt 15, quarum LOESELIVS tantum 12 descripsit: nempe *Salix alba, fragilis, vitellina, caprea* eiusque varietas latioribus foliis, *viminalis, purpurea, cinerea, pentandra, amygdalina, aurita, rosmarinifolia, incubacea, helix, arenaria, fusca.* Synonyma, etiam Germanica

nica bona nomina Cl. Auctor addit, atque earum vſum deſcriptionibus breuibus ſubiungit. *Salix* fragilis, ſi ſponte alicubi naſcitur, indicat aquam recentem puramque et ſolum fertile. *Salicem vitellinam*, ſi in arborem adoleuerit, ramos pendulos accipere obſeruat Cl. Auctor; indeque ſententia HALLERI, qui hanc in *S. albam* mutari coniicit, minus probabilis ei videtur. *S. capream* ad apum culturam eſſe vtiliſſimam refert, neque ideo eam eſſe plane eradicandam monet. p. 122.

5. *Iſis Entrocha* LINN. deſcripta a Praepoſito GENZMER. Elegans et accurata ea eſt, iconibus bonis illuſtrata, et cum Linnaeana conueniens, ſed vberior deſcriptio. Quo craſſior ſtirps eſt, eo tenuiores ſunt rami. Lapis, in quo petrificata inuenitur, eſt calcareus; ipſius maſſa autem ſelenitica. p. 156.

6. *Accurata tractatio de neceſſario et ſalubri vſu externorum remediorum in variolis.* Haec remedia diſpeſcuntur in praeſeruatiua, praeparatoria et curatoria. Inter praeſeruatoria, quae a natiuitate ſtatim ſunt adhibenda, refertur conſuetudo obſtetricis, quae ante deligationem funiculi vmbilicalis per eum ſanguinem verſus ſecundinas premebat eum in finem, vt infans vel nullas, vel paucas variolas ſine vllo vitae periculo experiretur. Licet autem concedimus, ſanguinis effluxum per funiculum vmbilicalem, ſi fieri poteſt, valde vtilem eſſe infantibus, tamen multi ſunt, qui negent huius effectum vſumque in variolis praecauendis ſeu moderandis. Ebraei eapropter quoque ſalo terunt funiculum et infantes quoque ipſos *). p. 229.

V 3 Haec

*) v. diſſ. de cura infantum recens natorum penes hebraeos, Praeſide Cl. DETHARDING. Reſp. *Marco Moſi.* Buzov: 1766. 4.

Haec et alia iam quoque monuerunt Cl. MEDICVS aliique *).

p. 241. Non nuper ab aliis atque aliis Auctoribus variolae cum peste sunt collatae, vti MEAD, HIRSCHEL cet. asseruerunt, Noster autem affirmat, eas esse periculosiores ac peiores peste; necesseque inde esse putat, eadem cum studii seueritate contra variolas certare, qua contra pestem, si fieri potest. Praecipua cura in eo cernitur, vt contagium ipsum in aëre debilitetur, dein vt homines, quantum fieri potest, praeseruentur atque arceantur ab infectione et tandem, vt miasma iam cum sanguine et humoribus corporis humani communicatum debilitetur atque eius vis infringatur. Legi hic posse et Noster suadet ea, quae in eodem diario **) de praeseruanda et curanda peste sunt tradita.

p. 343. Balnea tepida, fomentationes, vapores, cataplasmata, epispastica et vesicantia, clysteres, venaesectiones, pediluuia et manuluuia Noster hic laudat; balnea vero frigida prorsus reiicit et reliquum externorum remediorum, vt varia sunt vnguenta, camphora, crocus, semen foeniculi, allium, caryophylli, aqua frigida, lac, vsum ad oculos tuendos aliasque partes corporis defendendas maxima cum cautione suadet mauultque Noster potius remedia posteriora ob pericula negligi, quam priora omitti ob eorum vtilitatem in variolarum cura.

p. 368. De venaesectione in infantili aetate hic disseritur ac loco eius hirudinum applicatio suadetur. Certissimum remedium post applicationem hirudinum sistendi sanguinis fluxum Noster iudicat cum

*) vid. comm. nostr. Vol. XIII. pag. 50. ib. pag. 48. Vol. XXI. pag. 135. ib. pag. 610. ib. Vol. XX. pag. 319.

**) v. Vol. III. pag. 279. comm. nostr. Vol. XX. pag. 526.

cum b. HIRSCHELIO extractum saturni GOVLARDI. Cl. VIOLANTE autem cucurbitulas cum scarificatione apud infantes praefert venaesectioni et hirudinum applicationi. B. HIRSCHELIVS tribuit tincturae cantharidum communicatae cum vulneribus artificialibus per scarificationem aut in fonticulis vim, morbosam materiam versus cutem deriuandi, item suadet eam in omnium exanthematum generibus et tum, cum retropressa sunt. Vesicantia enim, quae iam dudum inter praeseruatiua remedia contra variolas sunt relata *), non vbique possunt applicari, bene autem tinctura cantharidum ac ideo haec illis praeferenda videtur.

Dolorem per vesicatoria leniunt narcotica admixta remedia, vt opium, seu lenientes alii balsami, vt Peruuianus. Dyschuriam, quae saepenumero sequitur vesicatoriorum applicationem, camphora addita arcet, et sanguinis ebullitionem, ab eadem caussa apparentem emollientes et refrigerantes potus impediunt. p. 453.

7. Perill. DE HÜPSCH detexit terram *Vmbram Coloniensem* nihil aliud esse quam lignum fossile, in terram hanc vaporibus mineralibus, aquis subterraneis et bitumine resolutum. Inuenitur illic sub torfa, eiusque sunt quaedam frusta, quae ligni fossilis naturam adhucdum habent; pleraque autem veram terram sistunt. Recte itaque WALLERIVS hanc terram ad *Humum* **) retulit: etsi originem minus recte explicuit. p. 270.

8. *Ramphasti bicoloris* LINN. et *Lemuris Cattae* LINN. historia ex aliis excerpta cum iconibus. p. 294. p. 376.

 9. *Quae-*

*) vid. comm. nostr. Vol. XV. pag. 647. ib. decad. II. Suppl. II. pag. 216.

**) vid. EIVSD. systema mineral. pag. 18. comm. nostr. Vol. XIX. pag. 437.

p. 494. 9. *Quaedam experimenta cum aqua, in qua cuprum praecipitatur*, *instituta ab* E. F. KAGEL. Scaturit haec aqua, vti cognitum est, in Vngaria prope Neosolum in loco, qui *Herrengrund* dicitur. Experimenta hic narrata demonstrant contineri in eadem Vitriolum cupri, quod ferrum aquae immissum resoluit, et cuprum praecipitat. Reperitur enim in hac aqua Vitriolum cupri etiam purum crystallisatum, et aqua ipsa euaporata idem relinquit.

p. 517. 10. Descriptio *Haemantopi ostralegi* et *Pelecani*
p. 520. *Aquili* LINN. eorumque icones.

p. 502. 11. Inter *noua remedia* inuenimus et vnum in phthisi pulmonali, quod constat bitumine et cera flaua, quae igne liquefacta per vapores seruire dicuntur phthisicis praesertim in expectoratione facilitanda.

p. 565. 12. *Singulares effectus belladonnae in melancholicis morbis.* Ad dosin huius remedii recte definiendam vtebatur Auctor huius obseru tionis ipsa belladonna, ita, vt duobus granis inciperet et ad sex vsque grana continuaret. Duo et quatuor grana plane nullum edebant effectum, quinque vero motum vermiformem prodebant et sex grana visum obnubilabant et vertiginem causabant. Colligebat itaque quinque grana esse dosin et hanc cum totidem rhabarbari exhibebat aegro. Duodecim eiusmodi dosibus adhibitis, duas vncias salis amari Sedlitzensis dedit et dein continuauit puluere ex quinque granis belladonnae et totidem rhabarbari per duodecim dies et tum iterum sale. Atque ita, per viginti et quatuor horas his medicamentis porrectis, pulsus erat plenior et celerior, abdomen minus tensum et faciei color viuidior, vires quoque reuertebantur,

bantur, mouereque, edere et potare aeger ipſe diſcebat. Elapſis amplius quinque ſeptimanis et interea his remediis ita, vti monuimus, continuatis, incidebat aeger in ſomnum per viginti et duas horas et expergiſcebat ſanus et validus.

Virum quinquaginta et quinque annorum eadem ratione a melancholia liberabat ſupra praeſcripta ratio medendi per belladonnam. Reliqua exempla mittamus, vbi propter debilitatem belladonnam cum limatura martis coniunxit cum optimo ſucceſſu, in alio venaeſectionem praemiſit, in alio fonticulum curauit inter vſum praeſcriptum belladonnae. p. 572. p. 578.

13. Referuntur quidam errores, qui circa docimaſiam auri committi ſolent atque corriguntur. Suadet Anonymus methodum, quam KVNKEL in *Laboratorio chymico* adhibuit, vt nempe aurum in lamellas formatum in aqua regis, adiecto ſale ammoniaco, ſoluatur, et ſolutio decantetur: eaque vitriolo aqua ſoluto praecipitetur, donec ſolutio non amplius turbetur, atque aurum in fundo vaſis relinquatur. p. 584.

14. *Nouiter inuentum chirurgicum inſtrumentum.* Eſt catheter chalybeatus, cum infundibulo ſimilis materiae, inuentus ad mercurium immittendum in veſicam vrinariam, ſi forte argenteus catheter in veſicam delatus frangeretur, ad illam partem fracti catheteris ſoluendam. Haec res iam a Cl. LE DRAN excogitata et propoſita eſt et Cl. HEVERMANN mercurium quoque putat in aliis cauis corporis humani praeter veſicam vrinariam, poſſe adhiberi ad plumbum argentum ceteraque iis ſimilia per amalgamationem ſoluenda *). p. 616.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 83.

Vol. VI. In ſexto volumine ſequentia Noſtro inſtituto reſpondere cogitauimus.

p. 26. 1. *Obſeruatio luxationis femoris a metaſtaſi inſolitae tuſſis, quam fieri non poſſe nonnulli Auctores adducuntur vt credant.* Auctore Cl. B. FELDMANN M. D. Expectoratione ſatis frequente et copioſa cum tuſſi prorſus deſinente generabatur per criſin metaſtaticam magnus tumor in acetabulo femoris, qui ſponte ſeſe aperuit, nec ſanari potuit. Noſter putat, acetabulum fuiſſe impletum viſcido craſſo vſque ad cartilaginem, quo collum femoris expulſum et in foramen magnum oſſium innominatorum impulſum eſt. Aeger quoque mortuus eſt.

p. 30. Quantam vim atque potentiam ſingularem extendendi ſucceſſiuus affluxus liquorum exſerere poſſit, probat et Noſter ex incremento vegetabilium in ſatis arboribus, quae paludes firmitatis cauſſa appoſitas ſaepe e loco ſuo dimouent: item ex fraude, quam ruſtici bene norunt, ſtannea vaſa piſorum ope ita extendendi, vt multo plus contineant, e. gr. vini aduſti. Similem piſorum vtilitatem in vaſo ferreo cylindrico legit Noſter in Cl. HALES tentamine trigeſimo et ſecundo *).

p. 32. 2. *De vtilitate ſetaceorum in variolis et ſcabioſis exanthematibus.* Auctore EODEM. Variolae erant valde malignae et praecipue ſupercilia occupauerant, vbi ſetacea vtiliter ſunt adhibita; item in tinea capitis retropreſſa.

p. 37. 3. *Obſeruatio de vtilitate camphorae in magna doſi deſumta ex epiſtola ab* EODEM *ſcripta.* Morbus erat ileus, alias et miſerere dictus, vbi camphora

*) vid. STEPH. HALES vegetable ſtatick. Lond. 1727. 8.

phora interne et externe in clysteribus, cataplasmatibus oleosis inunctionibus abdominalibus copiose atque non frustra est adhibita. Plura de camphorae virtute varia in magna quantitate et diuersis morbis exempla collegit Cl. COLLIN in continuatione anni medici *).

4. Cl. BECKMANNI tentamina carthamo tingendi in commentariis Gottingensibus edita **) et FERBERI enumeratio marmorum Italicorum; vti quoque *descriptio Solfatarae* ex EIVSDEM litteris ***) excerpta sunt. p. 41. p. 151.

5. *Lophii piscatorii* LINN. historia et icones. Descriptio bona facta est ad exemplar siccatum, quod in REBELTI, pharmocopoei, collectione reperitur. His deinde subiungitur *Lophii Vespertilionis*, et *L. histrionis* historia. p. 83. p. 169.

6. *Annotationes super cereuisia* Auctore Ill. CAROLO DE LINNE. Varietas cereuisiarum pendet inter alia multum quoque ab aqua. Lupuli vtilitas ad cereuisiam praeparandam veteribus ignota fuit. Ea, quae substituunt, vt gentiana, trifolium, absinthium cet., Nostro non placent. Fermentationem bonam multum iuuat cereuisiae calor mediocris. Nimius calor et nimium frigus hic nocet. Porro et bene cocta esse debet cerevisia, si sanitati consulere potest, et rite defaecata. Valde amara venerem temperat, corpus exsiccat, emaciat et illud ad hydropem et tympaniten p. 177.

*) vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 140.

**) vid. comm. nostr. Vol. XX. p. 614.

***) vid. ibid. p. 253.

niten diſponit. Nimis generoſa cereuiſia corpus pingue et ſucculentum reddit atque impedit reſpirationem. Acida cereuiſia acidum ventriculi, chloroſin, colicas et malum hypochondriacum cauſſat.

p. 182. Cereuiſia rite praeparata nec recens certat quoad vtilitatem ratione ſanitatis et claritatem ſaporemque cum vino. Non ita calefacit ſanguinem, vt vinum, nutrit ita potius illa corpus, et hoc emaciat. Cereuiſia non vti vinum, diſponit ad phthiſin pulmonalem, febres varias aliasque obſtructiones. Conducit cereuiſia potius in frigore, quam aeſtate, calefacit enim melius ac alia potus genera cet.

p. 230. 7. Excerptum ex Tentamine ſuper Chemiae obiectis, eorumque diuiſione, Anglice ſcripto, Auctore Cl. WATSON *). Tria naturae regna, omniaque eius corpora eſſe obiectum chemiae, neque certos inter haec dari limites, ſed diuerſis gradibus eandem naturam, eademque attributa iis omnibus data eſſe contendit Auctor.

p. 274. 8. Relatio de curatione fiſtulae ani cum potu vulnerario PARACELSI, Auctore CONRAD. DIETERICO GVTIKE M. D. Erat fiſtula haec iam inueterata; verebatur vero aeger valde operationem, quam vrgebat Noſter. Atque cum meminerit Noſter legere in promptuario Hamburgenſi Auctoribus IVNKERO et VNZERO de vtilitate huius remedii PARACELSI in hoc morbo, illud cum feliciſſimo euentu huic aegro ſuaſit. Remedium eſt ita compoſitum: Recipe pimpinellae albae radicis vnciam vnam, ſaniculae, pyrolae, leontopodii, ſaracenicae

*) Titulus Anglicus eſt: *an Eſſay on the ſubiects of Chemiſtry and their generale Diuiſion* by R. WATSON. Lond. 1771. 8.

cenicae ſolidaginis, millefolii, hederae terreſtris, florum bellidis et centaurii ana manipulum vnum, recentis flauedinis corticum aurantiorum drachmas duas, inciſa miſce et ſume quatuor minora cochlearia harum ſpecierum pro infuſo theiformi. Haec portio cum aqua infundatur, vti thea, et mane veſperique bibatur. Atque ita hoc ſolo remedio aeger prorſus ſanitati eſt reſtitutus.

9. *De noxia ſepultura in templis* hic exemplum communicatur. Centum et quod excurrit homines putrida febre correpti ſunt ex putridis exhalationibus, quae ex ſandapila ſeſe aperiente et cadaver a putrida febre in ſe continente, exſurgebant. p. 278.

10. *De electricitatis vtilitate.* Kaeni in Normandia multa ideo ſunt inſtituta experimenta, e quibus docent ibi viri eruditi, electricitatem incrementum plantarum accelerare, fluidis viuidiorem motum conciliare, perſpirationem promouere et cum ſanguine nouam vim communicare. Ibidem quoque podagra, febre tertiana et quartana laborantibus aegris exhibetur cum felici ſucceſſu panis electriſatus. p. 280.

11. Puerperae ſubitaneus mors *ex metaſtaſi lactea* ad pulmones hic narratur. p. 281.

12. *Peſtis infectionis* notatu digna obſeruatio hic traditur. Communicata nimirum peſtis eſt, per corallia et numos aureos, atque inde probatur argentum et omnia corpora dura aërem impurum poſſe excipere. p. 283.

13. Ill. HALLERI noua tentamina *de ſenſibilitate atque irritabilitate corporis animalis* iam a nobis ex commentariis Gottingenſibus ſunt communicata cum noſtris Lectoribus. *).

II. Re-

*) v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 597.

p. 311. 14. Relatio *de ſanguine draconis.* Differt hic prorſus a lapatho rubro. De draconis arbore peregrinantes narrant, confici ex ea ſcuta, quoniam gladii aliaque inſtrumenta iis immiſſi non facile poſſunt extrahi.

p. 318. 15. *De mure Auellanario* LINN. et *Talpae europaeae* varietate variegata breuis relatio, et icon.

p. 375. 16. *Continuatio nouorum remediorum collectorum.* Oleum lini in haemoptyſi *) et in carioſorum dentium doloribus, vbi nonnullae guttulae olei recentis, carioſo denti inſtillatae, dolores lenire dicuntur. Cremor tartari ſolubilis poteſt praeparari ex quatuor partibus cremoris et vna boracis, nec quidquam virium, cremori tartari propriarum, in ſolubili perit, praeter vim euacuantem, quae, doſi eius aucta, facile poterit reſtitui. Proportio autem haec, vti Cl. BERGIVS monet, debet obſeruari, alias ſal DE SEIGNETTE producitur.

p. 380. 17. Semina vrticae in aqua vel lacte cocta anthelminticam virtutem certam habere dicuntur.

p. 384. 18. *De nicotianae ſyrupo in aſthmate.* Componitur ex decocto nicotianae duabus libris, vna et dimidia vncia hydromellis et quatuor vnciis oxymellis. Quibus mixtis, digeſtis, decantatis, fit coctione ſyrupus addito ſaccharo. Plura alibi de aucta virtute acris in ſcilla et narcotici in opio, nicotianae propria **).

p. 394. 19. *De eruptionibus Veſuuii, de monte igniuomo circa Mexico* et *de California* breues quaedam tradun-

*) v. comm. noſtr. Vol. XV. p. 688.
**) v. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 701.

traduntur relationes, quarum posteriores excerptae sunt ex libro, qui 1722 Manhemii prodiit, titulo: *Nachrichten von der amerikanischen Halbinsel Kalifornien.* Enarrantur hic quaedam corpora naturalia, satis cognita, atque de vsu eorum in illa gente.

20. *Relatio de femina lethargo affecta, auctore* T. BRADY. A. 1738. mulier 40 annorum mense Augusti in somnum incidit, qui per 4 dies durabat. Post 7 dies iterum somno corripiebatur, qui tantum per 17 horas pergebat: atque hoc modo per viginti annos vitam miseram agebat. Per diem continuo dormiit neque vllo modo poterat suscitari: dormiens autem calorem naturalem habebat; omnes autem excretiones, perspiratione insensibili excepta, cessabant. p. 406.

21. Anonymus refert in *Ostreis* duplices vermes reperiri, alios rubentes, qui quasi obstetricantes ostrearum sint, dum partes genitales earum irritent, vt oua seu pullos excludant: cum enim Ostreas pullis refertas, his vermibus priuaret, eaedem pullos non pepererunt; quod in aliis, quae vermibus praeditae erant, succedebat: alios albos, phosphorescentes, qui rarius conspiciantur. p. 412.

22. *Obseruationes de origine mellis Auctore* BOIS. DE SAVVAGES. Putat Auctor mel non ab apibus fabrefieri, sed eas tantum partes mellis in vegetabilibus vel specie nectaris, vel roris melini forma dispersas colligere, quae deinde successu in aluearis mellis naturam induant. Hunc rorem mellinum duplicis esse generis, vel enim ex plantis exhalare, et roris forma in foliis et aliis plantarum parti- p. 454.

partibus conſpici; vel aphidibus originem ſuam praebere, quae optimis plantarum ſuccis nutritae ſuccum melleum excernunt. Itaque aphides, ex ſententia Auctoris mel faciunt: apes autem tantum id colligunt.

p. 485. 23. *De vtilitate quaſſiae* Auctore IACOBO FARLEY. Peruuianum corticem non ferre poterant nonnulli aegri, ſed eum euomuerunt; quaſſiam vero cum ſerpentaria Virginianae radice et ſine ea ventriculus aſſumebat. Plura de eius virtute alio loco *) iam a nobis ſunt prolata.

24. *Relatio de grauida, cuius imaginatio laeſa eſt*
p. 565. *aſpectu ſimiae.* Auctore C. G. SCHOENWALD. M. D. Filia hic neonata offerebat a ceruice vſque ad os coccygis per totum dorſum cutem crinibus obſeſſam tanquam ſimiae cutaneus habitus, vti ex icone intelligi poteſt. Stat Noſter a partibus imaginationis maternae laeſae, quam alii negant, alii defendunt **), quae, vti arbitratur, excitatur et per terrorem, vt coniunctam cauſſam, viuidior efficaciorque redditur, per quam dein phyſicae vires in conſentientem motum et effectum tranſeunt. Hae phyſicae vires ſecundum directionem iam acquiſitam agunt per grauitatem ſpecificam cet.

p. 577. De efficacia autem animi commotionum et ſpecificis phyſicis viribus notat Noſter, eas non ſemper vnum eundemque effectum ſequi pro hac vel illa conditione corporis. E. gr. grauida memorata non fuiſſet grauida tum temporis,

*) vid. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 242. 259.

**) vid. comm. noſtr. Vol. XXI. pag. 328 ſeqq. pag. 332 ſeqq.

ris, cum terrore percuteretur ex aſpectu ſimiae, alias ſequelas actiua haec animi paſſio effeciſſet. Fetu enim tum abſente, aliae partes fuiſſent occupatae, forte mammae loco cutis ſimiae eryſipelate ſeu ſcirrho et cancro affectae fuiſſent.

Fatetur denique, Cl. Auctor difficultatem explicandi, quo nimirum modo vires phyſicae per ſingularem animi perturbationem motam, ſpecificos effectus poſſint praeſtare; qua ratione animi affectus has vires dirigat ad partes fetus ita, vt praeternaturalem earum formam cauſent et qua via hi effectus ſingulares ex ſuis cauſſis explicari poſſint. Subſiſtit autem hic Noſter vltraque progredi non licere mortalibus dolet.

25. *Tentamina de peſte.* Ad eius naturam definiendam bilem peſte infectorum aptam eſſe probatur ex phaenomeno ſequenti, quod apparuit graſſante peſte Lugdunenſi: Colligebatur ſpuma multicolor in ſuperficie aquae, quae in vaſe per nonnullas noctes libero aëri erat expoſita. Qua ſeparata et cani propinata, non diu poſt miſere periit. p. 589.

26. *Singulare remedium ſitim exſtinguendi.* Eſt illud balneum, cuius effectus per leges ſuctionis explicat Cl. FRANKLIN. p. 591.

IX.

WENCESLAI TRNKA DE KRZOWITZ S. R. I. Equitis, Medicinae Doctoris in vniuersitate Regia Tyrnauienſi anatomes Profeſſoris publici et ordinarii, hiſtoria febrium intermittentium omnis aeui obſeruata et inventa illuſtriora medica ad has febres pertinentia complectens. Volumen I. De febribus intermittentibus in genere. Vindobonae ex officina Iac. Anton. a Ghelen 1775. 8. maj. pagg. 728. praeter praefationem et dedicationem.

Vniuerſam de febribus intermittentibus tractationem binis voluminibus complecti Noſter vult, quorum vnum ea, quae ad naturam curamque illarum generatim ſpectant, continet; alterum diverſas earum ſpecies ſiſtet, vt recidiuas, intempeſtiue ſuppreſſas, malignas, irregulares, morboſque, qui ex his febribus aut perperam curatis, aut nimis diuturnis oriri ſolent. Quantum fieri potuit, Cl. Auctor a phyſiologicis ac pathologicis explanationibus ſeſe abſtinuit et omnem potius doctrinam ſolis obſeruatis practicis, quae ſedulo et accurate profecto collegit, ſuperſtruxit, illuſtrioreſque caſus clinicos variorum Auctorum addidit.

p. 1. Febris intermittens eſt ea, quae alternis vicibus accedit receditque, nullo ſui relicto ad ſenſum
p. 10. a diſceſſu veſtigio. Omnem intermittentium febrium varietatem definiunt *typus* ſeu *periodus*; *anni tempus*; *menſura* durantis cum acceſſionis, tum integritatis; *complicatio* typorum; *extenſio* morbi in corpore aegro, dum aut vniuerſum, aut partem eius tantummodo in acceſſione affligit; *habitus*, dum ſcilicet

ſcilicet vel conſuetis ſibi ſymptomatibus comparet, vel ſub habitu morbi alius febris ſe inſinuat; *indoles febris* aut mitis vtcunque, aut maligna; *cauſſae* easdem in dato aegri corpore producentes. Quindecimanae, menſtruae trimeſtris, annuae, triennis febris mentio hic eſt facta. p. 22.

Cauſſae, a quibus febris intermittens in corpore humano progignitur, ſunt eaedem prorſus, quae alias perinde febres excitant, nempe conſtitutio vel epidemica aëris, vel endemica loci, vel ſporadica denique hominis, atque ita intermittens febris eſt epidemica, endemica et ſporadica. p. 52.

Natura febris intermittentis, variis febrium intermittentium generibus et acceſſionis febrilis deſcriptione praemiſſis, in capite quarto ad acceſſiones typorum exquiſitorum Cl. Auctor progreditur. Perſequitur hic Noſter exquiſitas quotidianas, tertianas quartanasque febres easque conſiderat ſecundum inuaſionis tempus, quod in quotidianis veſpertinum, aut nocturnum, in tertianis antimeridianum eſt: dein ſecundum frigus, vbi GALENI diſcrimen inter frigus, horrorem rigoremque memorat: denique ſecundum calorem, ſudorem, pulſum, ſymptomata, excretiones, acceſſionis durationem et apyrexiam. p. 73.

Procatarcticas ſeu occaſionales intermittentium cauſas diuidit Noſter in capite quinto in ſporadicas, endemicas ac epidemicas. Ac primum quidem inter ſporadicas contemplatur Cl. Auctor ingeſta, quibus creator vim peculiarem forte indidit, febrim in corpore Noſtro conſtanter, ſi aſſumantur, progignendi. Contagium inter epidemicas intermittentium febrium cauſas Noſter indubitato recenſet. p. 96.

In capite ſexto proegumenae febrium intermittentium cauſae, eius diuerſitas in quauis intermitten- p. 128.

mittentium ab antea memoratis caufis et nexus cum procatarcticis primum traduntur, dein ad id
p. 133. progreditur Nofter, a quo febris intermittentis natura pendeat? Tota haec quaeftio in capitibus fequentibus tractatur, fcilicet 1) quae fit cauffae proegumenae fedes? in folidifne an fluidis vel in vtroque et in quibus? 2) Vtrum periodorum ratio in fola proegumena cauffa vel huius cum procatarctica concurfu quaerenda fit? 3) quaenam fit cauffae proegumenae in quauis intermittentium fpecie (de quo in capite fecundo iam egit Cl. Auctor) diuerfitas. Tot, inquit, enigmata, quot quaeftiones.

p. 141. Neruofum fyftema in febribus intermittentibus primario affici, inque illo harum proegumenam latere cauffam tum multa, tum grauiffima fuadent rationum momenta. Ac *primum* quidem animi commotiones quandoque intermittentem cauffant, fopitam reuocant, alias profligant: *fecundo*, prima ingruentis paroxyfmi phaenomena docent, aliquid in fyftemate nerueo mutatum effe; *tertio*, laruatae febres non paucae in vnica faepe fyftematis neruofi laefione, (e. gr. paralyfi, epilepfia cet.) confiftunt, vel hanc fibi haud raro adiunctam habent intermittentes manifeftae. *Quarto*, morbi peffimi fyftematis neruofi, vt epilepfia, paralyfis, cet. fuperueniente febre intermittente plerumque radicitus curantur, et vice verfa hi intermittentem fugant. *Quinto*, primum variolarum ftadium fcenam fuam in fyftemate neruofo ordiri, hodie fatis conuenit. *Sexto*, hyfterica paffio maximam cum intermittentibus habet analogiam cet.

p. 147. Iam ad fomitem febrium intermittentium Nofter progreditur, quem, etfi b. SWIETENIVS negat, Cl. Auctor largitur. Materialem eiusmodi ftimulum adeffe debere in intermittentibus fuadent

crifes

crises intermittentium variae, caussae morbi materiales, contagium febrium intermittentium, morbi ex praemature suppressa febre, vt hydrops, obstructiones cet. affinitas intermittentium cum morbis aliis periodicis a fomite materiali, per circuitus renato, oriundis, vt est podagra, epilepsia cet.

In capite septimo de diagnosi febrium intermittentium loquitur. Haec circa duo potissimum versatur, quorum primum est, vt a qualibet alia febre dignoscantur eae, alterum veró ad typorum pertinet discrimina. Atque hoc rursus patet ex duplici ratione, nimirum vel ex ipso febrilis inuasionis principio; vel ex apyrexia aut succedente febre, aut emanente. Atque hic respiciendum est ad epidemiae genium, ad vrinas, licet non semper, lateritias, exacerbationes cet. p. 204.

In capite octauo narrantur effectus febrium intermittentium generales et speciales. Ad generales referuntur solidorum laxitas et debilitas, fluidorum spissitudo, tenuitas, acrimonia. Specialibus effectibus adnumerantur procliuitas in sudores, obstructiones viscerum abdominalium, hydropes varii, leucophlegmatia, abscessus purulenti, scorbutus, haemorrhagiae, sapor deprauatus. Oriuntur quandoque in febre hac et alia mala ab ipsius paroxysmi vehementibus motibus febrilibus. p. 215.

In capite nono venit Noster ad prognosin febrium intermittentium. "Qui quartana vexantur, ait HIPPOCRATES, non vllo magno aliquo morbo corripiuntur. Quodsi antea corripiuntur, quartana succedente liberantur.„ Idem obseruatum est de tertiana, vti ex exemplis a Nostro additis elucet. p. 228.

Febres intermittentes haud ita expertes esse periculi, quam vulgo quidem fertur, monet Ill. p. 238.

DE HAEN. Quemadmodum itaque morbi grauiſ-
ſimi ope febrium intermittentium aliquando ſanan-
tur, ita et grauiſſima mala nonnunquam per eas
ipſas febres concitantur. Rurſus hic exempla
a Noſtro collecta ſunt.

p. 250. E reduplicata febre, ſi fiat ſimplex, bonum eſt.
p. 252. Paroxyſmus poſt exhibitum corticem Peruuianum
vehementior factus, febrim breui finitum iri por-
p. 255. tendere a nonnullis creditur. Soluitur febris in-
termittens variis criticis euacuationibus, ſudore,
vomitu ſpontaneo, alui fluxu, vrina, haemorrhagia
vteri, narium cet.

p. 261. Soluitur febris intermittens quoque metaſtaſi
p. 271. facta varia, ad lienem, crura, cutem. Pariter haec
ſoluitur et ictero ſuperueniente, ſi hypochon-
drium dextrum non ſimul laboret, itemque et
conuulſione.

p. 273. Quotidiana intermittens eſt pertinax ac diu-
turna, nec non procliuis in graues morbos alios,
vt eſt ſopor apoplecticus, hectica febris, hydrops
p. 276. cet. Tertiana vero eſt breuiſſima intermittentium,
diuturnior ſi eſt, in quartanam degenerat, periculi
expers eſſe a multis creditur; adduntur vero ex-
empla ab Auctore Noſtro, quae contrarium docent.
Effloreſcentiae circa os et nares ſuperueniunt in-
termittentibus ab initio male, circa finem bene ſe-
cundum Ill. ROSENSTEIN obſeruationes. Noſter
autem arbitratur has effloreſcentias ſignum eſſe
criſeos per ſudores. Apparent et in aliis locis, vt
in digitis, eiusmodi puſtulae.

p. 287. Quartana ſcandalum olim medicorum ob diu-
turnitatem et difficultatem curationis appellabatur.
Periculo carere eam a veteribus affirmatur, iunio-
res ad longaevitatem ea diſponit et proceritatem
corpori iuuenili conciliat. Oritur aut per ſe, aut
ex

ex aliis typis, lepra aut elephantiasi affectos raro prehendit. Grauida, quartana laborans si viuam pariat prolem, haec plerumque cum quartana in lucem venit. Furunculus in buccis natus eam protinus soluit. Quartanam bis in vnum eundemque hominem cadere posse affirmatur et negatur.

Quintana febris intermittens est omnium pessima. Bis vero eam curauit ope corticis Peruuiani b. WERLHOFIVS. p. 306.

Missis vernalibus et autumnalibus febribus intermittentibus ad partem alteram huius voluminis primi nos conuertimus, quae potissimum febribus intermittentibus medendi methodum spectat. Ac in prima quidem sectione traditur has febres curandi ratio tempore paroxysmi. Cum vero febrilis accessio, testante WERLHOFIO, morbus sit sui generis, qui nullo compesci potest remedio, nihil hic restat, quam indicatio palliatiua, qua paroxysmi effectus praui praecauentur, leniuntur imminuunturque. Frigus febrile efficit vasorum spasticam constrictionem, sanguinisque coagulum. Ergo laxanda sunt solida spastice arctata et coagulum resoluendum eiusque vlterior genesis impedienda in frigore febrili. Et hic potissimum laudat Noster decoctum Ill. DE HAEN ex radice graminis, taraxaci, oxymelle simplici et sale polychresto. Tepidum nec adeo copiosum potum in stadio frigoris Noster non reiicit, frigidum autem seuere interdicit, quippe qui coagulum sanguinis magnopere auget, vnde non raro hypochondriorum obstructiones ac tumores duri generantur. Calor febrilis vero rarefacit sanguinem, laxat distenditque vasa. Nimia itaque sanguinis rarefactio et vasorum distensio est imminuenda. Humores spissi, acres, in putredinem proni, attenuandi, demulcendi, condiendi sunt. Hinc quies, stragulorum

P. II. p. 311. p. 315.

 mutatio,

mutatio, ſanguinis miſſio, vbi acerbiores capitis dolores et mentis alienationes adſunt, potus acidulatus, vti eſt b. VOGELII, ex aqua fontis, ſyrupo
p. 315. rubi idaei et aceto vini hic conducunt. In ſudore febrili reſpiciendum eſt ad materiam febrilem facilius eliminandam, ad ſubtiliorem ſanguinis partem, quae amittitur, ſubſtituendam et ad vires vitae erigendas.

p. 318. In ſectione ſecunda curandi ratio febres intermittentes tempore apyrexiae traditur ac primum quidem conſiderat Noſter indicationes generales, quae potiſſimum cernuntur in cauſſa proxima deſtruenda et effectibus morboſis a febre productis corrigendis, cet.

p. 322. Deinde ſanguinis miſſio in febribus intermittentibus interdum profecto vtilis et neceſſaria eſt. Id quod hic probat et litem, quae idcirco ab aliis atque aliis Auctoribus eſt mota, Cl. Auctor commemorat. Venarum tundendarum ſelectum, quem veteres inprimis diligenter obſeruarunt, nec omnino reiicit, nec penitus aſſumit.

p. 348. De emeticis et catharticis agitur in tertio capite, quorum remediorum neceſſitatem, vtilitatem et praeſtantiam harum febrium profligandarum iam diu ante medici praedicarunt. Nihilominus autem celeberrimi medici inter ſe interdum diſcrepant. Ne itaque tironibus in tam neceſſaria doctrina ambiguitatis quidquam relinqueretur, illam ad certa quaedam capita Noſter redegit. Quamobrem conſiderat primum horum remediorum in febrium intermittentium curatione indicantia, dein tempora ad ea exhibenda idonea, poſtea ſelectum, cautelas quasdam, limites, ſpecifice quaedam laudata remedia et tandem contraindicantia.

Inter indicantia emeticum et purgans refert Noſter febris pertinacem typum, ſi ſcilicet, nec horam inuaſionis, nec periodum mutat febris, neque eius vehementia imminuitur, multa etiamſi adhibita ſint remedia. Quoad tempus haec remedia hic exhibendi quaeritur a Noſtro, vtrum melius in paroxyſmo, an in apyrexia ea adhibeantur? porro vtrum in principio morbi, an aliquot acceſſionibus ſuperatis? Tempus integritatis Noſter praefert et ſi ſaburra primarum viarum febri occaſionem dedit, a principio morbi. Quod ſi vero ſublata cauſſa, tum febris pergat, nec obediat remediis, haec remedia ſunt ita porrigenda, vt eorum operatio in tempus paroxyſmi incidat, h. e. paulo ante inuaſionem vel ingruente iam inuaſione. p. 350. p. 356.

In ſelectu horum emeticorum et purgantium remediorum Cl. Auctor ad tria potiſſimum reſpicit: 1) vbi emetica purgantibus ſunt praeferenda et vice verſa; 2) eccoprotica, an draſtica dari oporteat; 3) remedia recenſentur contra has febres, vt ſcammoneum, eſula, helleborus, butyrum antimonii, mercurius vitae, antiquartium DETHARDINGII, puluis Cornachinus, febrifugum ſeu antiquartium RIVERII, vitriolum Cyprinum, et album, aqua ſtillatitia roſarum pallidarum, aſari radix et folia, ſulphur antimonii auratum, vitrum antimonii ceratum, mercurius vitae coeleſtis KLAVNIGII, arſenicum, quorum remediorum antifebrilium hiſtoriam curate Noſter hic congeſſit. p. 364.

Inter cautelas, quas addidit Noſter, memoremus paregorici exhibitiones poſt abſolutam emeſin aut catharrſin: ceterae ſpectant idioſyncraſiam aegri, remediorum naturam, et vim, formamque, qua exhibeantur. p. 406.

p. 412. Dum contraindicantia, quae ſunt grauiditas, quartana cet. et vſum emeticorum et purgantium vetant, Noſter expendit, tres ſtatuit canones; 1) poſt febrem, cortiçe Peruuiano depulſam, purgantium vſus nec ratione reliquiarum febris expellendarum, niſi rariſſime eſt neceſſarius, nec etiam ſatis tutus ob recidiuae metum; 2) ſi vero ex accidente quodam purgare oportet, cathartico iungatur cortex Peruuianus et operatione finita exhibendum eſt paregoricum, poſt hoc autem doſes aliquot corticis: 3) cauendum, ne purgans die paroxyſmi porrigatur.

p. 417. In capite ſexto tractat Noſter ſoluentia. Duo ſunt ſoluentium genera quorum vnum in fluida ſolummodo, alterum in ſolida et fluida agit et potiſſimum roborando ad lentorem humorum celerius deſtruendum conducit. Ad priorem claſſem pertinent mere vel aquoſa, vel ſaponacea vel ſalina mitiora, vt diluentia, reſoluentia et incidentia, ad poſteriorem vero claſſem referuntur ea, quae praeterea aromate efficaci polleant, vt amara

p. 423. cet. Aqua vel ſimplex pura, vel acidula medicata largiter hauſta refertur hic a Noſtro inter remedia antifebrilia ad primam claſſem pertinentia, porro millepedes et procul dubio araneae, alcalina fixa, ſalia media inprimis ammoniacum, mercurius hic memorantur. De altera claſſe remediorum digeſtiuorum agit Cl. Auctor paulo inferius.

p. 447. Caput quintum complectitur diaphoretica. Indicant autem prae ceteris illorum vſum in intermittentibus perſpiratio ſuppreſſa, epidemica conſtitutio, ab humido frigore atmoſphaerae, endemicae febres in locis humidis frigidis, typus praeſertim tertianarum, licet quotidianae et quartanae perinde hac methodo quandoque ſe profligari patiantur, febrileſque motus pertinaces. Tempus ad diapho-

diaphoresin maxime opportunum hic Noster iudicat apyrexiam sub finem vergentem. Selectus diaphoreticorum hic adhibendorum proficiscitur partim a varia horum vehementia, partim a peculiari aduersus has febres nonnullorum diaphoreticorum virtute. Et haec remedia potissimum sunt p. 453.
succi plantarum amararum, acida penetrantia, vt acetum, succus citri, alcalina item volatilia, inter quae hic varia animalium stercora memorantur, oleum animale DIPPELII, sulphur minerale, hinc etiam puluis pyrius febrifugum est militum, antimonium et crudum et diaphoreticum, aromata acerrima ignea.

In capite sexto de diureticis agit Noster et in- p. 485.
ter ea potissimum his in febribus efficacia reperta sunt semina pastinacae et balsamus de copaiua. Roborantia in his febribus Noster considerat in se- p. 491.
ptimo capite, quae agunt 1) *neruos roborando* h. e. tantam ipsis elasticitatem, aut rigiditatem, aut quidquid illud sit, quod motibus morbosis restitit, conciliando, vt ad impulsus febriles periodice excitari solitos, non protinus in spasmos cieantur. Quo fit, vt character febrilis elanguescat pedetentim et aboleatur: 2) *obtundendo neruorum sensilitatem*, vt febrilem illum stimulum non percipiant. Remedia haec vtrique indicationi facientia satis, audiunt neruina et quidem roborantia priora, posteriora vero narcotica, quorum quaedam hic nominemus: nux moschata, dictamni albi radix, gummi aromatica, inprimis myrrha, item quassia, floresque chamaemeli.

Iam venit Noster ad adstringentia in octauo ca- p. 500.
pite. Haec sunt plantago, gallae, cupressi coni seu nuces, acaciae radix, cortex iuglandis, cerasi, fraxini, cascarillae, salicis cet. alumen crudum, martialia cet.

Inter

p. 515. Inter narcotica, quae nunc ſequuntur, memoremus nucem vomicam, dulcamarae ſtipites, opium et varia eius praeparata et compoſita.

p. 527. In capite decimo de cortice Peruuiano Noſter diſſerit. Illius efficacia cernitur in ignota illa proegumena reuerſionum periodicarum cauſſa tollenda, ideoque ille verum atque vnicum ſpecificum remedium febrifugum laudatur. Indicant eius vſum febris pertinacia, variis fruſtra adhibitis remediis ſupra a Noſtro nominatis, periculum é febre imminens et febris increſcens, euacuationibus praeſtitis. Puluerem corticis Peruuiani omnibus reliquis formis et praeparatis Noſter refert. In doſi definienda reſpiciendum eſt ad remedii bonitatem et formam, aegri aetatem, apyrexiae durationem et longitudinem, ac vel maxime ad morbi magnitudinem periculumque. Porro diſſeritur de variis remediis, quae cortici diuerſas ob rationes admiſcentur, vt rheum, radix ſerpentariae Virginianae, flores chamemaeli, opium et mercurius, aliaque. Contra indicant autem vſum corticis Peruuiani inter alia aegri idioſyncraſia, aegritudo, a febre depulſa, aucta, inflammatio interna, icterus cet. Atque ita vſum corticis indicantia, contraindicantia et coindicantia Cl. Auctor curate conſiderat et exemplis illuſtrat.

p. 583. In capite vndecimo tranſit Noſter ad compoſita febrifuga. Haec ſunt antifebrilis puluis MORTONI, MEADII, DE HAEN, HOFFMANNI, TRILLERI, LANZONI, NIGRISOLI, SENAC, TOZZI et KLAVNIGII cet. Electuarium HOFFMANNI, TRILLERI, NIGRISOLI, pharmacopaei Geneuenſis, SENAC, trochiſci HEVRNII, vinum HOFFMANNI atque TISSOTI. Harum compoſitionum formulae hic inueniuntur et alia praeterea eiuſmodi compoſita indicantur.

p. 597. Caput duodecimum febrifuga externa remedia complectitur, quorum Auctores potiſſimum

ſunt

ſunt veteres, etiamſi et ea ipſa a recentioribus *) landantur. Haec ſunt clyſmata, balnea frigida et calida, pediluuia, frictiones ſpinae dorſi variis vnguentis et oleis, quorum hic Noſter mentionem facit; porro electricitas, epithemata varii generis et variis corporis locis applicata. Epithemata haec ſunt vel neruina, vel veſicas aut puſtulas excitantia, vel ſolum ruborem, vel emetica, e. gr. Erygerum ſeu Senecio vulgaris externe applicatum. Loca vero ſunt carpi, plantae pedum, poplites, axillae, cardia, ſpina dorſi ſcrobiculus cordis, regio lienis, renum, cet. Cortex Peruuianus et hic externe ſuadetur ab Auctoribus. Huc porro pertinent tranſplantatio p. 642. et amuleta, quorum plurimorum vſum Noſter exemplis hic probat.

Vltimo capite traditur de regimine diaetetico. p. 656. Mentionem et hic facit Cl. Auctor appetitus automatici, quo ſedato plerumque a febre conualeſcere aegros exempla proſtant. Ceterum non ſpectatur hic ſolum ad alimentorum quantitatem, et qualitatem, item ad tempus ea exhibendi, ſed etiam ad aërem, lectum ac decubitum, motum muſcularem, animique commotiones.

Appendix continet vndecim febrium intermit- p. 681. tentium hiſtorias ab aliis aliiſque Auctoribus DE HAEN, DONALD MONRO, SCHELHAMMER, BALLONIO cet. traditas, quae partim ea, quae antea a Noſtro ſunt diſputata, illuſtrant, partim ſingularia ſpectant phaenomena et integrae notatu dignae ſunt.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XX. p. 294.

X. ERNST.

X.

ERNST ANTONS NICOLAI *Pathologie oder Wissenschaft von Krankheiten. Dritter Band. Halle in Magdeburgischen verlegt von Carl Hermann Hemmerde* MDCCLXXIII. 8. *Seit.* 768. *ausser der Zueignungsschrift und Vorbericht.*

i. e.

Pathologia seu scientia de morbis Auctore Cl. ERNESTO ANTONIO NICOLAI. Tomus III.

Hic tertius tomus complectitur continuationem et finem doctrinae de febribus, quae totum secundum tomum *) iam effecit. Finiunt praeterea hunc tomum additamenta ad primum **), quoniam mutauit Noster consilium antea sibi propositum, quod cernebatur in eo, vt esset hic liber praelectionibus academicis accommodatus. Atque ita incipit cum febre scarlatina eiusque diuersitate, dein agit de vrticata, morbis inflammatoriis, e. gr. pleuritide, peripneumonia, paraphrenitide, erysipelate pulmonum, inflammatione pericardii, cordis, phrenitide, paraphrenesi, angina, inflammatione ventriculi, enteritide, hepatitide, splenitide et nephritide, vesicae, vteri cet. inflammatione. Porro de febre asode, pestilentiali, febribus putridis neruosis, essera, Sora, Sare, pemphigo, aphthis cet. Cl. Auctor agit. Iam de singulis nonnullis exempli loco videamus.

p. 29. Scarlatina non semper Nostro videtur contagiosa. Multum cum ea conuenit vrticata, quae et dicitur essera sora et sare, germanice *Wiebelsucht.*

Nunc

*) v. comm. nostr. decad. III. Suppl. I. pag. 22. quod proxime pollicemur.

**) v. ibid.

Nunc progreditur Nofter ad febres inflammatorias. Non omnes inflammationes excitant febrem. Nam nifi fpafmus fibrarum, quem oportet comitari inflammationem, per totum corpus penetret, nunquam oriri poteft febris. Atque primum quidem pleuritidem et peripneumoniam vberius perfequitur et pleuritidis varias fpecies, vt fanguineam, inflammatoriam, phlogifticam, veram exquifitam, legitimam, effentialem, puram, ordinariam, putridam, biliofam putridam et non putridam, benignam, malignam, flatulentam, verminofam, ftomachalem, inteftinalem, hepaticam, pituitofam, catharralem, epidemicam, veram et fpuriam feu notham, veram internam, veram externam, fpuriam idiopathicam et deuteropathicam, flatulentam catarrhalem. Dein contemplatur Nofter pleuritidis fpecies a Cl. SAVVAGES in nofologia fua methodica *) conftitutas, et peripneumoniae diuerfam fedem atque diftributionem tradit. Eryfipelas pulmonum, morbus a LOMMIO quidem defcriptus, attamen obfcure, videtur Noftro effe inflammatio mediaftini. Carditidem Nofter exponens, Cl. DOEVEREN exempli **) mentionem fecit et varios cafus de exulceratione cordis memorat. Phrenitis f. phrenefis f. phrenetiafis alio atque alio modo ab Auctoribus defcribitur et explicatur. Varias eapropter Cl. Auctor hic collegit Auctorum variorum fententias et pari modo de paraphrenitide agit. Symptomata paraphrenitidis leuiora funt, quam phrenitidis fequelae, eft ea non tam cito letalis, quam haec, et facilius ideo curatur. Saepius quoque apparet paraphrenitis, quam phrenitis, fed

p. 34. p. 130. p. 219. p. 225.

*) Tom II. p. 448 fqq.

**) v. comm. noftr. Vol. XIV. p. 160.

ſed alio nomine plerumque occurrit. Febres enim exanthematicae, malignae putridae ſaepe nihil aliud ſunt, quam paraphrenitides, quorum morborum cauſſa in abdomine eſt quaerenda. Non

p. 265. probat Noſter diuiſionem, anginae et cynanches, neque enim eam neceſſariam neque vtilem cenſet; potius reſpicit ad reſpirationem et quanto difficilior eſt ea, tanto periculoſior angina euadit. Gaſtriti-

p. 327. tem rarum eſſe morbum alii affirmant, alii negant. Affirmatur praecipue a FRIDERICO HOFFMANNO. Dum Noſter metritidem ſeu hyſteritidem perſequitur, febrem puerperarum peculiarem a Cl. HVLME primo deſcriptam memorat, cuius vero

p. 512. a nobis alibi *) eſt mentio iniecta. GESNERI febris craſſa videtur Noſtro eſſe febris cachectica et febris neruoſa lenta, quam HVXHAMVS accurate deſcripſit, eaque oritur ab acrimonia quadam, quae humores nimis reſoluit et magnam imbecillitatem atque debilitatem inducit.

p. 675. Additamenta ad primam partem finiunt hunc tertium tomum. Si motus corporum, qui per canales corporis humani fiunt, conſiderantur, a tribus potiſſimum cauſſis pendent; nimirum 1) a corpore, quod per canales corporis humani mouetur; 2) a canalibus, per quod motus corporum fit; 3) a vi, qua motus quorundam corporum per canales corporis humani efficitur. E. gr. ſanguis, vaſa ſanguifera, et contractio eorum, porro aër, canales aërei, nares nempe, os et aſpera arteria et vis reſpirationis. Atque ita vrinae fluxum, partum, ſeminis eiaculationem cet.

Quod

*) v. ſupra p. 73. ibi et Cll. LEAKE et WHITE, eandem rem tractantium, ſcripta recenſuimus.

Quod ſi vero hi motus per canales corporis humani rite fieri debent, eorum corporum reſiſtentia contra vim, qua mouentur, non adeo fortis ſit, pariter et canalium reſiſtentia ſeſe habere debet et tertio vis, quae motus corporum per canales corporis humani efficit, tanta ſit, vt reſiſtentiam naturalem, qua pollent corpora mouenda quam habent canales et quam, corpora cum canalibus corporis humani coniuncta praeſtant, ſuperent. Fac itaque, vt ſiue reſiſtentia horum corporum, quorum motus per canales fieri debet, nimis magna ſit; ſiue vt reſiſtentia praeternaturalem in modum magna ſit, quam canales vi, qua mouentur, opponunt, ſiue vt corpora per noſtros canales vis mouens praeternaturaliter parua ſit; tunc deficiens motus eorum corporum per canales corporis humani, quem Noſter obſtructionem nominat, vt oriatur neceſſe eſt. p. 711.

Cauſſa itaque omnium omnino obſtructionum eſt ſiue nimis magna reſiſtentia canalium corporis humani, ſiue nimis magna reſiſtentia corporum, per canales mouendorum, ſiue praeternaturalis debilitas, vis et ita eiuſdem partis, a qua motus corporum per canales corporis noſtri effici debent. p. 713.

XI.

Dissertatio inauguralis, de morbis cutaneis. Quam eruditorum examini subiicit IOSEPHVS DIMSDALE, Britannus. Soc. Med. Edinburg. Sod. Edinburgi: Apud Balfour et Smellie, Academiae Typographos. MDCCLXXIII. 8, mai. pagg. 39.

Gratus Cl. CVLLEN, cui etiam disputationem hanc adscripsit, discipulus Auctor Noster, primo loco ostendere annititur, morbos hos non semper, nec nisi admodum raro, a vitiata qualitate sanguinis ipsius repetendos esse, partim quia fluida secreta saepissime in ipsis demum organis secretoriis formantur, vti testatur mucus et pus; partim quia eruptiones cutaneae interdum tantum a mutatione in ipsius sanguinis, maiori minoriue impetu ad vasa cutis determinati, distributione pendent, quorsum refert Noster guttam rosaceam a potu aquae ortam et huic substituta cereuisia disparentem, et exanthemata ab esu variorum animalium v. c. mytulorum cet. exorta; obiectionem, a periculo petitam, quod vlcera naturalia aeque ac artificialia, intempestiue siccata, item repulsionem eruptionum cutanearum sequitur, non euincere existentiam acrimoniae in sanguine praesentis, sed effectus hos itidem ad mutationem in fluidorum determinatione referendos, et cum effectibus, suppressionis menstruorum comparandos esse; dispositionem humorum generalem nullam esse, inde apparere, quod remediis in eos vniuersim agentibus adeo parum efficiatur, topica e contrario longe breuiore tempore curationem absoluant cet. Ab his tamen morbis eximit eos, in quibus manifeste ab acrimonia humo-

humorum gignuntur ac fouentur cutis morbi, ſcorbutum, luem veneream, ſcrophulas, exanthemata contagioſa (ſine dubio variolas et morbillos; de purpura enim aliter ſentit Cl. Auctor, eamque nonniſi ſymptomaticum morbum putat), venena per vulnera inflicta cruori immixta, cancrum, alioſque affectus reſorptione totum ſyſtema vitiantes. Tunc fontes horum morborum conſideraturus, in naturales ac praeternaturales eoſdem diſtinguit: priorum ſedem declarat in cuticula, vtpote naturali perſpirationis organo, in bulbis pilorum, et denique in ductibus excretoriis glandularum ſebacearum ponit. Praeternaturales fontes amplius non tangit, ſed ad Auctores, qui de variis eroſionibus vlceribuſque ſcripſerunt, prouocat.

Tandem therapeutica quaedam ſubiungit, monens, inutile atque ſaepe adeo noxium eſſe, multos affectus cutaneos, quum mere topici ſint, catharticis aggredi velle; et exemplum pſorae adducit, quae ſulphure et mercurio extus adhibitis breui feliciſſime tollatur, priori tamen remedio, interne vſurpato, vſu carente et altero nonniſi tardius agente; ſaepe etiam ſolummodo parte affecta deleta curationem praeſtari poſſe, vt in tinea (vbi etiam herpetis curatio per veſicatorium adduci debuiſſet); perperam hos morbos, etiam fomite in maſſa humorum haerente, purgantibus ſananda putari, febrilia tamen exanthemata laxantibus antiphlogiſticis non parum leuari. Poſtmodum de delectu diaphoreticorum diſſerit: aquis mineralibus, licet potiſſimum per vrinam euacuent, tamen vſum non denegat; ex vegetabilibus autem, ad decocta lympham depurantia adhiberi ſolitis, ſolum guaiacum virtute diaphoretica pollere aſſerit, ſed num adeo inſignem ſemper vſum praeſtet ipſe

 dubitat;

dubitat; potentius et certius agunt antimonium, inprimis regulina eius pars, et mercurius, qui vero, quibusnam potissimum morbis cutaneis accommodandus sit, aliorum iudicio Auctor Noster relinquit.

XII.

An Essay on the most effectual means of preseruing the health of seamen in the Royal nauy, and a dissertation on fevers and infection. Together with Obseruations on the Iail Distemper and the proper means of preuenting and stopping its infection. By JAMES LIND M. D. a new edition *) much enlarged and improued. London printed for P. Wilson and G. Nicol. 1774. 8. p. 363.

h. e.

Tentamen de mediis maxime efficacibus seruandi sanitatem nautarum in classe regia. Accedit dissertatio de febribus et contagio, vna cum obseruationibus de febre carcerum et methodo contagium illius destruendi et se ab illo praeseruandi. Auctore IACOBO LIND M. D.

Celeberrimus Anglorum medicus Cl. LIND, cuius alia scripta iam variis nostrorum commentariorum locis indicauimus, vno hoc volumine duos libellos iterum eosque auctos et emendatos edidit, qui antea distincti iam in lucem prodierant.

In

*) vid. comm. nostr. Vol. XIII. p. 481.

In primo libello, qui regulas de conſeruanda p. 1.
ſanitate nautarum continet, quidquid longa experientia hac de re Auctorem Cl. docuit, id omne breuiter et ita deſcribitur, vt et ab iis, qui a medica arte alieni ſunt, commode intelligi queat. Cum vero illae in compendio vix tradi poſſint, ſequentes obſeruationes adduxiſſe ſufficiat. In ſeptemtrionalibus regionibus, vbi perſpiratio ſae- p. 15.
pe ſupprimitur, vſus allii, ceparum et ſimilium radicum maxime proficuus eſt. Commendat quoque Noſter vſum infuſi ſpirituoſi allii.

Naues recens conſtructae ſanitati nautarum p. 23.
ob noxium vaporem, qui ex ligno exhalat, plurimum nocent. Errant nauarchae in eo, quod p. 26.
diaetam nautarum, dum ex frigidiore in calidius clima nauis tranſit, non mutent, eaque res inter cauſſas morborum, quibus nautae in calidioribus regionibus infeſtantur, non vltimum locum tenet.

Methodum vegetabilia et herbas per ſatis p. 39.
longum tempus in recenti ſtatu conſeruandi Cl. Auctor fuſe deſcribit. Vſum infuſi ſpirituoſi p. 63.
corticis Peruuiani, tanquam egregium antidotum contra febres contagioſas commendat. Quam noxii vapores ex paludibus in regionibus calidis p. 81.
exſurgant, variis exemplis Noſter probat ac fuſe triſtes effectus, quos in Guineenſi ora eiuſmodi nebulae habent, enarrat. Methodum aquam p. 88.
marinam per deſtillationem ita purificandi, vt dulcisfiat, qualis ea nunc in Anglia vſitatur, deſcribit Cl. Auctor.

Ingratus ſapor, quem aqua marina deſtillata habet, non a bitumine quodam in eo praeſente pendet, ſed empyreumaticus tantum omni-

bus aquis deſtillatis communis eſt, atque aqua
p. 103. aëri libero expoſita breui perit. Hinc omnia illa
additamenta, quibus tranſitum bituminis impedire
voluerunt, minus neceſſaria ſunt. Continet enim
aqua nullum plane bitumen, ſed tantum ſal marinum et ſalem amarum catharticum et in aqua
marina deſtillata nil peregrini, quam quaedam
acidi ſalis marini veſtigia reperiuntur.

p. 131. Secundum huius libelli caput regulas exhibet,
quae in praeſeruatione et curatione morborum
contagioſorum, qui in nauibus occurrunt, obſervandae ſunt. Fumigationum vſum maxime commendat. In febribus valde contagioſis aegri, qui
in aëre libero et tentoriis decumbunt, facilius cu-
p. 151. rantur, quam ii, qui noſocomiis incluſi ſunt. In
appendice venaeſectionum incautum vſum in regionibus calidioribus ſaepius nocere, interim tamen illam etiam in plethoricis haud raro neceſſariam eſſe, ita vt medicus ſine ſummo aegri damno eam omittere haud poſſit Cl. Auctor oſtendit. Gallicos medicos ob abuſum venaeſectionis in eiuſmodi malis et Hiſpanicos medicos ex eo reprehendit, quod praeter venaeſectionem in omnibus morbis calidarum regionum, chronicis et neruoſis non exceptis, ſine vllo facto diſcrimine, etiam refrigerantia adhibeant, cum tamen in ſimilibus morbis ſaepius aromaticis et roborantibus remediis opus ſit. Inprimis hoc in conualeſcentium cura obſeruandum eſt. Licet enim in Noſtris regionibus frigus atmoſphaerae tonicam vim exerceat atque aegri poſt morbum acutum ſuperatum ſaepius ſine vllo remedio conualeſcant, in calidioribus tamen regionibus non ſolum roborantia et aromatica, ſed et climatis ſaepe mutatio ad recuperan-

dam

dam perfectam ſanitatem requiritur. Indi et Nigritae copioſas venaeſectiones non ferunt et cibis ſuis ſemper aromata calidiora admiſcent, quae ettiam in his regionibus ſummi Numinis prouidentia copioſe creſcunt.

His Cl. Auctor varias obſeruationes thermometricas circa gradum caloris et frigoris, quae in diuerſo climate cum vno eodemque thermometro inſtituta fuerunt, nec non catalogum morborum, addit, qui in 6000 circiter aegris, per duos annos in noſocomium ſuum receptis, obſeruati fuerunt. p. 163.

In diſſertatione *de febribus et contagio*, cuius aliquot capita iam olim titulo inferius citato prodierunt*), quae vero in hac editione multum aucta et emendata ſunt, de morbis contagioſis agit, qui in claſſe regia et noſocomio, cui Cl. Auctor praeeſt, tempore vltimi belli graſſati ſunt. Hiſtoria vero eorum morborum, qui in claſſe obſeruati fuerunt, probat, maximam febrium partem, quibus nautae infeſtantur, a contagio quodam naui inhaerente, aut per veſtimenta et alia vtenſilia nautarum illi illato proficiſci. Febres quoque inflammatoriis plane ſimiles a contagio oriri pluribus exemplis demonſtrat. Alio tempore et in aliis aegris contagioſae febres ſe ſub ſpecie febris intermittentis oſtendebant, in quo morbo veſicatoria, in omni febre ex contagio orta maxime vtilia, celerrimam opem tulerunt. Ad ſtranguriam, quam cantharides ſaepe excitant, impediendam Cl. Auctor clyſmata cum oleo lini et diluentium ac mucilaginoſorum, nec non camphorae internum vſum commendat; quam etiam vnguentis addit, quibus re- p. 181.

 gionem

*) Two papers on fevers and infection.

gionem hypogaſtricam et pubis illinit. In febre lutea ſ. bilioſa Americana (*yellow fever*) ſerum ſanguinis e vena miſſi flauum et amaricans eſt. Diarrhoea in his febribus orta ſuſtinenda eſt. In dolore fixo topica remedia interne datis remediis praeferenda ſunt. Frigus contra vulgarem opinionem, contagii progreſſum non impedire probat, imo aër frigidus humidus ſaepe contagii maligni-
p. 218. tatem auget. Aër, quem mari inſpiramus, in aſſuetis inprimis magis ſanitati conducit, quam ille, quo terra continente frui poſſumus. Etiam diarrhoeae leues et chronicae contagioſae ſunt. Contagioſi morbi gradus et periculum a qualitate et natura miaſmatis recenſetur. Hoc ſaepe veſtimentis et ſtragulis inhaeret, pluraque exempla oſten-
p. 226. dunt, illud vel aëris externi acceſſu non deſtrui. Fumigationes vero efficaciſſimum ad delenda miaſmata remedium eſſe Cl. Auctor ſaepenumero expertus eſt. Inprimis ſulphuris fumus conducit.

p. 238. Secundo capite nouis obſeruationibus Cl. Auctor probat, plures morbos, qui maligni proprie non dici poſſunt, tamen contagioſos eſſe. Odor contagioſus, qui ex aegrotorum corpore in eiusmodi morbis exit, comparatur a Noſtro odore ſtraminis corrupti et putridi. Poſt febres contagioſas recidiuae ſaepe occurrunt, inprimis ſi quaedam diaetae vitia committuntur, quae etiam, ſi iam contagium in corpore latet, illius euolutioni anſam praebent. Vſus vomitorii ſub primo horrore febris, quae e contagio orta eſt, antequam pulſus plenitudo et celeritas vomitorii exhibitionem periculoſam reddit, ſaepe aegrum in ſanitatem reſtituit. Idem quoque in recidiuae initio ſimiles effectus praeſtat. Coniungenda tamen etiam cum eo purgantia et clyſmata, atque deinde exhi-

benda ſunt diaphoretica, vt ſal cornu cerui ad grana quinque cum laudani guttis viginti, aut aliquot grana camphorae in ſero lactis vinoſo. Hac methodo ex decem aegris, miaſmate febris malignae infectis, certo octo ſine vlteriore morbi progreſſu reſtitui, Noſter aſſerit. Numqnam vero alexipharmaca exhibeantur, niſi praegreſſis neceſſariis euacuationibus. Quodſi vero vomitorio exhibito, tamen euacuationes durent, aut vomitorium neglectum, aut peruerſa medendi methodus adhibita ſit, tunc ſtatim veſicatorium, ſi corpus vel extremitates dolent, dorſo, ſi autem dolor pectus occupat, dolenti loco applicetur. Celerrime opem veſicatoria in initio ſtatim applicata ferunt, ita vt plerumque ex viginti circiter aegris, quibus veſperi veſicatorium applicatum fuit, ſedecim niſi febris ſumma ſit malignitas, altero die calorem, cephalalgiam, dolorem extremitatum et febrem iam amiſerint. Venaeſectio in initio febrium malignarum ſemper nocet aut, ſi etiam a plethora indicata ſit, tamen poſt eam vomitorium non aeque vtile eſt. Huius methodi praeſtantiam Cl. Auctor in multis aegris expertus eſt. Non ſolum aliquot aegrotorum millia ea ſanauit, ſed etiam ex centum et quod excurrit miniſtris, aegris in noſocomio ſuo adſtantibus, octodecim menſium ſpatio quinque tantum perierunt, licet illud noſocomium ſemper maxime aegrotorum febre maligna correptorum copia refertum eſſet, pluresque ex his miniſtris quinquies vel ſexies miaſma ſuſciperent.

Antimonialibus medicamentis ſpecificam contra febres acutas vim Noſter tribuit. Oſtendunt eam etiam tunc, quando non vt euacuans, ſed vt alterans tantum remedium operantur. Ea ſemper in minori, ſed ſaepius repetita doſi exhibeantur. p. 258.

Vnicuique dosi tamen quatuor vel quinque grana camphorae et totidem grana nitri Auctor Cl. addit, quod etiam clysmatibus admiscendum est. Non solum in inflammatoriis, sed et in putridis febribus, imo in ipsa peste vtilissima sunt. Si antimonialia remedia vomitum vel diarrhoeam excitant, iis opiatum addit. Contrayerua et Serpentaria Virginiana nullam specificam vim contra morbos acutos habent. Opiata inprimis in decremento febrium vtilia sunt, aegro iam valde debilitato et exhausto, vbi veram analepticam vim ostendunt. Ex vno eodemque miasmate febres indole sua valde diuersae in diuersis aegris, v. c. febres biliosae, petechizantes, miliares, oriuntur. In hepatis inflammatione, morbi vehementia iam venaesectione et salium mediorum vsu imminuta, mercurius viuus, terreo medicamento mixtus, quam praeparationem in Anglicis officinis *mercurii alcalisati* nomine insignire solent, in India orientali, in pluribus Anglicis militibus vtilissimum se ostendit. Fomenta et pediluuia, a WHYTTIO in delirio febrili adeo commendata, etiam Cl. LIND summo cum fructu in suis aegris adhibuit. Nigras petechias Cl. Auctor raro vidit.

p. 270. Si nulla alia malignitatis symptomata adsunt, sola petechiarum praesentia malignam morbi naturam non ostendit. Valde mutabiles sunt petechiae et saepe leuibus quoque caussis euanescunt aut pallidiores fiunt. In vniuersum signa prognostica in febribus acutis saepe fallacia sunt. In aegris iam moribundis pulsus quandoque bonus est, aut in diuersis corporis partibus varius deprehenditur. Hinc ex omnibus figuris et symptomatibus simul sumtis tantum perfectum de aegri statu iudicium formari

formari poteſt. Amiſſus oculorum ſplendor, ſudor foetens et mala natura puris, quod ex vlceribus per veſicatoria excitatis profluit, inter peſſima ſigna referuntur. Diarrhoea, quae poſt morbum acutum ſuperatum remanet, a debilitate pendet, et roborantia remedia exigit. Tuſſis, quae eiuſmodi aegros infeſtat et phthiſin mentitur, non ab vlcere pulmonum, ſed vt Cl. Auctor ſaepius vidit, a ſero in cauitatibus internis et tela celluloſa ſtagnante oritur. Etiam in eiuſmodi aegris roborantia neceſſaria ſunt, quae Auctor cum vſu lactis et rhabarbari cum calomel coniungit.

In cadaueribus eorum, qui morbis contagioſis perierunt, Cl. Auctor fere ſemper magnam puris gelatinoſi in aliquà cauitate effuſi quantitatem reperit. Simile hoc eſt cruſta illa, quae ſanguinem ex vena miſſum in eiuſmodi aegris tegit: ſuperficies viſcerum, quae in cauitatibus contenta erant, in quibus haec puris collectio reperiebatur, variis vlceribus minoribus eroſa deprehendebatur. Pendet vero haec lymphae purulentae effuſio ab exſudatione lymphaticae ſeu glutinoſae partis ſanguinis, quae etiam cruſtam phlogiſticam format et quae in variis morbis ſe a reliquis ſanguinis principiis ſeparat ac in has cauitates extravaſatur. Monet Cl. Auctor hac occaſione ſe tres ſpecies extrauaſationum in morbis, in ſcorbuto nempe, phthiſi et febribus obſeruaſſe. In primo morbo ſanguis non in telam celluloſam ſolum, ſed et in ipſam muſculorum ſubſtantiam effunditur, ex quibus, ſi cadauera hominum ſcorbuto demortuorum diſſecantur, ſaepe magnae ſanguinis coagulati maſſae eximi poſſunt. In inteſtinis etiam, ventriculo, omento cet. in eiuſmodi hominibus maculae rubrae vel nigrae deprehenduntur, quae a cruo-

p. 279.

p. 285.

re

re in telam cellulosam horum viscerum effuso oriuntur. Si, vti nonnunquam fit, in scorbuticis aqua in pedibus effusa, oedema producit, illa telam cellulosam subcutaneam tantum occupat. Secunda extrauasationis species est in phthisi, vbi aqua in telam cellulosam musculis interiectam extrauasatur. Tertiam tandem Noster facit illam exsudationem lymphaticae partis sanguinis, quae in febribus nonunquam accidit, de qua modo diximus, et quae a peculiari mutatione lymphae eiusque mutatione in materiam puri analogam pendet. Pus vero in febribus saepe in pectoris cauitate colligitur. Hinc vsus, quem vesicatoria si mox in initio adplicantur, praestare solent, forte ex eo pendet, quod illa secessum particularum purulentarum et corruptarum e corpore promoueant. Si infectio a corporibus peregrinis in sanguinem illatis pendet, eae in lympha sine dubio continentur, atque earum euacuatio ad sanationem morbi multum confert. Hinc fonticuli et setacea a pestis similiumque morborum contagio nos tutos praestant et abscessibus v. c. bubonibus pestilentialibus ortis venenum susceptum iterum e corpore expellitur. Si vesicatoria vel nullam plane vesicam excitant, vel materia effluens flauescens, viridescens et foetida est, hoc summum aegri periculum indicat, ita vt vel ex hac sola re de malignitate morbi iudicium formari
p. 289. possit. Non summe malignae tantum febres, sed et leuiores saepe contagiosae sunt atque symptomatibus tantum et periculi gradu pro varia
p. 292. aegri constitutione differunt. Febres natura sua malignae contagiosae, nonnunquam satis benignae sunt, vt febris flaua Americana. Nonnunquam febris contagiosa, quae in initio maligna fuit, postquam epidemica per aliquod tempus grassata est,

magis

magis benigna fit, imo contagiofam fuam naturam amittit, quod exemplo variolarum Cl. Auctor probat. Cauffam vero huius rei, vt plura alia, quae circa contagium obferuari poffunt phaenomena, non explicari poffe candide Nofter fatetur.

Tertio capite, quod *additamenta* varia continet, Cl. Auctor variis obferuationibus confirmat, vnam eandemque febrem contagiofam in diuerfis aegris fymptomatibus fuis ita variare, vt febres diuerfas quafi producat. Anginam malignam, quae in Anglia fatis frequenter graffatur, fpeciem peftis feu ex ea ortam effe probat. A TOVRNEFORTIO, qui eam in Archipelagi infulis vidit, *peftis infantum* nomine infignitur. Confirmat Cl. Auctor vfum praecocem emeticorum in hoc morbo. Peffimum fignum eft, fi in febribus malignis vlcera veficatoriis excitata crufta gelatinofa coriacea teguntur, quae nonnunquam pollicem craffa eft et a partibus fubiectis tantum parua liquoris ex iis exfudantis copia feparatur. Si caro fubiecta maculas albas vel rubras oftendit, bonum eft; fi vero maculae pallidae vel obfcuri coloris funt, aeger certo perit. p. 299. p. 303.

Quarto capite *de febre carcerum* (Iail-feuer) differit, quae in Anglia faepius, vti ex aliis fcriptoribus notum eft, magnas ftrages edit. Haec febris vt plurimum, ad neruofas malignas pertinet, atque licet fere nulla fymptomata adfint, ex quibus malignitatis fufpicio oriri poffit, tamen faepe lethalis eft. Contagiofa eft, licet non omnes, qui eius vi expofiti funt, et v. c. vno carcere continentur, afficiat. Miafma vt plurimum veftimentis et ftragulis, non aëri inhaerêt. Inter remedia, quibus contagii vis deftruitur, ignis reliquis omnibus praeferendus eft. Quae Cl. Auctor de febribus contagiofis, quae tempore vltimi belli in claffe Gallica graffa- p. 306.

grassatae sunt, de methodo contagii febris carcerum progressum in carceribus et iudiciis publicis
p. 349, impediendi cet. habet omittimus. Methodum quoque Cl. Auctor describit, qua aegros febribus contagiosis laborantes ex classe Russica, quae ad mare mediterraneum iter faciebat, in suo nosocomio tractauit.

XIII.

Pharmacopoea Suecica. Cum gratia atque priuilegio Sacrae Regiae Maiestatis. Holmiae MDCCLXXV. typis Henr. Fougt Eq. Ord. Wasae Typograph. Reg. 8. pagg. 237. praeter dedicationem, praefationem et tabulam.

Placet profecto haec pharmacopoea, quae et denuo latine impressa *) ac in Germanicam linguam cum annotationibus est translata **), breuitate, bono selectu simplicium remediorum et simplicitate compositorum medicamentorum. Nam ita ea a Collegio Medico est suscepta, vt primum medicamenta simplicia iuxta alphabeticum ordinem et cum nominibus pharmaceuticis enumerentur, additis nominibus Linnaeanis, dein praeparata et composita cum indice eorum exponuntur, adiecta tabula, exhibente quantitatem opii, mercurialium, emeticorum et purgantium in medicamentis compositis. Inter canones, qui sunt propositi, quosdam modo indicemus: herbae,

*) Pharmacopoea Suecica. Holmiae et Rigae apud Fr. Hartknochium. 1776. 8.

**) *Leipzig*. 1776. 8.

bae, plantarum ſummitates et flores ſiccentur celeriter ad lenem ignem; plerique ſucci gummoſi et gummi reſinae triturentur gelu vrgente et ſeparentur ab heterogeneis: pro pulueribus compoſitis fiant ſingulorum ingredientium pulveres et deinde miſceantur exactiſſime in mortario: cet. Comparauimus quaedam compoſita remedia, eaque vtiliter et apte mutata eſſe deprehendimus e. gr. Lohoc ſanum et expertum, p. 131.
quod hic linctus leniens appellatur; morſuli Im- p. 133.
peratoris, qui hic morſuli aromatici melius p. 145.
nominantur: pilulae polychreſtae, ſpecies cepha- p. 169.
licae vulgo ſpecies pro cucupha dictae, diaſcordum FRACASTORII, extractum panchymagogum CROLLII cet.

Exempli loco quaedam compoſita medicamenta hic habeto: *Balſamum neruinum* vulgo balſamum vitae. Recipe olei ſtillatitii caryo- p. 73.
phyllorum, cinnamomi, lauendulae, macis, ſingulorum ſcrupulum vnum, tincturae ſuccini vncias quatuor. Miſce. *Diaſcordium* vulgo confe- p. 88.
ctio Iaponica ſiue electuarium e ſcordio FRACASTORII. Recipe ſucci Iaponici depurati vncias tres, foliorum ſcordii, fabae pechurim, radicis tormentillae, ſingulorum vncias duas, pulueratis admiſce opii in vini Hiſpanici q. ſ. ſoluti drachmam vnam cum dimidia, ſyrupi roſarum vncias viginti octo. Fiat Electuarium. Si aliquamdiu ſeruatum areſcat, vini Hiſpanici paulum adiiciendo, ad debitam craſſitudinem redigatur. *Emulſio ſalina.* Recipe Tartari Tartariſati drachmas duas, mellis vnciam vnam cum dimidia, aquae fluuiatilis libram vnam. Solutionem in mortario marmoreo triturando miſce cum amygdalarum dulcium contu-

p. 111. contuſarum vncia vna. Cola. *Extractum cathar-ticum* vulgo extractum catholicum ſiue panchy-magogum CROLLII. Recipe colocynthidis a ſe-minibus purgatae vncias duas, aquae fluuiatilis libras duas, coque leni igne ad dimidium et co-latura balnei calore evaporetur ad mellis craſſitu-dinem. Tum ei admiſce ſequentia in pulue-rem tenuem trita: ſcilicet aloes ſuccotrinae vncias duas, ſcammonei vnciam vnam, tartari vitriolati drachmas duas. Maſſae ab igne remotae adde extracti nucum iuglandis drachmas tres, olei ſtilla-titii caryophyllorum drachmam vnam. Miſceantur.

p. 146. *Pilulae ſaponaceae* ſiue pilulae anthartriticae. Recipe ſaponis albi Hiſpanici vncias duas, extra-cti betulae vnciam vnam, rhabarbari puluerati

p. 148. drachmas duas. Miſceantur. *Puluis alexiterius* vulgo puluis ſudoriferus DOWERI. Recipe cal-cis antimonii diaphoretici vulgo antimonii dia-phoretici vnciam vnam, radicis ipecacuanhae puluerifatae grana ſedecim, opii grana octo. Fiat

p. 153. puluis bene miſcendus. *Puluis nutricum.* Reci-pe magneſiae albae vnciam vnam, flauedinis cor-ticum aurantiorum, ſeminum foeniculi ſingulo-rum drachmam vnam, ſacchari albiſſimi dra-chmas duas. Mixta in puluerem redigantur. Index praeparatorum et compoſitorum medica-mentorum finit hanc pharmacopoeam.

XIV.

XIV.

Apparatus medicaminum tam ſimplicium, quam praeparatorum et compoſitorum in praxeos adiumentum conſideratus. Volumen Primum. Auctore IOANNE ANDREA MVRRAY D. medicinae et botanices in Academia Regia Gottingenſi profeſſore publico ordinario, horti regii botanici praefecto, Regiae Academiae ſcientiarum Gottingenſis et Holmienſis vti et ſocietatum oeconomicarum Bernenſis et Cellenſis membro. Gotting. apud Ioannem Chriſtianum Dieterich 1776. 8. mai. pagg. 627. praeter dedicationem et praefationem.

Ergo in praxeos adiumentum hic apparatus medicaminum a Cl. Auctore eſt diligenter collectus et docte conſcriptus, atque talis a nobis deprehenditur, qualem exſpectauimus *). Id quod iam ex praefatione a Noſtro praemiſſa intelligitur, in qua primum, quid ad conſcribendam materiam medicam vtilem pertineat, perſequitur, dein ſuae huius ipſius rationem exhibet, cuius ſumma profecto perquam vtiliter eo redit, vt hic colligat Cl. MVRRAY tam ſimplicia, quam praeparata et compoſita medicamina in verum atque rectum practicum vſum. Ac primum quidem in materia medica recte conſcribenda, vti in praefatione docet, ad hiſtoricam medicamentorum ſimplicium cognitionem, quae baſis eſt reliquorum omnium, quae de medicamento ſcitu ſunt neceſſaria, reſpicit Cl. Auctor, atque in ea requirit, vt praemiſſo nomine pharmaceutico et ſyſtematico talis ſpeciei

*) v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 512.

ſpeciei deſcriptio ſuppeditetur, qua ab affinibus dignoſci poſſit; ſubiectis ſynonymis probatioribus; icone ſelecta; cum patria et ſaepe quoque ſoli genio, quod inſignem vim in mutandis ſtirpium viribus habet, exemplo Valerianae officinalis manifeſto; et ſi qua cum alia ſpecie ſimilitudine arctius iungitur, et huius, etſi apud medicos non vſitatae, notae, diſcriminisque vtriuſque cauſſae enumerentur. Porro character illius partis, quae in uſum vertitur, ſuggeratur, dein ſigna bonitatis cet. Quapropter Ill. LINNAEI tam nomina, quam deſcriptiones praemiſit, ſynonyma adiunxit hinc inde proprio ſtudio collecta, additis fontibus; icones in libris diſperſas, naturaeque conuenientiſſimas et pariter locos natales laudauit; nomina inter pharmaceutica memorat Anglorum et Gallorum: ex itinerariis multa inprimis exotica medicamina deriuauit; praeparata atque compoſita non ſolum Germanorum, ſed etiam Anglorum, Danorum cet. pertractauit, additis praeterea variis compoſitis hinc inde in libris ſparſis.

Hiſtorica parte medicamentorum a Noſtro diligenter conſiderata, ad virtutes eorum expendendas definiendasque Cl. Auctor progreditur. Atque hic Cl. MVRRAY non ſolum medicum vſum curauit, ſed et oeconomicum adiecit. Aliis atque aliis modis, quorſum et chemicam analyſin refert, quibus hoc ab Auctoribus variis ſit peractum, enarratis, optimum virtutum medicaminum magiſtrum experimenta iudicat, nec haec vnice in hominibus vel brutis inſtituta, ſed etiam extra corpus viuum capta, etiamſi et hic Noſter monſtrat antiſtare omnibus reliquis inueſtigandi vires medicaminum modis experientiam in ipſo humano corpore ſuſceptam. Atque hic ſibi poſuit legem, vt iis potiſſimum effatis inhaereret, quarum veritas fida

caſuum

casuum narratione et simplicitate methodi enituit. Quae accuratio quum in recentiora praecipue cadat, ad haec praesertim sermonem restrinxit. Subinde in historiam inuentionis descendit, fatetur tamen Cl. Auctor se potuisse plura de hac dicere, si practici medici interesse haec scire putarit. Rarius modum, quo vim exserant medicamenta, explicare tentauit. Praestat enim scire, quid remedium efficiat, quam quomodo effectum edat. In huius disquisitionis locum fidam omnium momentorum, quae ad curationem spectant, commemorationem substituendam duxit, et seriem naturalem in vegetabilibus elegit, vt omnia, quae de medicamento noscenda sunt, vno loco traderentur. Vegetabilibus consideratis, cui quaedam incertae originis detecta subiunxit e. g. radicem Lopez, Columbo, Cassuminis cet. ad animalia et mineralia progredietur Noster. Peculiare caput remediis arcanis destinavit, vti sunt, puluis febrifugus CLOSSII, puluis IAMESII cet. dein aquas considerabit, siue pura illa sit, vel forma fluida, vel in niuem glaciemque condensata, vel in vapores dissoluta, siue medicata. Postea curationes sequentur per aërem, per electricitatem cet. Sufficiant haec praefationis momenta praecipua ad demonstrandam huius operis profecto magnam vtilitatem, quod tribus vel quatuor voluminibus absoluetur. Primum volumen, quod hic breuiter indicemus, (sunt enim necessario Lectores ad ipsum librum legendum amandandi) stirpes sistit:

Coniferas	Sarmentaceas
Amentaceas	Stellatas
Compositas	Cymosas
Aggregatas	Cucurbitaceas
Conglomeratas	Solanaceas
Vmbellatas	Campanaceas
Hederaceas	Contortas

p. 6. Pix ſaltim in Suecia, Heluetia aliisque regioni-
p. 17. bus ex pino ſylueſtri prouenit. Terebinthina Ve-
neta melius *laricina* dicitur. Terebinthina commu-
p. 18. nis adſcribitur pino piceae. Sandaracha, quae in
p. 38. Suecia proſtat, eſt reſina iuniperi ex formicarum
aceruis collecta; Maſtichi ſuppar vi diſcutiendi ro-
borandi, inde ad ſuffimigia commendatur. Artifices
p. 71. ad vernicem albam adhibent. Oleum betulinum
p. 72. conuenit cum oleo fuliginis. Folia alni, (betulae alni
LINN.) praeſtantiſſima ad lac puerperarum lacta-
tionem reſpuentium diſſipandum, dum, poſtquam
conciſa ſuper igne in diſco incaluerunt et inſuda-
runt, calide applicantur: primis diebus connubium
cerefolii congruit. Hoc ſimplex remedium omni-
bus emplaſtris cet. praeferendum eſt. Vlcera corro-
p. 78. ſiua iiſdem quoque ſanari feruntur. Cardui tomen-
toſi herba recens, (onopordon. LINN.) nondum pro
dignitate ſua in praxi medica colitur, licet varii vir-
tutem ſucci expreſſi in cancro, dum linteo carpto
vel et ipſa herba contuſa applicatur, confirmarint.
p. 117. Abrotanum mas externe fomenti inſtar diſcutit et
p. 134. gangraenam figit. Abrotani feminae ſ. Santolinae
vſus eſt rariſſimus, etiamſi vires odoris fragrantia
et amarities prodant. Vermes necare, obſtructio-
nes reſerare, hyſtericis ſubuenire et detergere re-
ferunt; alias virtutes experientia vlterius indigen-
p. 195. tes ſilentio praeteriit Cl. MVRRAY. Iungit Noſter
p. 213. cuſcutae Europeae cuſcutam epithymum. Permulta
ad cicutae ſ. conii LINN. hiſtoriam varietatemque
p. 236. ſpectantia accurate hic collecta ſunt. Oreoſelinum
p. 271. Noſter commendat. Cicuta aquatica ſeu viroſa hodie
vix in medicina vſu venit, niſi radix externe applicata
p. 282. et vti quidam volunt, herba in emplaſtrum recepta.
Chaerophyllum externe ad lac repellendum lauda-
p. 303. tur. Aqua Petroſelini ex ſeminibus deſtillata praeſtat
p. 310. aquae ex foliis eiuſdem. De vuis recentibus, paſſis
aggreſtis

agreſtis accurate hic Cl. Auctor agit et muſtum, vinorum genera, ſpiritum vini, acetumque diligenter perſequitur. De tartaro autem ſeu eſſentiali vini ſale infra inter mineralia dicet. Galii lutei radix oſſa rubro colore tingit: herba vero lanam luteam reddit. Colocynth. pulp. ℥jß. aniſ. ſtellat. ʒj. ſpirit. vin. Gall. ℥xx. M. F. Tinctura, quae a Cl. DAHLBERG inuenta eſt et prodeſt in chronicis capitis doloribus, initio facto a guttis quindecim vel octodecim ter vel quater de die, augendo doſin gutta vna quotidie, donec aluus emolliatur. Puluis CORNACHINI ſ. Comitis DE WARWICK ſ. puluis de tribus ſ. puluis trium diabolorum, conſtat ex ſcammoneo ſulphurato, antimonio diaphoretico, cremore tartari in puluerem tritis. Silent libri materiae medicae plerique de dentaria ſ. dentillaria, plumbagine Europaea LINN. Acrimonia inſignis illi tribuitur. Radix eius odontalgiae medetur, herba contra cancrum vim aliquam praeſtitit externam. Multum hic docetur de virtute varia radicis ipecacuanhae, eaque ſpecifica antidyſenterica, antiſpaſmodica, opium mitigante, haemorrhagias ſiſtente cet. Finit hoc volumen accuratiſſima et ampliſſima relatio de varia corticis Peruuiani virtute et deſignatione ſpecierum in primo volumine contentarum.

p. 368. et 372.
p. 410.
p. 500.
p. 513.
p. 521.
p. 546.

Inuenient hic itaque medici vno loco, quae de medicamento noſcenda ſunt, et ſi quaedam deſint, eorum ſupplementum in poſterum pollicetur Cl. Auctor, nec facile poterunt carere hoc vtili libro et qui primum hoc volumen legerint, nobiſcum maxima profecto voluptate exſpectabunt, ſequentia.

XV.

Epiſtola gratulatoria de amygdalis et oleo amararum aethereo. Auctore PETRO IOANNE ANDREA DARIES. Lipſiae ad II. M. Auguſti A. C. MDCCLXXVI. 4. pagg. 14.

Cum negetur ab omnibus propemodum, praecipue a NEVMANNO, oleum amygdalarum amararum aethereum, Cl. DARIES, data ſcribendi occaſione, accurate et appoſite hanc in rem ita inquiſiuit. Expoſita primum breui hiſtoria amygdalarum, in qua diuerſa pericarpii putamina deſcribit et bene diſtinguit, differentiam amararum et dulcium amygdalarum a cultura varia oriri notat, coloremque vti ex iuglandis putamine externo, ſic et ex amygdalarum putamine extrahi mo-
p. 6. net; ad praeparationem olei expreſſi progreditur, in eaque amygdalas ab inſectis arroſas reiicere ſuadet, cum oleum quam maxime corrumpant. Partes conſtitutiuas amygdalarum etiam non omittit, atque praecipuam partem conſtitutiuam amara-
p. 7. rum oleum aethereum eſſe affirmat. Oleum aethereum, qua ratione obtinuerit, deſcribit, ſimulque dicit oleum hocce ſemper verſus fundum vitri
p. 9. deſcendere ibique colligi. Ex repetitis experimentis videbatur apparere, hoc oleum tantum in pelliculis partibus reſinoſis imbutis haerere. Amyg-
p. 10. dalae profunt in ſoluendis reſinis et camphora et in oleo amararum expreſſo videntur particulae olei aetherei ineſſe nonnullae. Eſt vis venenata in amygdalis amaris et inprimis in earum oleo
p. 11. aethereo. Furfures vero a deſtillatione remanentes nihil venenati habebant, ſine vllo enim detrimento eos animalibus Noſter exhibuit.

Experi-

Experimenta autem, quae cum oleo aethereo in fringilla et rana instituit, alios effectus protulerunt. Propinauit fringillae guttulam huius olei et pauco tempore praeterlapso conuulsionibus exortis haec bestiola moriebatur. Ex his colligit in p. 12. oleo aethereo esse aethereo-resinoso-oleosas easque acerrimas particulas. Sectionem cadaueris fringillae suscepit atque oesophagum pylorumque inflammatum, in corde sanguinem coagulatum, in cranio extrauasatum, in rostro liquorem luteum spumosum inuenit. Ob defectum magnae copiae huius olei non multam experientiam in arte facienda sibi acquirere potuit Cl. Auctor. Arbitratur vero in variis neruorum morbis, paralysi linguae, lipothymia, malo hysterico, non inutiles effectus proferre posse. Prostat hoc oleum aethe- p. 13. reum amararum amygdalarum Hamburgi in OHRTMANNI pharmacopaei peritissimi officina.

XVI.

Academisk Afhandling om Nyttan af Medicinal-Växters samlande, ock planterning innom Riket, vnder Herr ERIC GUSTAF LIDBECKS inseende, vtgifven ock försvarad af *Eric Theodor Biörnlund.* d. 22 April. 1775. Lund. Trykt hos Hof-Camer. och Direct C. G. Berling. 26. pagg. in 4.

i. e.

Academica tractatio de vtilitate collectionis medicinalium plantarum, earundemque plantationum intra patriam, praeside ERICO GUSTAVO LIDBECK, edita et defensa ab *Erico Theodoro Biörnlund.*

Probabile esse, ait Cl. Auctor, ita a natura cuicunque regioni esse prospectum, vt vegetabilia necessaria in eadem nascantur, atque minus omnibus peregrinis opus esse, si modo indigena recte cognoscantur et colantur. Ingentem numerum pecuniae ex Suecia auferri exoticis vegetabilibus ostendit, cum tamen omnes allatae plantae sponte illic nascantur, vel facile illic coli possint. Expe-
p. 11. rimentis enim constat, *Gentianam luteam*, *Saluiam*, *Melissam*, *Lauandulam*, *Chamomillam romanam*, *Enulam*, *Anisum*, *Foeniculum*, *Carduum benedictum*, *Arum*, *Saponariam*, *Dictamnum album*, *Asarum*, *Rutam*, *Sabinam*, aliasque plures peregrinas plantas, clima frigidius perferre. Possent quidem loco harum plantarum aliae indigenae plantae reperiri, quae vim medicam, sed minorem haberent, quae plerumque etiam gustu et odore debiliores
p. 13. sunt; vel sunt suspectae, *vt Actea*, *Pulsatilla*, *Ricinus* etc. Ideoque etiam maximum est meritum Collegii Medici *), quod in pharmacopoeae Suecicae
p. 15. noua editione omnia inutilia remedia omisit. Perennes autem et biennes herbae multae per hyemem durant et sponte quasi, in horto parum cultae propagantur, vt *Gratiola*, *Iris florentina*, *Crocus officinalis*, *Rubia tinctorum*, *Cyclamen Europaeum*, *Glycirrhiza*, *Gnaphalium stoechas*, *Veratrum nigrum*, *Parietaria* et aliae supra iam dictae, quarum naturam et vim breuiter recenset Auctor.

p. 19. Suadet nunc Auctor similes hortos medicinales institui, atque optat, vt pharmacopoei et chirurgi culturam et naturam plantarum bene calleant, quin etiam Theologis vtile id futurum esse putat, cum hoc modo, si ab vrbibus sint remoti, plebi herbis vtilibus prodesse possint. Pluribus deinde Cl. Auctor hoc consilium ad loca nonnulla Suecica

*) v. supra p. 350.

Suecica applicat, atque exemplis illustrat: optandumque omnino est, vt etiam in aliis regionibus consilium hoc exsequatur, atque tum indigenae plantae diligentius colligantur et earum vires scrutentur, tum plantationes medicinalium herbarum instituantur.

XVII.

Versuch einer Naturgeschichte des Hamsters von F. G. SVLZER, *D. A. W. D. Mit 2 illuminirten und 3 unilluminirten Kupf. Göttingen und Gotha. Verlegts Johann Christ. Dieterich.* 1774. 124 *Seit. in* 8.

i. e.

Tentamen historiae naturalis Muris Criceti, Auctore F. G. SVLZER, M. D.

Satis bonae relationes et propriae obseruationes hoc in libro continentur, in cuius prooemio Auctores, qui de Mure Criceto scripserunt, recensentur, deinde vero primum exteriores partes describuntur: sequuntur tum obseruationes super interaneis, postea loca, in quibus habitat, ipsum eius habitaculum, viuendi ratio et somnus hyemalis indicantur, ac denique ea, quae oeconomiam attinent, recensentur. Nobis ex his paucissima tantum indicare liceat.

Labium inferius Muris Criceti adeo breue est, p. 22. vt os claudere semper nequeat, nisi voluntaria contractione. Vibrissae, vtrinque in quinque seriebus positae, oriuntur ex musculo tendinoso, qui cuti subiacet, et cum periostio maxillae superioris cohaeret, in quo cylindri parui inhaerent tan-

 quam

p. 28. quam vibriſſarum vaginulae. Pedum anteriorum
pollex vix eſt conſpicuus; vno tantum articulo in-
ſtructus, ex cute vix quidquam, praeter vnguem
p. 32. planum, rotundatumque prominet: poſteriores pe-
des ſunt pentadactyli. Notabilia ſunt duo loca in
lateribus, paulo ante crura, in quibus loco pilo-
rum *ſetae* poſitae ſunt, quae ſi reliqui pili paullo
diſtrahantur, in conſpectum prodeunt. Sexus
p. 41. vterque non aliis ſignis, niſi partium genitalium
p. 43. differentia diſtingui poteſt. *Palatum* octo eminen-
tibus tranſuerſis ſtriis ornatur. Praeterea animal-
culum vexatur *Acaro*, qui ſequentibus ſignis a re-
liquis differt: *A. Criceti*, oualis, albus, pellucidus,
pedibus aequalibus, aeque diſſitis, obtuſis. Varie-
tates ſpeciei raro inueniuntur, ſi vlla, nigro corpo-
re ea eſt, quam etiam hic depictam tradit.
p. 55. Ex interioribus partibus notandi ſunt nonnulli
muſculi, qui cuti ſubiacent: prior muſculus *cutaneus*
p. 58. *brachii*, alter *leuator caudae* dicitur. *Saccos bucca-
les* hoc animalculum cum nonnulllis *Similis* com-
munes habet: qui quidem ſunt membranacei, oua-
les, atque omne buccarum ſpatium implent, intra
cutem et muſculos maxillares vſque ad humeros
extenduntur, atque ad colligendum et celandum
p. 64. nutrimentum inſeruiunt. *Penis* vno tantum cor-
pore cauernoſo inſtructus, figuram S. romani imi-
tatur: in glande eſt oſſiculum, ſeſquilineam lon-
gum. Teſticulos *Cricetus*, cum foramen annulare
amplum ſit, facile retrahere et protrudere valet.
p. 72. Femininae partes genitales iis ex *Mure Ratto* ſunt
ſimiles. *Renes*, ſex lineas longi, 4 lati, vix emar-
ginati ſunt; intus paucis papillis inſtructi: glandu-
lae ſuprarenales ſunt lentiformes. *Hepar* quinque-
lobum eſt, et ex lobo ſingulo ductus hepaticus in
choledochum continuatus oritur. *Lien* trigono
priſmati

prismati similis ventriculo subiacet. *Pancreas* fere duplex est, sic quoque *Ventriculus:* prior p. 81.
humano similis intus rugosus, cardia valuula orbiculari praedita, quae impediat ascensum ciborum, indeque patet *Cricetum* non ruminare: alter ventriculus subrotundus est, intus et extus priori magis glaber: inter priorem et hunc est quaedam valuula, quae vero transitum non impedit. Spina p. 97.
dorsi viginti sex vertebris constat, quarum septem colli, tredecim dorsi et sex lumborum sunt: reliquam ossium structuram vlterius hic persequi brevitate impedimur.

Regiones fertiles et pingues tantum inhabitat p. 105.
Cricetus; quales in Thuringia et Saxonia, atque aliis Germaniae locis reperiuntur. Ipsum habitacu- p. 110.
lum singulari diligentia et cura hoc animalculum conficit: quodlibet nempe duo foramina habet, quorum alterum oblique deorsum, alterum verticaliter sursum tendit: illud variis gyris contortum, hoc fere recta ad cameras subterraneas tendit, quae ouales sunt, et quarum alia habitationi, alia nido, aliae ad reseruanda collecta semina inseruiunt. Differentiam deinde exponit, quae in habitaculo feminae et iuniorum reperiuntur.

Caeterum *Criceti* audaces sunt, et se contra p. 124.
canes aliosque sui hostes defendunt, secum inuicem pugnant, aliaque minora animalcula, Mures, Rattos occidunt et deuorant. Praeterea plantis verno tempore, et autumno seminibus vescuntur: etsi etiam in nido eorum folia Veronicae, Papaueris Rhoeados, Chenopodii, Lithospermi, aliarumque plantarum inueniuntur. Raro, nec multum bibunt. Sunt incessu tardi, ac natura ad fodiendum proni: Non quidem duobus pedibus ingredi, sed

iis

iis tamen inſedere, et prioribus manuum inſtar vti poſſunt. Irritati clamant.

p. 142. Medio Februarii ex ſomno hiberno expergiſcuntur, et tum cibis, qui ſuperſunt, veſcuntur prius, quam egrediuntur ex cameris: medio Martii foramina aperiunt, feminae vero demum ſub initium Aprilis. Sub finem huius menſis coëunt ſub terra: femina per 4 hebdomadas grauida videtur: pulli nudi, et coeci, ſed omnibus dentibus praediti, naſcuntur. Capta mater pullos recens natos intercidebat: Plerumque 10–18. fetus quaelibet mater parit, non tamen eos contra pericula defendit; pulli celeriter creſcunt, atque primo anno iam iterum ad propagationem apti ſunt.

p. 154. Hoſtes Criceti ſunt Canes, Vulpes, et Muſtela Putorius. Cricetus ſi hieme indormire vult, aditum aëris omnem impedit, et ſummo tantum in frigore congelaſcit. Dormiens in nido ſuo, lateri incumbit, capite ſub ventrem retracto, quod pedes anteriores cingunt et poſteriores ori adiacent. Membra omnia rigida ſunt, frigida, oculi clauſi, reſpiratio non ſentitur, neque cordis pulſatio. Anatomice
p. 169. diſquiſiuit Noſter dormientem Cricetum. Cor minuti primi tempore quindecies contrahebatur, cum alio tempore 150 vicibus pulſat. Nulla doloris ſigna oſtendebat, raro ſe contrahere nitebatur, ex extenſione coſtarum et os aperiendo reſpirare velle videbatur. His vitae ſignis praeditus erat, reliqua omnia viſcera et inteſtina rigida, ne ſenſilitatem quidem monſtrabant. Sanguis in pectore accumulatus, fluidus, oleoſus et dilucidioris, quam aeſtatis, tempore, coloris erat. Cauſſam huius rigoris Cl. Auctor ponit et in aëre, ſub terra incluſo, et in frigore, quod a puncto congelationis proxime adeſt.

Enar-

Enarrat deinde Cl. Auctor phaenomena, quae, cum euigilat Cricetus, obseruauit.

Quoad hominem hoc animal maiora conficit damna, quam vsum praestat. Nocet deuastando cerealia. Prodest deuorando mures, pelle, et carne. Describitur modus Cricetum ex habitaculis exfodiendi. Icones bonae sistunt brunum Cricetum cum varietate nigra depictum: deinde Acarum, buccales saccos, partes genitales et capitis sceleton repraesentant. p. 176. p. 185.

XVIII.

De Metallis petrefactis recitatio, quam in consessu Ducalis Societatis Latinae Ienensis d. 1 April. An. 1775. habuit, deinceps nonnullis additamentis auxit ADAMVS POTKONICZKY, Pannonius-Neosoliensis. Ienae, Litteris Straussianis, 3 plagg. in 4.

Noua quidem, sed vix satis probata sunt, quae proponuntur a Cl. Auctore. Si animalia aut vegetabilia in petras mutantur, duplicem subeant necesse est mutationem, et euaporationem, et impraegnationem. Fluidiores nempe illorum partes dissipantur, solidiores remanent, earumque interstitia nouis terrenis particulis, in aqua, cui haec corpora immissa sunt, haerentibus, replentur, sicque corpora illa duriora redduntur, seu in lapides mutantur. p. 4.

Metalla constare videntur Auctori, partibus terrenis, mercurialibus, salinis et sulphureis. Priores sunt *fixiores*, reliquae *volatiliores*, quae vel per varia salia, vel singulae per se, vel plures simul coniunctae et cum sulphureis mixtae, aut plane, p. 6.

plane, aut ex parte, corrodi et resolui possunt: sic aërem, aquas et humum abundare sequitur. Iam si metalla, vel aëri tempestatibusque exposita, vel sub humo sint, si aquis madeant, aut mersa sint, corrosio et resolutio partium volatiliorum, quae *euaporationi* est simillima, sequitur; tum particulae fixiores metallorum residuae adhaerebunt partibus terrenis, in aqua haerentibus: sic eorum interstitia his implebuntur, ipsaque duriora, seu petrificata euadent.

p. 9. Metalla, quae pauciores et subtilissimas habent particulas terrestres, vel nunquam, vt aurum, argentum, vel rarissime, vt stannum et plumbum, *petrefacta* inuenientur; copiosius contra, quae plures et crassiores continent, vt cuprum et ferrum, idque posterius inprimis natura sua, mutationi in petram idoneum est.

p. 12. Iam *metalla* etiam *petrificata inueniri* comprobare annititur. Non procul ab vrbe Ienae inventum in fonte *ferrum petrificatum* dicitur; nam adhaerebat in aditu fontis lapidi laterali, de quo olim valuae suspensae erant, eiusque parti inferiori aquae immersae adeo, vt vi esset decutiendum; formam cardinis prae se ferebat; coloris lutei subrubicundi erat, et pluribus locis particulae metallicae ferreae supermanserant. Sic etiam in Vngaria maior moles ligni petrefacti, et in eo tres claui maiores, in lapidem luteo rubrum, duritie a reliquo diuersum, commutati, inuenti fuerunt. Quin
p. 14. imo in museo Ill. WALCHII contineri ait Auctor tria ferri petrificati exempla. 1. Fragmentum gladii cum vaginae parte in lapidem solidum mutatum, in cuius mediae adhuc nonnullae ferreae particulae sunt. 2. Ancorae pars, in vncum desinens.

3. Cla-

3. Clauis, nodo maiori, cuſpide truncatus: in quorum media parte etiam conſpiciuntur ferreae particulae.

Nobis mutatio fieri poſſe videtur, ſed minus recte petrificatio dicitur: cum, vti recte iam alius Auctori obiecit, in iis non ſit conſpicua futura eorum ſtructura naturalis. Ipſius ochrae ferreae origo ita forte nonnunquam explicanda eſt.

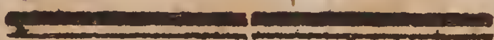
XIX.

STEPHANI BLANCARDI lexicon medicum tripertitum renouatum, in quo artis medicae termini, in anatome, chirurgia, pharmacia, chymia, re botanica, etc. vſitati, dilucide et breviter exponuntur. Hiſce adiungitur Graecorum vocum etymologia, tum earum belgica, germanica, gallica, anglica etc. interpretatio, cum indicibus locupletiſſimis. Editio nouiſſima, cui, quae nouiter inuenta, aut nunc rectius congnita ſunt, addidit et interiecit D. IACOBVS FRIDERICVS ISENFLAMM Seren. Margg. Brandenb. Onold. et Culmbac. Conſil. Aulicus, in Acad. Frider. Alexandr. Erlang. Medic. et Anat. Prof. Publ. Ord. Acad. Imper. Natur. Curioſ. Collega. Vol. I. A—M. cum gratioſiſſimis priuilegiis S. Caeſ. Maieſt. et Ser. Elect. Sax. Lipſiae Sumtibus Eng. Benj. Schwickerti MDCCLXXVII. 8. pagg. 832. praeter praefationes.

Non

Non poſſumus non, quin indicemus breuiter hanc nouiſſimam eamque ſumme neceſſariam lexici Blancardiani editionem, diligentiſſime curatam a Cl. ISENFLAMM. Quantum ſit huius editionis augmentum, iam ex titulo quodammodo patet. Non ſolum enim Cl. ISENFLAMM multa loca mutauit et ab erroribus liberauit, ſed et multas nouas interiecit res eaſque breuiter, et profecto accurate definiuit. Pertinent autem omnes res, in hoc lexico medico collectae, ad rem medicam. Pauca hinc aut vix vlla de iis plantis, mineris, conchyliis, inſectis aliiſque animalibus inueniuntur, quae ſolum conquirit nouitatis et raritatis ſtudium aſſeruat, et intuetur curioſitas. Aliena ſic Cl. ISENFLAMMO fuere, quae aliena a materia medica. cet.

Gratias itaque habemus Cl. ISENFLAMMO maximas pro inſigni ſtudio et aſſiduitate, quam in lexico hoc renouando atque locupletando adhibuit. Superat enim id profecto tum rerum copia, tum diligentia priora quae hactenus publicata fuerunt, atque medicis maxime commendandum eſt.

XX. Noua

XX.

Noua phyſico medica.

Societas et Commercium Litterarium Regium Medicinae, nuper *Pariſiis* fundata, prima iam vice conuenit: et definita laborum ſuorum ratione, quaeſtionem propoſuit.

Quae ſunt in febribus exanthematicis circumſtantiae, vbi regimen frigidum praeferrendum eſt calido, et vbi contraria methodus adhibenda eſt?

(Quelles ſont dans les fievres exanthématiques les circumſtances, ou le regime refraîchiſſant eſt préférable à l' échauffant, & celles ou il faut employer une méthode contraire?)

Quicunque hancce rem diiudicare propoſuerit, ſyſtematis rationem fugere, at ante 1 Iunii 1777 ſolutis vectigalibus ad Cl. VICQ – D' AZIR Pariſiis commentarium mittere rogatur. Optimae elaborationi praemium trecentarum librarum menſe Auguſto 1777 concedet Societas. Societatis Praeſes eſt Cl. LASSONE.

Celeberrimus medicus Batauus ad quaeſtionem Pariſinam, quam in noſtris commentariis*) repetitam legerat et quae remedium complectebatur, quo infeſtum variolarum virus infringatur, reſpondit et hos aphoriſmos nobiſcum beneuole communicauit.

I. Variolae ſunt morbi non inflammatorii, ſed inflammatio cutanea ipſarum eſt ſymptoma.

Quod probatur ex contagio inflammationi haud proprio, tum et ex abſentia inflammationis in benignis variolis.

II. Va-

*) vid. comm. noſtr. Vol. XX. p. 729.

II. Variolae ſunt ſpecies exanthematum eryſipelatoſorum.

Quaecunque enim in genere de eryſipelate a probatis Autoribus praedicantur, variolis competunt.

III. Eryſipelas varioloſa tendit in corruptionem acrem, vnde febris continua putrida exanthematica.

Docent foetor, dolor, puſtulae, linguae ſqualor, caeteraque.

IV. Si inflammatio pergit, variolae fiunt purulenlentae; ſi praecauetur vel abigitur, puſtulae erunt aquoſae, cruſtaceae, ſicceſcentes.

V. Diagnoſis huius inflammationis, eſt pulſus durus, caeteraque ſigna communia.

VI. Sedes inflammationis non in ipſis puſtulis, ſed has circumambiens in cute nonnunquam luculenter apparet.

VII. Inflammatio cutis variolas prae caeteris periculoſas ſiſtit, et a principio ad finem debellanda venit, quod ſequentem in modum perficitur.

α) V. S. pro re nata iteranda, ſimulac variolae praeſagiuntur, eſt inſtituenda.

β) Potus per totum morbi decurſum ſit copioſus cuiuſuis generis, aqueus, acidiuſculus, humectans, lacte ſolo interdicto.

γ) Simulac variolae erumpunt, vbicunque vel dolor vel pruritus adeſt, cutis decocto fabarum diligenter foueatur.

δ) A principio ad finem morbi quotidie exhibeatur purgans, plurimum vero intereſt, quale? ſequens vero ſpecifice agere autumo, cuius aſſertionis lapis lydius ſit experientia:

℞ Fol.

℞ Fol. Senn. mund. ʒij—ʒß.
Succ. Citr. rec. Nij.
F. Infuſio cum Aq. feruent. ℥j—℥ij.
Colatur. add.
Syr. Roſar. ſol. cum Senn. ℥j.
F. Hauſtus mane ſumendus.

ε) Verum quod prae ceteris inculco, per octiduum morbi primum, plane nullo, ſi fieri poterit, vtatur cibo vel alimento, quod jeiunium ſi nimis durum videtur, tenuiſſimum hordei decoctum concedam.

ξ) Surgat aeger e lecto fruaturque aëre libero, quantum licet.

η) Ita febrem ſecundariam fere nunquam incidunt, nec aphthae, nec ptyaliſmus ceteraque ſymptomata, immo perraro variolae ſuppurantes, morbusque iam regulariter et placide decurrit, ſtadiumque exſiccationis abſoluit feliciter.

Noſtrum duximus, hos aphoriſmos ita, vti nobiſcum communicati ſunt, hic inſerere, cum tempus Ipſi Facultati Medicae Pariſinae eos offerendi praeterlapſum ſit et haec medendi ratio digna videatur, quae vlterius perpendatur a medicis practicis. Nomen vero Auctoris reticemus, Eo Ipſo ita volente.

Cll. ſodales Academiae Regiae ſcientiarum *Pariſienſis* loco Cl. DE FOVCHI *) Ill. DE CONDORCET munus ab epiſtolis Academiae perpetuum mandarunt.

Cl. IOANNES PHILIPPVS DV ROI medicinae doctor et Praeſidii Militaris Brunſuicenſis medicus ordina-

*) v. comm. noſtr. Vol. VIII. p. 547.

ordinarius die 1 maji. 1776 inter sodales Academiae Imperialis Naturae Curiosorum est receptus.

Cl. IOANNES IACOBVS REICHARD Medicinae Doctor *Francofurti ad Moenum* Practicus Ordinarius et horti botanici Senkenbergiani praefectus die 11 nouembris 1775 Academiae Imperialis Naturae curiosorum et die 24 maji 1776. Societatis Academicae principalis Hassiacae, quae *Giessae* floret, factus est sodalis ordinarius.

Cl. HENRICVS CHRISTIANAS FEIN Prouisor primarius in pharmacopoea Regia post obitum Cl. b. BRANDES *) in locum Professoris Publici chemiae et pharmaciae in collegio medico chirurgico Berolinensi est designatus.

Harderouici mense augusto 1775 in locum Virorum Cll. N. G. OOSTERDYK, P. A. NAHVIS et I. TH. ROSSYN, quorum primus *Lugduni Batauorum* vocatus est, alter et tertius *Vltraiectum*, suffecti sunt:

Cl. MATTHIAS VAN GEVNS Medicinae Doctor, hactenus Practicus Groninganus eiusque Metropolis Physicus et Archiater, tanquam Medicinae, Praxeos, Chemiae et artis obstetriciae Professor Ordinarius, vt et Regionis Gelrozutphanicae Archiater;

Cl. RVDOLPHVS FORSTEN Medicinae Doctor Lugduno Batauus, vt medicinae theoreticae, anatomes et chirurgiae Professor ordinarius,

Cl.

*) v. supra p. 168.

Cl. BERNARDVS NIEVHOFF hactenus Philoſophiae Profeſſor in Gymnaſio Dauentrienſi, tanquam Philoſophiae, Matheſeos et Aſtronomiae Profeſſor ordinarius.

Habuerunt die natali Academiae iunio 1776 anni Cl. VAN GEVNS orationem inauguralem in quaeſtionem: *an expediat Reipublicae medicinam facientium opera?* Cl. FORSTEN *de Belgarum meritis in phyſiologiam corporis humani;* Cl. NIEVHOFF *de hodiernorum ſenſu recto in phyſicis.*

Vpſaliae dimiſſionem petiit Ill. LINNAEVS ſenior a munere Profeſſoris. At Rex Clementiſſimus Illo in regimine Academico carere noluit, ideoque iuſſit, vt a praelectionibus quidem vacaret, ſtipendio inſtructus emeriti; attamen Conſiſtorii Academici et Facultatis Medicae ſeſſionibus intereſſet pro arbitrio. Eius filius autem ordinarius conſtitutus eſt Profeſſor cum ordinario ſtipendio.

Ibidem Cl. SPARRMANN, qui cum FORSTERIIS iter ad Polum Antarcticum fecit, in patriam redux eſt et itineris ſui diarium elaborare ſtudet: Aues illius ſub itinere collectae infelici fato Gothoburgi flamma perierunt. GEORGIVS ROTHMANN, qui anno 1773 in Africam vela dabat, regioneſque ditionis Tripolitanae interea perluſtrauit, etiam hoc anno domum reuerſus eſt.

Experientiſſimus I. G. GALLESKY *Chronopoli* (Tilſit) die 12 iunii 1776 mortuus eſt. Librorum et rerum naturalium apparatum, quem reliquit, bibliothecae eius vrbis donauit.

Experientissimus ARONS SOHN die 14 iunii 1776. *Berolini* desiit vivere.

Die 4 septembris 1776. Celeberrimus ANTON DE HAEN septuagesimo et tertio aetatis anno *Viennae* e viuis ereptus est.

Cl. IOANNES ELLIS historiae naturalis peritissimus Regiae Societatis Socius *Londini* octobris mense 1776 obiit.

XXI.

Index physico medicorum scriptorum quae anno 1774 prodierunt.

Catalogue hebdomadaire cet. v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 165.

Philosophical Transactions Vol. LXIV. v. ib. Vol. XXI. p. 112.

Abregé de l' histoire & des mémoires de l' Academie Royale des sciences de Paris concernant l' histoire générale et particuliere, la physique, la chymie, la medécine & toutes les sciences naturelles. Par Mr. PAVL de la societé royale de Montpellier & de l' Academie de Marseille Tom. V. à Paris 4. (*Quaedam mutauit annotationesque breues addidit Cl. Editor*).

Histoire & mémoires de l' academie royale des Sciences de Paris Année 1771. v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 401.

Tables de l' histoire & de mémoires de l' Açadémie Royale des sciences. Tom. VIII. à Paris 4.

Mémoires de l' Academie Royale de chirurgie. Tom V. à Paris 4. (*Eiusdem libri tomi XIII. XIV. et XV. ibidem in forma duodecima prodierunt.*)

Mémoi-

Mémoires de mathematique & de physique présentées. Tom. VI. v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 453.

Noui commentarii Petropolitani Tom. XVIII. v. ib. p. 575.

Kongl. Vetenskaps Handlingar Vol. XXXV. v. comm. nostr. Vol. XX. p. 375.

Eiusd. libr. versio Germanica. per Ill. KAESTNERVM. v. ib.

Societatis medicae Hauniensis collectanea Vol. I. v. ib. Vol. XXI. p. 233.

Berlinische Sammlungen VI. Band, (cuius epitome cum quinto volumine huic ipsi commentariorum nostrorum volumini breuiter inserta est.)

Almanach de santé à Paris 12.

Neue Mannichfaltigen. Zweyter Jahrgang Berlin 8. v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 360.

Der Arzt der Reisenden. Langensalza. 8.

Vermischte Beyträge zur physicalischen Erdbeschreibung. Erster Band. Brandenburg 8. *m. K.* vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 360.

Verhaltungsregeln bey nahen Donnerwettern, nebst denen Mitteln sich gegen die schädlichen Würkungen des Blitzes in Sicherheit zu setzen, zum Unterricht für Unkundige. Gotha 8. *m. K.*

Catalogue des curiosités naturelles, qui composent le Cabinet de M. De * * *. ib. 8.

Der Naturforscher 1stes bis 6tes Stück. Halle 8. (quem librum proxime indicabimus).

Four introductory lectures in natural philosophy Lond. 8.

Handbuch der Naturgeschichte Dritter, Vierter und letzter Band. Aus dem Französischen. Nürn-

berg 8. *m. K.* vid. comm. noſtr. Vol. XXI. pag. 372.

Beyträge zur Beförderung der Naturkunde Erſter Band. Halle 8. (Varia continet omni attentione digna).

The ſcripture-theory of the earth throughout all its revolutions and all the periods of its exiſtence, from the creation to the final renovation of all things. Lond. 8

Table pour ſervir à l'hiſtoire anatomique & naturelle des corps vivans à Paris. fol. v. comm. noſtr. ſupra pag. 263.

Hortus Malabaricus v. HILL.

Icones lignorum exoticorum cet. v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 205.

Onomatologia botanica completa. Tom. VI. Franc. et Lipſ. 8. maj.

Sätze aus der Naturgeſchichte der Pflantzen und dem Ackerbaue, nach welchen die Herren CHRISTIAN *Graf* AICHHOLT FRANZ VON KIENMAGE, GEORGE *Graf* FESTETITS *von Tolna;* IOHANN *Graf* HADICK, IOSEPH *Freyherr* LVSINSZKY VON RIGLICZE, IOSEPH *Freyherr* VON PÜCHLER *an der K. K. Thereſianiſchen Akademie geprüfet worden. Wien* 8.

Hiſtoriſche Mineralogie oder Beſchreibung der Mineralien und Anzeigung der Oerter, wo ſie gefunden werden. Breſslau und Leipzig 8. (Auctor eſt IO. GOTTL. VOLKELT, liber compilatus, nec ſemper bene.)

Beyträge zur Naturgeſchichte, beſonders des Mineralreichs aus ungedruckten Briefen gelehrter Naturforſcher und aufmerkſamer Freunde der Natur. 1ſter Theil Altenburg 8.

Multa

Multa vtilia hoc in libro traduntur, vt de quibusdam lapidibus et petrefactis Wimariensis regionis, de fossilibus variarum regionum, de concha triloba rugosa s. *Entomolitho paradoxo* LINN. ex cuius diuersis indiuiduis componitur insectum ignotum, cancro quodammodo simile; de *Belemnite*, vbi negatur FERMINVM eius protypum detexisse, aliae vtiles obseruationes de petrefafactis, et quibusdam muscis, etc.

Abhandlungen der freyen oekonomischen Gesellschaft etc. Aus dem Rußischen ins Deutsche übersetzt. Petersburg und Riga 8.

Altmarkisch oekonomisch physikalisch Magazin. Berlin 8.

Berliner Beyträge zur Landwirthschaftswissenschaft. Erster Band. Berlin 8.

Schriften der Leipziger oekonomischen Societät. Dreßden 8. mai.

Gesammlete Nachrichten von den Verfahren der Holländer, wenn sie wasserdichtes Mauerwerk machen. In zwey Sendschreiben nebst beygefügten zween Kupfertafeln einem guten Freunde mitgetheilt von —. Dreßden und Leipzig 8. *m. K.*

Abhandlung von Hacken als einem vorzüglichen Ackerwerkzeige anstatt des Pfluges. Berlin 8. *m. K.* (Multis argumentis et experimentis demonstrat Auctor in plurimis regionibus hamum esse aratro praeferendum. Vtilis oeconomis liber).

Briefe über die Stallfutterung. Von einem Mitgliede der oekonomischen Gesellschaft in Bern. Bern. 8.

Sicheres Mittel um künftigen Hornviehseuchen zuverläßig vorzubeugen von einem ächten Patrioten. Glogau 4.

Abhandlungen und Erfahrungen der fränkisch physikalisch oeconomischen Bienengesellschaft auf das Jahr 1772 und 1773. Nürnberg 8.

Nachtrag zu den Anmerkungen zur Verbesserung der Bienenzucht in Sachsen. Dem Publiko zum Besten herausgegeben von einem Bienenfreunde in Plauischen Grunde bey Dreßden. Dreßden 8.

Kurtze Abhandlung derjenigen inländischen Pflanzen durch deren unvorsichtigen Gebrauch bey Menschen und Vieh großer Schade ja der Tod selbst veranlasset werden kann. Durch ein Mitglied der ökonomischen Gesellschaft in Bern. Bern 8. maj. (Complectitur hic liber ea, quae Ill. HALLERVS iam de hac re proposuit).

Kurtze Abhandlung von den oekonomischen medicinischen und mechanischen Nutzen und Gebrauch der inländischen oder bey uns freywachsenden Bäume und Stauden ib. 8. (Auctor tam huius libri, quam antecedentis dicitur I. H. KOCH. Plantae insignitae sunt Linnaeanis, Hallerianis et Helueticis nominibus).

History of Iamaica: or general Survey of the ancient and modern state of that Island, with reflections on its situation, settlements, inhabitants, climate, products, commerce, laws and Governement. Lond. 8. (*De saccharetis et de cacto, ficus Indica dicto, quaedam oeconomica. Commendantur etiam recte arboreta et cultura arborum exoticarum vtilium v. c. earum, quae aromata largiuntur, in hac insula*).

A tour to Scotland and voyage to the Hebrides anno 1772. Chester 8. (Auctor est THOMAS PENNANT).

The additions to the quarto edition of the tour in Scotland 1769 and the new appendix reprinted for

for the accommodation of the purchaſers of the firſt and ſecond editions. Lond. 8. (Auctore THOMA PENNANT).

Anmerkungen auf einer Reiſe nach der Levande. V. DOHM.

Reiſe eines franzöſiſchen Officiers nach den Inſeln Frankreich und Bourbon dem Vorgebürge der guten Hofnung u. ſ. w. Nebſt neuen Bemerkungen über die Naturhiſtorie und die Menſchen. Aus den Franzöſiſchen überſetzt und mit einigen Anmerkungen verſehn. Altenburg 8. v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 365.

Succincta medicorum Hungariae et Tranſiluaniae biographia v. ib. Vol. XX. p. 638.

Nouvelle chymie du goût & de l'odorat, ou l'art de compoſer facilement & à peu de frais les liqueurs à boire & les eaux de ſenteur. à Paris 8. c. f. (*Noua editio aucta emendataque*).

Pharmacopoea collegii regii medicorum Edinburgenſium. Edinburg. 8. (*Noua medicamina huic editioni, quae iam 1776 additamentis* Cl. BALDINGERI *aucta in Germania, denuo vulgata eſt, ſunt adiecta et antiqua quaedam omiſſa*).

Auserleſene kleine Werke dreyer berühmter Engliſcher Chymiſten Herrn PRIESTLEY, HENRY et BLACK *die Schwängerung des gemeinen Waſſers mit fixer Luft, die Magneſia und Kalckerde, die Fäulungswidrige Kraft gewiſſer Arzeneyen uud andre erhebliche Gegenſtände betreffend. Kopenhagen und Leipzig* 8. *m. K.* (Plurima, quae aërem fixum ſpectant, legi poſſunt in comm. noſtr. Vol. XXI. p. 83. 89 ſeqq. p. 124 et 126).

Chymiſche Abhandlungen von Salpeter. vid. ib. pag. 261.

Remark's

Remark's on Mr. THOMAS HENRY's improved method of preparing magnesia alba cet. By a physician Lond. 8. (*Verbosus liber communia de magnesia profert atque Auctor problema chemicum nondum resolutum se soluere gloriatur:* decomponere nempe sal Epsomiense et colligere terream eius basin puram, hac scilicet ratione. Coctae solutioni tenui salis cathartici Anglici addit lixiuium alcalinum, praecipitatum denuo coquit et postea fundit in aquam bullientem multotiesque aqua eluit).

A refutation of Mr. HENRY's strictures on GLASS's magnesia, supported by a series of experiments made under the inspection of many Gentleman of the faculty in the university of Oxford. To which is annexed a recommendatory letter from the late celebrated Dr. HUXHAM. By the present proprietor of GLASS's magnesia. Lond. 8.

An essay in favour of such public remedies as are usually distinguished by the name of Quack — medicines: wherein the obiections thereto made against them, are fully answered, and their virtues set forth in a proper light, by a country Gentleman &c. ib. (*Sine anno et forma.*)

Mémoire sur l' influence de moeurs des francois sur leur santé à Paris 12.

An easy way to prolong life by a little attention to our manners of living. P. I et II. London 8.

Die Kunst das menschliche Geschlecht fruchtbar zu machen. Langensalza. 8.

Vermischte Auffätze über die körperliche Erziehung der Kinder. Budingen. 8.

Principes

Principes d' inſtitution, ou de la maniere d' elever les enfans des deux ſexes, par rapport au corps, à l' eſprit & au coeur. à Paris 12.

Bequemes Handbuch zur vollſtändigen Kochkunſt. Schwerin und Güſtrow 8.

Vocabulaire de la noſologie de M. SAUVAGES, contenant tous les termes techni ques, qui s' y trouvent avec leur explication, leur analogie & leur renvoi au corps même. à Paris 8. Voll. 3. (*Etymologiam nominum morborum continet.*)

Animadverſions on a late treatiſe on the kinkcough. v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 657. (*Hunc tractatum de tuſſi conuulſiua* GVILIELMVS BVTTER *ſcripſit, quem inuenies ibidem* p. 649.)

Nouveau traité des contre coups de la tête à Paris 8.

The London practice of phyſic, the ſecond edition. Lond. 8.

Conſiderations on the uſe and abuſe of antimonial medicines in fevers and others diſorders: containing a chemical examination of all the antimonial preparations in the ſeveral diſpenſatories: and a ſpecial inquiry into the nature, properties and effects of febrifuge medicines particularly emetic tartar Dr. IAMES and the Edinburgh powder, read in a ſociety of phyſicians and publiſhed, by Order of the Preſident and council. Lond. 8.

The medical magazine: or general repoſitory of practical phyſik and ſurgery. Calculated for the aid and aſſiſtance of the phyſicians, the ſurgeon, the apothecary, the chemiſt and the priuate Gentleman; and eſſentially neceſſary to conduct medical

dical ſtudents and hoſpital pupils. By a ſociety of Gentleman of the different branches of the profeſſion ib. 8. (*Singulare inſtitutum eſt, cum quiuis faſciculus aliquot paginas lexici medici, aliaſque phyſiologiae, anatomiae, chemiae, chirurgiae, verſionis libri Ill.* MORGAGNI *de ſedibus et cauſſis morborum, nec non obſeruationes practicas ex recentioribus Auctoribus ſaepe collectas cet. comprehendat.*)

De thermis Borbonienſibus apud Campanos ſpecimen medico-practicum ſiue de legitimo circa illos tractatu practico Prolegomena. Caluomonti 4. (*Auctore* D. IVVET.)

Aduerſaria medico practica Vol. III. P. IV. v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 674.

Mediciniſche Commentarien einer Geſellſchaft der Aerzte zu Edinburg. Altenburg. 8. (Cl. KOENIGSDÖRFER curauit hanc verſionem).

Reliqua proxime.

Contenta in hac parte.